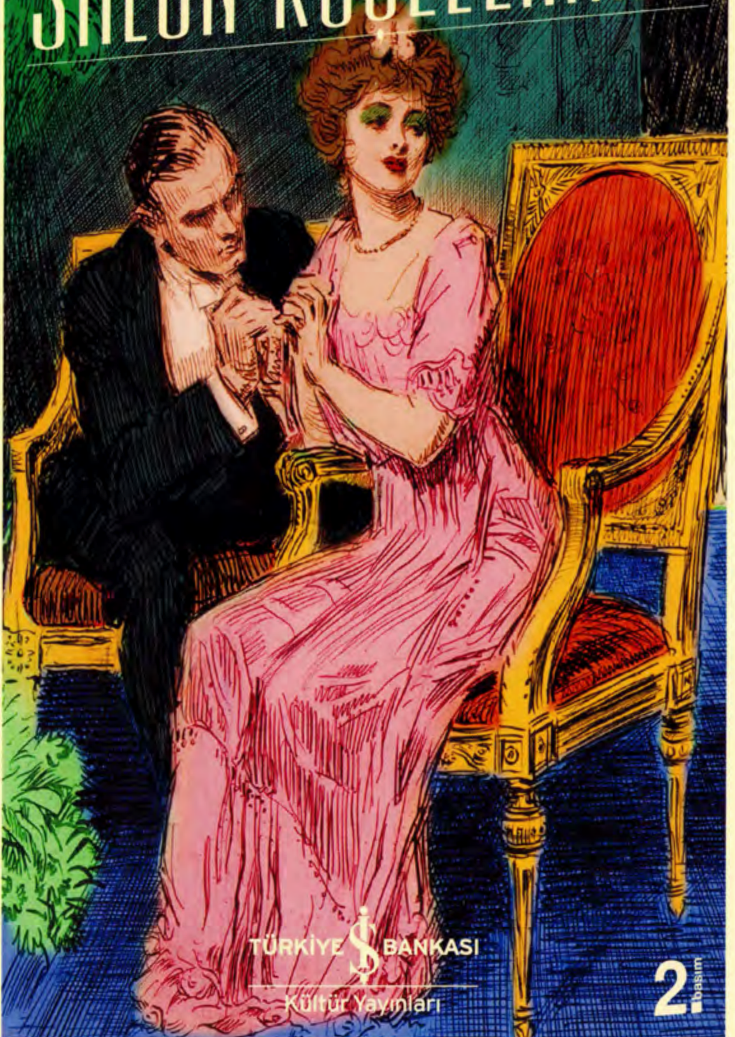
TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 16

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

SAFVETİ ZİYA

SALON KÖŞELERİNDE

TÜRK EDEBİYATI

SAFVETİ ZİYA
SALON KÖŞELERİNDE

UYARLAMAYA KAYNAK ALINAN ÖZGÜN ESER
MUHTAR HALİT KİTAPHANESİ, İSTANBUL
1328 [1912]

Sertifika No: 40077

EDİTÖR
RÛKEN KIZILER

REDAKSİYON
HACER ER

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM: NİSAN 2019, İSTANBUL
II. BASIM: OCAK 2020, İSTANBUL

ISBN 978-605-295-791-2

BASKI
DÖRTEL MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
ZAFER MAH. 147. SOK. 9-13A
ESENYURT İSTANBUL
Tel: (0212) 565 11 66
Sertifika No: 40970

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK [illegible] İSTANBUL
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] yayın [illegible] aşkın [illegible]

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 16

Roman

salon köşelerinde

SAFVETİ ZİYA

Günümüz Türkçesine Uyarlayan: Nuri Akbayar

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Salon Köşelerinde edebiyat tarihçilerince farklı biçimlerde değerlendirilmiştir. Servet-i Fünun topluluğundan kalem arkadaşı Halit Ziya Uşaklıgil yalnız *Salon Köşelerinde*'yi değil Safveti Ziya'nın bütün eserlerini "her şeye gevşek bağlarla tutunan, bütün ömründe iyi giyinmek, iyi yemek, bol bol para harcamak, en geniş ölçüde eğlenmek ve daima gülmek" biçiminde nitelediği yaşam felsefesinin yansımaları olarak görür. Mustafa Nihat Özön daha ileri giderek *Salon Köşelerinde*'yi, "yaşamın hiç süzgeçten geçirilmeden kaydedilmiş çiğ ve dışındaki lüks cilasına karşı içi görgüsüz ve övünme dolu" notları biçiminde niteler. Öte yandan Servet-i Fünun edebiyatına, özellikle romana dönemin özellikleriyle ilişkisi bakımından eğilenler (Cahit Kavcar, Tabir Alangu) *Salon Köşelerinde*'yi gündelik yaşamdaki Batılılaşma'yı yansıtması açısından önemli bulurlar. Halit Ziya'nın, Mehmet Rauf'un, Hüseyin Cahit Yalçın'ın eserlerinde belli yönleriyle ifadesini bulan Batılılaşmanın günlük yaşamdaki etkileri *Salon Köşelerinde*'de doruk noktasındadır ve Tahir Alangu'nun nitelemesiyle "Türkiye'de yabancı aileler çevresindeki bir Türk'ün yaşayışını tasvir etmesi bakımından bütün o dönem romancılarının eksik bıraktıkları bir tarafı başarı ile tamamlamaktadır."

Biz de bu değerlendirmeyi paylaşıyor ve Servet-i Fünun edebiyatının bu unutulmuş yazarını yeniden gün ışığına çıkartırken edebiyatseverlere hizmette bulunduğumuza inanıyoruz.

Nuri Akbayar

Takdim

Okuyucularıma

Beni hayatımın on beş sene evveline götüren, bence pek kıymetli gençlik hatıralarını ihtiva eden şu romanımın bugün basılmak üzere müsveddelerini tashih ederken amansız pençeleriyle şiir ve aşk perimizin kanatlarını kıran gaddar sansürün bir zamanlar perişan ettiği cümleleri, fıkraları hafızamın insanüstü gayretiyle hatırlamaya çabaladığım sırada neler duyduğumu, gözümün önünde neler gelip geçtiğini okuyucularıma anlatmak istersem elbette beni mazur görürler.

Memleketimizdeki edebi hareketleri takip eden, edebiyatımızdaki gelişmelerle uzaktan yakından bir parçacık olsun alakadar olanlar *Servet-i Fünun*'un namuslu muhitinde toplanan, orada serpilip yetişen o küçük topluluğu, o hiçbir şey yetişemeyen devirde, memleketimizde bir edebiyat-ı cedide yetiştiren gençleri hiç şüphesiz pek iyi tanırlar. Servet-i Fünun matbaası kirli ve iğrenç bir muhit içinde, saf ve temiz bir edebiyat kaynağı; söz hürriyeti, toplanma hürriyeti düşünülebilecek bir şey bile değilken, ta Bâbıâli'nin, yani o aşağılık baskı merkezinin göbeğinde yavaş yavaş vücuda gelmiş bir edebi toplanma yeriydi ki oraya dahil olabilmek için istidat ve irfanla beraber "namus" da lazımdı. Orada, Ahmet İhsan'ın küçük odasında, hürriyet aşkıyla edebiyat sevdası birleşmiş; fikirler, vicdanlar, şiir ve sanatın ilerlemesine musallat edilmiş gaddar bir sansürle uğraşır, güreşir, pençeleşirdi...

Salon Köşelerinde işte o temiz ve saf muhit içinde, o yenilikçi mücadele arasında yetişmiştir. Ben bütün edebiyat aşkımı nasıl o muhite borçluysam, bu eserim de varlığını o muhitin teşvikine borçludur.

Onun içindir ki birçok seneler sonra şu ilk eserimi basının tenkit kucağına attığım, o zamanki hayatımdan, hissiyatımdan, elemlerimden, dertlerimden, düşüncelerimden bir kısmını meçhul okuyucunun takdirlerine, inceliklerine, övgülerine, itirazlarına, alaylarına herhalde tenkit ve tarizlerine sunduğum bir sırada pek tabii bir kardeşlik ve minnet hissiyle gözümün önüne genç beyinlerin bir araya geldiği o küçük Servet-i Fünun matbaasının odası, o mukaddes ve muhterem odası geliverdi...

Orada, hemen her gün, Tevfik Fikret'in –o daimi teşvikleriyle, bütün tereddütleri, korkuları yok eden gönül alıcı tebessümüyle cümlemizi büyüleyen– ta o zaman büyük şairimiz, büyük üstadımız olarak tanıdığımız Tevfik Fikret'in başkanlığı altında seçkin bir topluluk birleşirler, sohbet ederler, Abdülhamid'in bütün tedbirlerine, bütün hafiyelerine, bütün kısıtlamalarına, bir cümleyle ifade edelim, bu milleti ezmek, susturmak, hayvan etmek için harcadığı milyonlarca altınlarına rağmen ellerinden geldiği kadar bu memleketin fikri terbiyesine, medeni terbiyesine hizmet etmeye çalışırlar; Türkleri edebiyatıyla beraber yüksek zirvelere, ulvi ufuklara doğru çekmeye çabalarlar, kalplere, dimağlara bir parça şiir, bir parça fikir, bir parça yücelme aşkı aşılayarak, yükselmeyi sevdirmek dolayısıyla hürriyeti düşündürmek, hatırlatmak için türlü engellerle pençeleşirlerdi... Ben bezgin, kırılmış, gelecekten ümitsiz dolaşıp dururken o muhite girdiğim dakikadan itibaren, bir gayeye, bir maksada, bir hedefe hizmet etmeye başladım... Bizce bir eser vücuda getirmek, edebiyat-ı cedide hakkında bir takdir, bir istek uyandırmak, edebiyatımıza hizmet etmek, bir emel olmuştu. Sansürün pençesinden zarif bir cümleyi, imalı bir kelimeyi, mevzuyu, bir hürriyet fikrine zemin olabilecek hikâyeleri yeni yeni kelimelerin belirsizliği içinde

boğarak kurtarabildiğimiz günler düşmandan bir kale zaptetmiş gibi muzafferane sevinirdik! Oradan Tevfik Fikret'ler, Halit Ziya'lar, Mahmut Sadık'lar, Cenap Şehabeddin'ler, Hüseyin Cahit'ler, Ahmet Şuayb'ler, Mehmet Rauf'lar, H. Nazım'lar, Ahmet Hikmet'ler, sonra Faik Âli'ler, Süleyman Nazif'ler, Hüseyin Suat'lar, Celal Sahir'ler kısaca edebiyat-ı cedidede bir ad kazanmış gençler birer birer gelip geçerler, birbirleriyle sohbet ederler, fikir alışverişi yaparlardı. İnsan o küçük odada bu büyük fikirleri, İstanbul'un kirli muhitinin zehirleyemediği o namuslu gençleri gördükçe geniş bir nefes alır, gelecekten o derece ümitsiz olmaz, insanlıktan o derece nefret etmezdi.

Oraya hiçbir zaman menfaat hissi girmez, sanat için, edebiyat için, memlekete, edebiyatımıza hizmet için çalışılırdı...

İşte orada, o küçük odada bir gün Halit Ziya'yla Mehmet Rauf'un, "Niçin küçük hikâyelerle yetiniyorsunuz, önemli bir roman yazmıyorsunuz?.." teşviki, Ahmet Hikmet'in, "Sen salon hayatında, milliyetimiz açısından geçirdiğin tecrübeleri, başından geçen ufak tefek birtakım maceraları, hatta yarım kalmış maceralarını bile hayalinde istediğin gibi yaşatarak bir eser yazsan ne iyi ederdin... Bu yolda şimdiye kadar bir eser yazılmadı... Bunu sen yazmalısın..." yolunda uyarıları sayesinde *Salon Köşelerinde* romanımın zihnimde esasları kuruldu; Şekip, salon köşelerinin o hürriyetten yoksun, o mahcubiyete mahkûm kahramanı, gençliğimin benim için pek kıymetli ve hüsran dolu bir hatırasıdır. Bu romanda o zamanlar için gerçekleşmesi imkânsız sayılabilecek birçok hürriyetçi imalar, meşrutiyetçi fikirler sıkıştırmaya muvaffak olduğumuz için de bu romanım eserlerimin içinde en çok sevdiğimdir; çünkü pek büyük tehlikeler geçirmiş, birçok kısıtlamalar altında, birçok endişelerle büyütülmüş, meydana çıkarılmıştır.

Bu naçiz eserimin ortaya çıkışında unutulamayacak, takdir edilecek, saygı gösterilecek bir çehre de o zamanlar bizlere görünüşte sansörlük eden, gerçekte bilgince uyarıla-

rıyla bizi zarif biçimde aydınlatan, bazen vazgeçmeye, terk etmeye kıyamadığımız bir cümleyi, göze çarpan bir kelimeyi aynı manayı ifade eden daha sevimli, daha yumuşak bir sözle değiştirmeyi tavsiye suretiyle imdadımıza yetişen Veled Çelebi hazretleridir.

Memleketimizde edebiyat-ı cedidenin gelişmesine, gençlerde edebiyat aşkının artmasına onun, büyük, pek büyük hizmetleri geçmiştir. Veled Çelebi hazretlerinin yerinde başka birisi olsaydı, bugün edebiyat-ı cedide namına ortaya çıkmış güzel eserlerden belki birçoğu görülemezdi...

Büyükada, 4 Ağustos 1326 [17 Ağustos 1910]

Safveti Ziya

Mehmet Rauf Bey Biraderime

1

Uzun bir kış günüydü; zaman öldürmek için bir şey düşünüyor, sigaramın dumanlarını savurarak odamda dolaşıyordum; birdenbire kapı açıldı. Hizmetçi elinde bir mektup ve ufak bir paketle girdi. Mektup okul arkadaşlarımdan Ahmet Hulusi tarafındandı. Diyordu ki:

> Azizim, sana acı bir haberle tatlı bir hikâye yolluyorum; zavallı Şekip! Dün biçareyi görmek için Büyükada'ya gitmiştim. Keşke gitmeseydim, o hali keşke görmeseydim... Validesini teselli etmek istedim, biçare kadın gözyaşları arasında oğlunun son bir arzusunu yerine getirmek istedi. Yolladığım paket işte Şekip'in herkesten gizli, hasta yatağında karaladığı son hikâyesiymiş; Hulusi'ye verin, okusun demiş... Ben okur okumaz sana göndermeyi düşündüm. Şekip'i hepimiz severdik, şüphesiz son eserini sen de okumayı arzu edersin... Gidip validesini görmeyi ihmal etme... vs.

Gözlerim yaşararak, ellerim titreyerek paketi açtım. Uzun mavi kâğıtlar üzerinde düzgün, sevimli el yazısıyla:

O akşam Pera Palas'ta büyük bir balo veriliyordu; kış mevsiminin ilk ve kibar balolarından biri olduğu için Beyoğlu'nun kibar aileleri bu fırsatı kaçırmamışlar... Alafranga saat ondan sonra takım takım o büyük binanın muhteşem kapısı önünde seyrederken, arabalardan hızla inerek dans salonlarına ilerliyorlardı.

O gece gönlümde yine anlayamadığım bir sıkıntı, bütün asabımda tayin edemeyeceğim bir üzüntü hissettiğim için birkaç defa baloya gitmekten vazgeçerek masamın üzerinde çoktan beri ele alınmayı bekleyen bir iki hikâyecikle kalarak, onları tamamlamak ve temize çekmek istemiştim.

Ah o uğursuz sinirlerim! Bir kere ruhuma azap vermeye başladı mı artık yazı yazmak, kitap okumak, zihnimi bir şeyle meşgul etmek kabil olamaz; yine en uygunu giyinip baloya gitmekti; bu gönlümün üzüntüsü, bu ruhumun ezintisi geçer, belki eğlenebilirdim!

Büyük bir itinayla giyindim... Ne yapayım. Böyle yerlere gidildiği zaman isterim ki bizler de, Türkler de zarafetimiz, tavrımız, duruşumuz, terbiye ve nezaketimizle nazar-ı dikkati çekelim. Bir fesliyle güzel bir kadının vals ettiğini görenlerin bir an durup "Şu genç Türk ne güzel vals ediyor!" demelerini arzularım.

Bastonumu koltuğumun altına aldım. Hem beyaz eldivenlerimi giymeye çalışıyor, hem yürüyordum... Böyle kış gecelerinde ortalık kurak, sema yıldız dolu, sokaklar aydınlık bulunduğu zamanlar yürümeyi, düşünmeyi... tesadüfün meçhul elinin bizim için hazırlamakta olduğu saadet ve felaketleri, muvaffakiyet ve mahrumiyetleri düşünmeyi, velhasıl hayatı hissetmeyi pek severim.

Beş on gün evvel şiddetli kar yağmış, şimdiki keskin bir poyraz rüzgârıyla yerler taş kesilmiş, taşlar donmuştu. Yürürken ayaklarımın sesini duyuyordum. Gecenin serinliği üzerimdeki sıkıntıyı alır gibi olmuştu. Kâh semada o parıl parıl parıldayan yıldızlara bakıyor; bütün bu bizden uzak bu esrar dolu âlemlerin gizli kucağında benim için, benim gönlüm için gizlenmiş gibi duran kadın çehrelerine gönlümden tebessümler yolluyordum. Kâh mesut bir hızla geçen arabaların dumanlı camları altından tanımadığım, fakat bütün letafetleri, bütün gençlikleri, işveleriyle hissettiğim beyaz, pembe, mavi, birtakım kadın hayallerine karşı hasretle, yalvarırcasına boyun bükerek... biraz sonra orada, o şaşaalı, o süslü, o müzik dolu salonlarda bir valsin nağmele-

ri arasında kucaklayacağım bu meçhul hayallere, kadınlara ruhumdan... bu üzüntülü, bu garip ruhumdan taşan ateşli tapınışlar sunuyordum.

Yol üzerindeki çiçekçiye uğradım. Her zamanki gibi fujersiz,[1] hiç yapraksız sade ufak bir menekşe demetini şöyle gelişigüzel, perişan surette bağlayıvermesini tembih ettim. Ve o anda gözlerim hazin bir manzaraya takıldı.

Orada, tahta bir masa üzerinde, yenmiş iki kap yemek yanında solmuş çiçek yaprakları, kurumuş menekşe demetleriyle, o gün vefat eden bir genç kızın yarın kaldırılacak cenazesine yetiştirilmek üzere hazırlanmış beyaz krizantemlerle süslü bir matem tacının yanıbaşında yaldızlı rengârenk kurdelelerle, taze kamelyalar, gardenyalar, menekşelerle bağlanmış, süslenmiş bir sepet duruyordu. Elimde olmadan yaklaştım. Üzerinde bir kart iğneliydi. Ötede gür sarı bıyıklı, sevimli, güleryüzlü bir genç hasır bir sandalyeye bir ayağını koymuş, dizinin üzerinde açmış olduğu cüzdanda bir şeyler arıyordu. Yine elimde olmadan yan gözle karta baktım. Üzerinde Fransızca olarak, "Benim minimini Siziskacığıma!", biraz aşağıda basılı olarak, "Halis Bey" yazılıydı.

Benim!.. Minimini!.. Ve sonra Siziska!! Yani Kristal'in,[2] Konkordiya'nın[3] en ucuz, orta malı fahişesi!.. Oof, yarabbi! Bu zavallı sefili minimini eden, ona sahiplenmeye özenen, bu masum, bu günahsız çiçekleri ona kurban eden gence doğru kalbimde bir merhamet hissi uyandı; sonra öteki kızı, genç yatağında ebedi uykusuna dalmış o masum bakireyi düşündüm, bütün bu pisliklerden kurtulmak, hayatın bu mevsimsiz fecaatlerinden ruhumu, fikrimi kurtarmak için gözlerimi kapayarak çiçekçinin hazırlayıp verdiği minimini menekşe demetini kokladım. Ve hemen oradan, bana haya-

---

1 Fujer: Aşk merdiveni de denilen bir cins eğreltiotu. (e.n.)

2 Kristal Palas / Palais de Crystal, Beyoğlu'nda bugünkü Elhamra Pasajının yerinde yer alan yapı. (e.n.)

3 Konkordiya (Concordia) Tiyatrosu ve Bahçesi: Beyoğlu'nda, İstiklal Caddesi'nde, içinde birahane ve yazlık-kışlık tiyatroların yer aldığı bir bahçeydi. 1906'da yıkılmıştır. (e.n.)

tın bütün dertlerini, bütün haksızlıklarını bu yarı ölgün, zavallı çiçeklerin sessiz diliyle haykıran o uğursuz yerden kaçtım. Artık yürüyemiyordum, yürüyemezdim. Bir arabaya atladım. Arabacı:

"Bey, sonra darılmayınız," diyordu, "iki çeyrekten aşağı olmaz."

Oof, bu hayat mücadelesi, bu geçim kavgası! Niçin, niçin bu gece... Hususiyle bu gece, bu balo gecesi bana o dehşet dolu yüzünü göstermekte böyle ısrar ediyordu, niçin?

***

Büyük salona girilecek kapının önünde bir demet taze tarafından "Fukara için!" sözüyle mütebessimane bir demet çiçek uzatıldı. Ufak bir masa üzerinde duran tepsiye münasip bir şey bıraktım. Tebessüm ettim, dedim ki: "Çiçeğim var, müsaade edin de bu demeti yine fakirleriniz için buraya bırakayım!.." Ve geçtim.

Pera Palas'ın iki büyük salonu baştan başa çiçekler, kıymetli halılarla süslenmişti. Ortada latif bir valsin latif havasıyla vecde gelmiş gençler cazibedar tüller, ipekler, kokular arasında dönüp duruyordu. O vakit hatırıma geldi, kapıya döndüm; orada balo komitesi azasından bir bildiğime müracaatla bir "karne" istedim. "Neler oynanıldı?" diye sordum.

"Geç kaldın azizim," dedi, "iki vals kaçırdın." Ve manidar bir tebessümle ilave etti:

"Lakin kendini arzulatmak, aratmak istedinse..."

"Adam sen de" dedim; gülüştük, ayrıldım.

Öteki uçta pek hususi görüştüğüm bir iki aile bir köşede halka teşkil etmişler, yelpazelerin altında dedikoduya dalmışlardı. "Affedersiniz", "Müsaade buyurur musunuz?", "Aman rica ederim" cümleleri arasında süzülerek oraya yaklaştım. Aralarında tanımadığım iki kadın daha vardı. Onlara da hafifçe baş eğdikten sonra sandalyelerin gerisine çekilerek durdum.

Çok hikâye okuyanlar, okudukları hikâyelerin gerçek hayatta benzerini aramayı merak edenler o dakikada his-

settiğim halecanı pek güzel tasavvur edebilirler. Evet, lakırdı söylemekten men edecek kadar şiddetli bir halecanla o iki yabancı kadına göz atmıştım. Bunlar o derece birbirine benziyorlardı ki ya ana kız, ya iki kardeş olduklarına ilk bakışta hükmolunurdu. Derhal Guy de Maupassant'ın *Fort Comme la Mort*'undaki (Ölüm Kadar Güçlü) düşesle kerimesi Anne'le Annette hatırıma gelmişti. Kadınlardan gözümü ayıramıyordum. Ne benzerlik yarabbi! Duruş, bakış, ses... Tekrar tekrar okuduğum ve her okuyuşta ağladığım o aşk faciasının ilk sayfaları gerçek olarak gözümün önünde canlanıyor sandım.

Derhâl yüreğime bir korku... manasız, anlaşılmaz bir korku sindi; hissettim ki bu kadınları, hususiyle bu genç kızı –ve o zaman bakışlarım bütün kuvvetiyle tazesinin, mavilisinin üzerine takılıp kalmış, genç kız da elinde olmadan, kim bilir belki de tesadüfen dönüp bana bakmıştı– tanıyacak, onlarla konuşacak olursam mutlaka mutlaka bedbaht olacağım. Oradan savuşmak, onları tanımadan, bir daha yüzlerine bakmadan savuşmak, kaçmak istedim.

O dakikada Madam Jackson bana dönerek dedi ki:

"Şekip Bey, sizi Miss Lydia'ya takdim edeyim de vals yapınız. Kaç kişi rica ettiyse reddetti; İstanbul'da kimse vals edemiyor diyor... Bir Türk olduğunuz için bu söz sizin izzet-i nefsinize dokunmalı; matmazele valsinizi beğendirmelisiniz... Yoksa karışmam!"

Sonra mütebessim bir ağırbaşlılıkla takdim etti:

"Şekip Bey... En iyi valsörlerimizden biri, Madam Sunshine, Miss Lydia Sunshine... Bu senenin en mükemmel ve en müşkülpesent valsözü."

Saygıyla eğilerek kadınları selamladım. Her ikisi de aynı hareketlerle beyaz eldivenler içinde mahpus minimini bir el uzattılar, yine aynı hareketlerle başlarını eğerek mütebessimane:

"Teşerrüf ettik!.." dediler. Sonra Miss Lydia ortası büyücek bir gül yakutla süslü altından kalın bir zincir bileziğe platinden incecik bir zincirle bağlı, gayet kısa saplı, bağa

gözlüğünü sağ eliyle gözlerine doğru götürdü; gözlerini yumarak bana baktı ve dedi ki:

"Gözlerim o kadar kötü ki sizi daha göremedim. Müsaade edersiniz ya, iyice göreyim; çünkü iyi valsözleri tanımak isterim."

Sonra Madam Jackson'a döndü:

"Fakat siz beni korkuttunuz, Madam," dedi. "Beyle vals etmeye bir türlü cüret edemeyeceğim..."

Ben tekrar eğildim, dedim ki:

"İstirhamımın reddedileceğini bildirmek istiyorsanız matmazel, beni üzersiniz."

"Oo!.. Mösyöö..." dedi ve hemen yerinden kalktı. Sol eliyle eteğini düzeltti, sağ kolunu hafif bir hareketle döndürerek gözlüğünün ince zincirini bileğine salıverdi, gözlüğü de eldiveniyle avcunun arasına sıkıştırdıktan sonra:

"Başlıyoruz, değil mi?" dedi... Evet başlıyorduk. Miss Lydia sol elini okşar gibi omzuma iliştirmişti; ben parmaklarımın ucunun ucuyla denilecek saygılı ve hafif bir şekilde beline sarıldım... Bir iki defa döndük. Birbirimizi tecrübe ediyorduk; daha yekahenk, yekvücut olamıyorduk...

Ben biraz daha beline sarıldım. Ellerimizi daha kuvvetlice sıktık. İşte o zaman o latif valsin büyülü ahengiyle kendimizden geçtik, yekvücut olduk; kalbimiz bile aynı halecan, aynı şiddetle çarpıyordu. Mest edici bir aşk girdabı içinde dolanan ruhlarımız raks perisinin pembe kanatları üzerinde uçuşuyor, çırpınıyor, dönüyor, mütemadiyen dönüyordu. Gözlerim yarı kapalı, o latif omuzlara, o billur sineye, o pembe cilde bakıyor... yalnız o dalgalanma içinde hüzün dolu mütebessim bir çehre; halecanlı bir sine, ahenkle dalgalanan bir demet mavi tül görüyordum ve menekşe kokuları... hafif, nazik, tesirli menekşe kokuları duyuyordum.

Daima, mütemadiyen dönüyorduk. Etrafımız tenhalaşıyordu. Ben bir şeyler söylemek istiyor, fakat başaramıyordum; dudaklarımın bir kelime bile söyleyemeyeceğini hissediyordum. Bana öyle geliyordu ki eğer kalplerin dili varsa benim kalbim o dakika pek tesirli, pek perişan birçok sözler

söylüyordu ve bir türlü o sözleri kesmeye kıyamıyordum. Ah! Nasıl kıyabilirdim?.. Beni bu fikrimde desteklemek, devam ettirmek istiyormuş gibi o da, Lydia'nın minimini eli de bu defa korunma istercesine, bir teslimiyet edasıyla omzuma yaslanıyordu. Saçları... o gür, kumral, maharetle dalgalandırılmış kumral saçları vakitli vakitsiz gözlerimi, dudaklarımı okşuyor, bıyıklarıma karışıyordu... Kendimden geçiyordum!

Birdenbire orkestra durdu, elde olmaksızın bir iki defa daha döndükten sonra biz de durduk. O zaman gördüm ki Lydia gözlerini açıyordu. Birbirimizden ayrıldık; içimde o derece bir keder, şu saadet rüyasından uyandırıldığımdan dolayı o kadar acı bir hüzün vardı ki... Miss Lydia gözlerini yumarak yüzüme baktı; kendim de bilmeksizin, alışkanlıkla uzatmış olduğum koluma yavaşça kolunu geçirdi:

"İşte şimdi," dedi ve tebessüm etti, "şimdi yine hayat başlıyor."

Ve hemen ciddi bir tavır alarak ilave etti:

"Fakat siz ne iyi vals ediyorsunuz... Bir Türk için harikulade bir şey!"

Bu tür övgüye canım sıkılıverdi. Kırgın bir sesle dedim ki:

"Matmazel, üzülerek bu sözünüzü bir iltifat olmak üzere telakki edemeyeceğim."

Hayretle yüzüme baktı:

"Fikrinizi anlayamıyorum, efendim..."

"Mamafih pek sade bir şey! Neden bir Avrupalı için tabii olan bir şey bir Türk için harikulade olsun? Emin olunuz ki matmazel, memleketimizde şimdi Avrupalılar kadar, belki daha hissi, daha ahlaki terbiye ve tahsil görmüş pek çok gençler vardır."

Birdenbire kızardı, sesi değişti:

"Emin olunuz," dedi, "hiç o maksatla söylemedim. Sizi gücendirdimse kendimi bir türlü affedemem."

Sesimi çıkarmadım, elimde olmadan gücenik duruyordum. Mendilini dudaklarının kenarına götürdü. Saçlarını düzeltti. Durdu:

“İşte bunu severim,” dedi. “Bir erkek vatanını, milletini sevmeli...” Koluma daha çok yaslandı, hafif, dalgın bir sesle:

“Ben de,” dedi, “ben de vatanımdan uzak yaşamaya mecbur olsaydım mutlak ölürdüm.”

Evvelki sözlerinin tabii bir neticesi olduğunu ima eder bir tavır almıştı. Göğsü kabarıp iniyor, omuz başlarından parlak bir gölge titreyerek geçiyordu. Sözüne devam etti:

“Şu halde zannediyorum ki sizinle pek iyi ahbap olacağız!”

Madamların yanına yaklaşmıştık. “Teşekkür ederim” diyerek kolumu bıraktı. Yerine oturduktan sonra ben de teşekkür ettim. Oraya şimdi birkaç erkek gelmiş olduğu için kadınların yanından ayrılabilirdim. Biraz dolaşmak, başka tanıdığım kadınları görmek üzere çekiliyordum. Lydia karnesini uzattı:

“İsminizi yazar mısınız, vals ettiğim mösyölerin ismini karnemde bulundurmak merakımdır, bir hatıra olur.”

“Oo!.. Matmazel,” dedim, “Allah bilir ki bu defa değmez!..” Mamafih karnenin o valse isabet eden sırasına ismimi yazdım, fakat Türkçe. Defteri iade ettiğim zaman Miss Lydia yine gözlerini yumarak baktı:

“Ne iyi düşünmüşsünüz,” dedi ve eliyle yanındaki iskemleyi göstererek pürneşe, “Otursanıza, canım!” dedi.

Ve birden tavrını değiştirerek:

“Fakat sizi alıkoymayayım, belki gitmek istersiniz,” dedi. Tebessüm ederek oturdum. Başını başıma yaklaştırdı. Saçlarının latif dokunuşunu, vücudunun sıcaklığını hissediyordum. Sordu ki:

“Okur musunuz, nasıl telaffuz etmeli isminizi?”

“Şekip.”

“Şe...kip, doğru mu? Şekip... Şekip... fakat pek güzel sizin isminiz!”

Sonra ayağını ayağının üzerine attı, mavi atlastan mendilini bana uzatarak karnesini dizinin üzerine koydu:

“Durunuz, yanı başına da ben isminizin Fransızcasını yazayım” dedi. O latif baş bir iki dakika minimini defterin üzerine dokunurcasına eğilip durdu. Eldiven içinde mahpus

parmaklar güçlükle hareket ediyordu, nihayet, "İşte," dedi, "yazdım, fakat böyle mi yazılacak?"

"Pek iyi yazmışsınız," dedim. "Tamamıyla böyle."

Mendiliyle defterini iade ettim. Mendili defterin arasına sıkıştırdı. Annesine döndü:

"Anne," dedi, "biraz yelpazeni versene, ateş içindeyim."

Ben bu fırsattan istifade ederek rica ettim:

"Büfeye kadar teşrif etmez misiniz? Biraz serinlerdiniz." Gidebilir miyim gibi annesine baktı, annesi bu sessiz soruya açıktan cevap verdi:

"Şüphesiz, beyle elbette!"

Kolumu verdim, büfeye doğru ilerledik. "Siz, Şekip Bey," diyordu; "bana da, anneme de pek ziyade tesir ettiniz. Lakin bilseniz annem ne kadar müşkilpesenttir... Canım, bu balolarda insan bin türlü adam tanımaya maruz oluyor... Hele tazeler... Bunun için ben pek fazla ihtiyat ederek, pek aziz ahbabımız tarafından takdim edilmeyince kimseyi tanımak istemem... Pederim derseniz, ooo! Kolunda gezdiğim bir gencin üç batın evveline kadar ecdadını tahkik etmedikçe rahat edemez... Eminim ki şimdi birisini yakalamış, sizi soruyordur!"

Gerçekten o aralık tek gözlüklü, uzun kır sakallı, zarif giyinmiş bir zat, yanında dostlarımdan bir Avusturyalı subayla bize doğru ilerliyordu. Geldiler. Arkadaşım bizi görüştürdü:

"Mösyö Sunshine... Şekip Bey."

El verdik. Şiddetle elimi sıktı:

"Sizi tebrik etmek isterim," dedi. "Tebrik ve teşekkür etmek, ne güzel dans ediyorsunuz, Lydia artık bahtiyardır..."

"Beni cidden mahcup ediyorsunuz," dedim. "Asıl siz Miss Lydia gibi bir kızınız olduğu için şayan-ı tebriksiniz. Bu kış en birinci valsözümüz kerimeniz olacaktır."

"Lütfediyorsunuz, evet, fena dans etmez. Paris'te Perrin'den ders aldırdım."

Sesindeki heyecan, gözlerindeki sevinç alevi bu babanın kızına hayran olduğunu gösteriyordu. Miss Lydia dedi ki:

"Büfeye gidiyoruz baba..."

"Hayhay, sizi alıkoymak istemem."

Biz ilerlerken adamcağız arkamızdan haykırıyordu:

"Lydia, Lydia... Sakın soğuk bir şey içme, hasta olursun!"

Lydia yelpazesini sallayarak, gözlerini yumarak etrafını süzüyor, küçük parmaklarıyla saçlarını dağıtıyordu; dedi ki:

"Sizi tebrik ederim, babamı büyülediniz. Evet büyülediniz, çünkü arkamdan büfeye kadar gelmeyip beni sizin refakatinize emanet etmesini başka türlü açıklayamam."

Gülümsedim:

"Babaları büyülemek pek kolaydır, bunun için biraz ciddiyet ve itaat kâfidir."

Büfenin önünde bulunuyorduk; korkarak sordum:

"Size ne takdim edebilirim?"

Güldü:

"Tabii soğuk bir şey!"

"Oo!" dedim. "O hususta kati emirler aldım, matmazel. Dünyada bir kişiyi büyülemeyi başardım. Onu da gücendirmek istemem..."

"Fakat terli değilim, bak, Allah bilir terli değilim..."

O aralık babası gözüme ilişti. Elimle işaret ettim:

"Mösyö," dedim, "yarım saattir matmazelle mücadele ediyoruz, ben mağlup olmak üzereyim, soğuk bir şey istiyorlar." Yavaşça ilave ettim, "Lakin hiç terli değiller. Zannederim ki bir kadeh şampanya müsaade edebilirsiniz."

Derhal bir kadeh şampanya buldum, Lydia teşekkür ederek aldı, dedi ki:

"Ben yavaş yavaş içerim, siz ayakta rahatsız olacaksınız."

"Hayır matmazel," dedim, "size bakarım, o zaman yorulmam, emin olunuz..."

Güldü:

"Eğer bu sizi mesut etmek için kâfiyse... Pekâlâ, fakat ben o kadar seyretmeye düşkün olmadığım için..."

Cevap verdim:

"Kimse sizin kadar seyredilmeye değer değildir de onun için..." Yine güldü. Dudaklarının kenarında şampanyanın ince köpükleri duruyordu.

"Ondan değil," dedi. "Bu hal benim tabiatımda olmalı."
Şimdi felsefenin sırası gelmişti, başladım:

"Sizi etkileyecek, düşündürecek bir kimseye tesadüf etmemişsiniz, tabiatınızı tecrübe edememişsiniz de ondan böyle söylüyorsunuz. Genç kızların yerleşmiş hiçbir tabiatları yoktur. Onlar için her gün, her saat yeni bir şey hazırlar. Bugün neşeli, yarın mahzundurlar. Şimdi hayattan bezgin görünürlerken biraz sonra hayata dört elle sarılırlar. Her defasında da 'Ne yapalım, tabiatımız böyle!' diyerek kendilerini anlatmak isterler. Sözün kısası genç kızlar saygıya ve sevgiye değer oldukları kadar sakınılacak, çekinilecek varlıklardır. Başkalarına karışmam, fakat ben onlardan pek korkarım."

"Biraz daha devam ederseniz beni de korkutacaksınız..."
Ve gülerek kadehini uzattı, "Şunu yerine bırakınız da sonra gelip şu genç kızların neden bu kadar korkunç olduklarını bana anlatınız."

Yanına döndüğüm zaman sarı bıyıklı bir subayla konuşuyorlardı. İkisinin de ellerinde karneleri, bir şey aramakla meşguldüler. Subay diyordu ki:

"Hiç unutmak kabil olur mu matmazel, siz bir şey vaat edersiniz de ben onu yanlış anlar mıyım... Pek iyi biliyorum, bu fadrili (kadril)[1] istirham etmiştim. Bir müddet düşündükten sonra dediniz ki, 'Pekâlâ! Haydi bu olsun.' Hatta karnenize ismimi de yazdırdınız... Gördünüz mü, işte..."

Lydia cevap verdi:

"Pekâlâ, pekâlâ, haklısınız... Kadril başlayınca gelir beni bulursunuz, olmaz mı?"

Sonra bana döndü:

"Kolunuzu verir misiniz, biraz annemi görmek isterim."
Kol kola ilerleyerek o kalabalık içinde annesini arıyorduk. Lydia ara sıra gözlüğünü gözlerine yaklaştırıp etrafı inceliyor, sonra ince platin zincirin şıkırtısı duyulacak derecede asabi bir hareketle gözlüğü elinden düşürüyordu... Birdenbire haykırdı:

"İşte annem, galiba o da beni arıyor."

---

1 Eski bir salon dansı. (e.n.)

Ve yelpazesini yukarı doğru kaldırdı, salladı:

"İşte bizi gördü, oraya gidelim, olmaz mı?"

Annesinin yanında bilmediğim birçok kadınlar, tazeler vardı. Ben bu defa madamın yanına oturdum. Miss Lydia arkadaşlarıyla bir şeyler konuşup gülüşüyordu. Madamla oradan buradan konuştuk. Londra'da oturduklarını, altı ay için İstanbul'a geldiklerini, bir iki aya kadar yine memleketlerine döneceklerini, Lydia'dan başka çocukları olmadığını, İstanbul'dan pek hoşlandıklarını söyledi. Bilmem niçin bu sözler beni hüzünlendiriyor, hele Lydia'nın ötede gizli gizli konuşup gülüşmesi bana bir kat daha azap veriyordu. Zannederim ki o tazelere benden bahsediyor, "İşte bu adam genç kızlardan korkuyormuş!" diyor ve onlarla birlikte çılgın çılgın gülerek benimle eğleniyordu.

Eminim ki madama verdiğim cevaplar pek karışık, pek manasızdı. Miss Lydia'ysa benimle hiç meşgul değildi. Bulunduğu topluluğa şimdi birkaç genç daha katılmış, İngilizce konuşuyorlar ve sürekli gülüşüyorlardı.

Madam Sunshine'dan izin alıp kalktım. Biraz uzakta pembe bir tuvaletin letafetini artıran ince güzelliğiyle genç Madam Daven tanıdıklarımdan birinin kolunda ilerliyordu. Beni görünce, yelpazesiyle yanına gitmekliğimi işaret etti; hemen o tarafa yöneldim, Madam Daven sordu:

"Şekip, kadrili kiminle oynuyorsunuz?"

"Kendi kendimle madam!"

"O halde şu köşedeki ufak kanepeye kadar bana refakat ederseniz palmiyelerin yaprakları altında sizinle balo halkını rahat rahat çekiştiririz..."

Madam Daven'in kavalyesi tebessüm etti:

"Siz ikiniz bir araya gelecek olursanız biçare insanlığın vay haline!.."

Bu gayet güzel, lüzumundan fazla güzel, ince az sarı bıyıklı, pembe, inadına pembe yanaklı, ela gözlü bir gençti. İçimde birdenbire açılan bir neşeyle madama dedim ki:

"Hatta şimdiden başlayabiliriz, elektrik ışıklarının şaşaası palmiyelerin gölgesinden aşağı kalmaz. Hem uzağa git-

meye de hacet yok, bakınız şu aziz Fernand'a, –arkadaşını gösteriyordum– insaf edin. Madam, bir erkek için bu kadar letafete, bu derece güzelliğe izin var mıdır? Söyleyiniz, şimdi bu genç buradaki birçok kadının hukukunu gasp etmemiş mi? Azizim, ben senin yerinde olsam bu halde ortaya çıkmaya utanır, gidip bir yere başımı sokar, güzelliğimi gizlerdim... Öyle değil mi Allah aşkına, madam."

Madam Daven kahkahalarla gülüyordu. Dedi ki:

"Zavallı Şekip seni kıskanıyor. Zaten bu umumi bir kaidedir; kadınlar pek güzel kadınların güzelliğini bazen affederler, fakat hiçbir zaman erkekler güzel erkekleri çekemezler... Ben sizin yerinizde olsam ne yapardım bilir misiniz? Şekip Bey'i hangi kadının yanında görürsem derhal gider, bir rakip olmak üzere kendimi takdim ederdim."

Fernand da gülüyordu. Dedi ki:

"O halde madam, sizin yanınızdan ayrılmamam lazım gelir." Sonra bana döndü, "Bana kalsa giderdim azizim, lakin cezayı madam kendisi tertip etti, kadril başlayıncaya kadar burada kalmaya mecburum. Ancak ondan sonra gider, dediğiniz gibi başımı bir yere sokup güzelliğime ağlarım... Nasıl, işinize geliyor mu?"

"Hayhay, fakat esefler ederim ki kadril işte başlıyor.. Şimdi size âcizane bir nasihat vereyim mi azizim? Hemen durmayıp gidiniz, valsözünüzü arayınız; çünkü biraz geç kalacak olursanız, 'Güzelliğine mağrur da aceleye lüzum görmüyor!' derler, karışmam."

"Korktum Şekip, sizden korktum. Siz insanın yüzüne karşı böyle yaparsanız kim bilir ufak kanepede, palmiyenin altında neler yapmayacaksınız..."

Madam Daven arkasından haykırdı:

"Merak etmeyiniz Fernand, arkanızdan ne söylerse birer birer size yetiştiririm."

Madama kolumu takdim ederek dedim ki:

"Gittikten sonra da yine kendinden bahsolunacak ümidinde bulunuyorsa kendi hakkında güzel bir fikri var demek oluyor! Deminden beri o pek güzel çehresiyle canımızı sıktığı elvermemiş gibi..."

Madam sözümü kesti:

"Yok, düzeltelim rica ederim, azizim," dedi, "'canımızı sıktı' demeye hiç hakkımız yok; yalnız 'canımı sıktı' derseniz o başka! Fernand'ın dilber çehresi benim pek hoşuma gider. Ben erkek değilim beyefendi..."

Bir kahkaha salıverdim:

"Kadın da değilsiniz öyleyse... Çünkü o derece güzel erkekten hakikaten kadın olan hoşlanamaz."

Madam Daven durdu, kolunu kolumdan çekti, yelpazesini yarım açtı, dikkatle yüzüme bakıyordu:

"Demek, ciddiymiş... Fernand'ı hakikaten kıskanıyormuşsunuz, öyle mi?.."

Sesime sahte bir hüzün verdim. Önüme baktım, halecanlı görünmemek için kendimle mücadele ediyormuşum gibi davranarak gayet yavaş:

"Sizi," dedim, "sizi herkesten... herkesten kıskanırım; bilmem niçin öteden beri siz de beni kıskandırmaktan, bana ıstırap çektirmekten zevk alırsınız..."

Yine koluma girdi, minimini tül yelpazesiyle çenesini, dudaklarını örterek konuşmaya başladı:

"Ben zannediyordum ki o sizin herkesçe bilinen ateşli sevdanız artık sönüp bitmiştir. Demek ki yanılıyormuşum. Bu kadar meşguliyet arasında o ölmüş aşkı hatırlamaya tenezzül ettiniz öyle mi?.."

"Doğrusu beni güldürüyorsunuz..."

"Siz de benimle böyle eğlendikçe beni yaralıyorsunuz... Benim ne kadar hassas, ne kadar samimi, size olan hayranlığımın ne derece ciddi olduğunu bilirsiniz, o halde..."

"O halde azizim, eski hastalığın nüksetmemesi için hemen tedbir almanızı tavsiye ederim. Bütün nükseden hastalıklar pek vahim... hele kalp hastalıkları adeta öldürücü olurlar... Ölümünüze sebep olmayı istemem!"

Eliyle bir köşede duran kadınları göstererek:

"Sonra bunların elinden kurtulamam, beni parçalarlar... Benimle eğleniyorsunuz, fakat zararı yok, ben bundan şikâyetçi değilim, çünkü beni de eğlendiriyorsunuz; benim aşk

felsefeme göre kadınları eğlendirmeyi başarmak ilerisi için büyük bir ümittir..."

Palmiyelerin altında duran kanepeye yaklaşmıştık. Madam Daven yorgun bir edayla kendini oraya attı; yelpazesiyle yanını göstererek dedi ki:

"Şimdi oturunuz da güzel güzel konuşalım..."

Düz, parlak ve gayet kalın pembe atlastan tuvaleti o kadar sade, o kadar sadeydi ki ne bir dantela, ne bir kurdela parçası, hiçbir şey o sadeliği bozmuyordu. Yalnız göğsüyle kollarının içinden ince bulutlar gibi pembe pembe muslinler dışarı doğru düşüveriyor; bunlar gayet nazik olan tenine adeta bir şeffaflık veriyordu. Beline aynı renkte kurdeladan bir kemer takmış, kemerin yan tarafına bir demet menekşe iliştirmişti.

Bu demetten bir iki menekşe çıkardı. Bunları dişleriyle koparıp dudaklarının arasında bir müddet oynadıktan, parçaladıktan sonra ağzının şirin bir hareketiyle o zavallı menekşe parçalarını birer birer ufalayıp attı. Gülerek dedim ki:

"Şu haliniz tabiatınızı ne güzel gösteriyor, bilseniz! Bir şeyi evvela göğsünüzde, kalbinizin üzerinde taşırsınız; sonra onu dişlerinizle parçalar ve dudaklarınızın ufak, tabii, elde olmaksızın, belki sizce de hissedilmeyen bir hareketiyle ayaklar altına atarsınız... İşte siz... Siz bu hareketlerle tamamıyla kendinizi açıklıyorsunuz!"

"İhtimal ki haklısınız; fakat bir müddet kalbimin üzerinde bulunmak için bilahare böyle yerlere atılmaya razı olanlar pek çoktur, dersem bana inanır mısınız?"

"Hatta iman ederim!.."

O aralık el ele tutuşmuş yüzlerce kadın erkek gülüşerek, birbirini çekerek önümüzden geçiyorlardı. Bu alay önce sağdan sola doğru koşuşurken birdenbire bir ses "Sola!" kumandasını verince hep birden sola döndüler. Kadınlar, kızlar, kendilerini büsbütün bırakmışlar, adeta sürükletiyorlar, erkekler düşmemek, kadınların eteklerine ayaklarını dolaştırmamak için önlerine bakarak ilerliyorlardı. Bu çılgın, bu pürneşe dans alayı mütemadiyen önümüzden geçiyordu:

"Ne güzel!" dedim.

"Gerçekten pek güzel!" dedi, sonra kaşının ucuyla öteden gelen Miss Lydia'yı gösterdi:

"İşte kalbinizin hâkimi geliyor... Selama hazırlanın!"

Ve ayağını ayağının üzerine atarak güzel başını kanepenin kenarına doğru bıraktı. Yelpazesiyle çenesini gizleyerek uzun ve gaddar bir kahkaha salıverdi:

"Ne tabiat yarabbi!" diyordu. "Ne tabiat..." Ben de elimde olmadan ona uyarak gülüyor ve soruyordum:

"Allah bilir ki ne demek istediğinizi anlayamıyorum."

"Bırakın Allah aşkına, demincek nasıl vals ettiğinizi görmedim mi zannediyorsunuz?"

Eteğini okşayarak, kanapenin üzerinden mendilini, yelpazesini alarak ayağa kalktı. Ben hâlâ yerimden kımıldamamıştım. Ciddi bir tavırla dedi ki:

"Size gayet ciddi bir şey söyleyeyim mi, Şekip? Emin olunuz ki on beş güne kalmayacak siz bu çirkin kızı çıldırasıya seveceksiniz!.." Yine uzun bir kahkahadan sonra elini uzatarak, "Şimdilik *adieu*!"[1] dedi. İki adım yürüdükten sonra döndü, hâlâ gülüyordu, dedi ki:

"Bakınız ne kadar iyi kalpliyim, size bir haber daha vereceğim: İki ay sonra da..."

Gözlerini kırptı. Sol elini kaldırdı. Parmaklarını oynatarak uzağı gösterdi, pembe dudaklarıyla zayıf bir ıslık çalarak:

"Uçtuuu..." dedi ve daima gülerek pembe atlas tuvaletinin alaycı hışırtısıyla ilerledi, kalabalığa karıştı. Gözden kayboldu!

İşte o zaman düşündüm, gönlümün pek harap olduğunu anladım, artık sevemiyordum... Bu karışık, kararsız, mağrur kadınları sevemiyordum. Bir buçuk sene evvel yanında her türlü çılgınlığı yapmaya hazır olduğum şu kadınla şimdi zerre kadar teessür, heyecan hissedemediğimin sebeplerini tetkik etmek istedim. Ah, acaba benim kalbim başka erkeklerin,

---

1 (Fr.) Adieu: Güle güle. (e.n.)

başka gençlerin kalbine benzemiyor muydu? Niçin en ufak, en adi bir sebeple bütün bağlılığım sona ermeye yüz tutuyor?.. Bir gün evvel sevdiğim, taptığım, yolunda her fedakârlığı yapmaya kendimi hazır hissettiğim bir kadından bir söz, bir tavır yahut adi bir his için nefret edercesine soğuyordum? Ah ben ne arıyordum... Nasıl bir kalp, nasıl bir sevgi, nasıl bir kadın hayal ediyordum? Artık bıkmış, usanmıştım; bir romanın malum fasılları gibi sürüp giden o belirli, o mahut devrelerden geçmeye mahkûm salon sevdalarından artık tiksinmiştim. Ya müsrif, havai bir eşin intikamını almaya yahut ihtiyar, hasta bir kocanın vazifesindeki noksanları, ihmalleri karşılamaya alet olmayı adi, pek adi buluyordum...

Fakat ne istiyordum? Acaba nasıl bir sevgi, nasıl bir kadın hayal ediyordum?

Gönlümde, bütün o şehvetli, o titretici aşklar hakkında derin bir nefret hissi uyanmıştı. Artık bu aşk koleksiyonları yapan üzücü, harap edici kadınlardan... âlemi huzurlarında tapınmak için diz çökmüş görmek için bütün aşk heyecanları ekmek kırıntıları gibi avuç avuç salondan salona serpen bu üzücü harap edici kadınlardan nefret etmiştim. Hissediyorum ki bütün kalbim, bütün ruhumla saf, hissi, tabii, samimi ve masum bir aşk özlüyordum; bir aşk, bir sevda ki belirli bir maksattan, her türlü ümitten arınmış olsun...

Bir muhabbet ki itiraf edilmeden, içyüzü bilinmeden, sırları açıklanmadan öylece kalbimde bir yer bulsun ve sevdiğim kadın onu hissetmekle mağrur ve mesut olabilsin... Öyle bir sevda ki beni geceleri yıldızlara karşı dilsiz ve hayran, karanlıklara karşı şaşkın ve kendinden geçmiş bıraksın... Güzel bir müzik dinlerken onunla ağlayayım, dünyanın, tabiatın güzelliklerini onunla seveyim, sevebileyim... Bir kadın ki beni düşündürsün, acı versin, istemeyerek, bilmeyerek kederlendirsin... Bir kadın ki karşı konulması, yok edilmesi mümkün olmayan engeller beni kendisinden ayırsın, söyleyemeyeyim, aşkımı kabil olup da, cüret edip de ona söyleyemeyeyim. O kadar mukaddes, o kadar muhterem... O kadın o derece her şeyin üstünde olsun!

İşte ben bunu, bu kadını, bu ıstırabı, bu ölümü, hâsılı bu aşkı istiyordum ve bunun için kalbimde bir boşluk, bir haraplık duyuyor, tamir edilemeyecek bir viranlık hissediyordum.

Yavaşça omzuma dokunan bir el beni bu kederli düşüncelerden ayırdı. Kolunda –bu yaz İstanbul'a gelmiş ve Nedim'in, aziz dostlarımdan, güzel bir yaverin büyük aşkı yüzünden bir türlü geri dönmeye karar verememiş olan– Amerikalı Miss Lilian Clark'la güzel Fernand karşımda duruyordu.

Fernand dedi ki:

"Seni aşk dolu hayallerinden ayırdığım için affını dilerim. Miss Clark'ın sana söyleyeceği varmış, buraya kadar birlikte gelmemi emrettiler de..."

Ayağa kalkıp kolumu takdim etmeme vakit bırakmadan Miss Lilian sormaya başladı:

"Nedim Bey nerede? Niçin gelmedi? Acaba daha gelir mi? Sakın rahatsız olmasın; kuzum, benden saklamayınız..."

"Rahat olunuz, Miss," dedim, "sıhhati yerindedir, yalnız bu akşam nöbetçidir zannederim, yoksa bu baloyu, hele sizi görmek vesilesini feda etmezdi."

Güzel Miss kaşlarını çattı:

"Beni aldatıyorsunuz," dedi, "Nedim dün nöbetçiydi. İki akşam sırasıyla nöbetçi olamaz. Mutlaka başka bir davete gitti. Benim burada olduğumu bildiği halde başka yere gitti, fakat nereye gitti? Elbet siz bileceksiniz..."

Canım sıkılmaya başladı, bu rahatsız edici sevdazededen kurtulmak istedim:

"Dün gündüz nöbetçiydi," dedim, "şimdi de gece nöbetçisidir. İnanmazsanız şurada arkadaşlarından birine sizi takdim edeyim, kendiniz sorunuz, anlayınız."

Kaşlarını daha çok çattı! Ağlar gibi bir sesle dedi ki:

"Ne can sıkılacak şey, işte bütün gecem berbat oldu. Bense ne kadar eğlenecek, danslar edecektim..."

Sonra elimi sıktı, yalvarırcasına gözlerime baktı:

"Rica ederim," dedi. "Siz onu görürsünüz değil mi? Bu gece hiç kimseyle dans etmediğimi kendisine söyler misiniz?"

"Kusur etmeyeceğimden emin olunuz, Miss!" dedim. Bu aralık birinin kolunda Miss Lydia geliyordu. Lilian ona doğru ilerledi, önünde durdu, beni takdim ederek dedi ki:

"Şekip Bey, en aziz dostlarımdan..."

Miss Lydia güldü:

"Fakat ben Şekip Bey'i tanıyorum, azizem!"

Lilian hayret etti:

"Nasıl, tanışıyor musunuz?.. Ya nasıl olup da bana söylemediniz?"

"Tanışmamız pek yeni, henüz bu gece görüştük."

"Dans ettiniz mi?"

"Şüphesiz."

"Öyleyse vah vah, sizi seyredemediğime çok teessüf ettim."

Orkestra Strauss'ın bir valsini çalmaya başlamıştı. Koca salonda bir hareket, bir telaş, bir kıyamet uyandı. Miss Lydia'nın, Miss Clark'ın etrafını ellerinde karneleriyle birçok gençler sardı:

"Matmazel, bu vals kulunuza vaat edilmişti."

"Hayır dostum, bu vals benimdi; size vaat edilen öbürüdür."

"Miss, akşamdan beri beklemekteyim."

"Bu sefer de mi başkalarıyla oynayacaksınız, Miss?" Bu ısrarlı istekler arasında Miss Lydia kavalyesinin kolunu bırakarak bana doğru yöneldi:

"Zannederim bu valsi size vaat etmiştim, Şekip Bey?" Bu söz kalbimin üzerinden hafif bir titreme geçirdi. Kirpiklerim birbirine karıştı. Gözlerimi bir pembe duman kapladı. Hemen ilerledim. Hiçbir şey söylemeyerek beline sarıldım ve derhal dönmeye başladık...

Bir çift acemi oyuncunun bir aralık bize çarpmalarına ramak kalmıştı; Lydia'yı şiddetle göğsüme doğru çektim, dudaklarım alnının kenarına, şakaklarındaki dağınık saçlara tesadüf etti.

"Affedersiniz," diyebildim. "Size çarpacaklar diye korktum da..."

"Zararı yok, yalnız sizin yüzünüz acıdı zannederim..." Bir müddet yine konuşmadan vals ettik, sonra konuşmaya başladık:

"Ne güzel hava! İnsanı elinde olmadan oynatıyor."

"Bu havayla sabaha kadar vals ederim."

"Ben sizin gibi latif ve mahir bir valsözle hangi havayla olursa olsun ömrüm oldukça vals edebilirim!"

"Ömrümüz oldukça mı? Ooo!.. Pek çabuk yorulursunuz? Hele benimle..."

"Niçin hele sizinle?.. Anlayamadım."

"Beni daha iyi tanırsanız anlarsınız..."

Daha seri dönmeye başladık. Lydia'nın etekleri her dönüşte beni sarıyor, hafif, titrek bir temastan sonra ayrılıyor, yine sarıyor, yine çekiliyordu. Dansın hızından seslerimiz heyecan dolu, nefeslerimiz sık ve kesikti, bununla beraber devam ediyorduk:

"Genç kızlardan korkarım demekte haklı olduğumu tasdik edersiniz ya?"

"Hiçbir şeyi tasdik etmem, yalnız bazı genç kadınlardan daha fazla korkmanızı size tavsiye ederim..."

Cevap verecektim. Ne söyleyeceğimi bilmediğim halde bir cevap verecektim, o dakikada bıyıkları tıraşlı, maymun suratlı bir İngiliz yanımıza yaklaştı, bizi takip ederek İngilizce dedi ki:

"Miss, vaadinizi unutmayınız..."

Lydia derhal omzumdan elini çekti ve resmi bir tebessümle bana:

"Mersi Mösyö," dedi. İngiliz de gayet hafif bir selamla beraber üzerime belirsiz bir bakış fırlatarak, "Pardon!" diye mırıldandı ve hemen valse başladılar... Ben belli belirsiz bir hüzün içinde olduğum yerde kalmıştım. Elimde olmadan gözlerimle onları takip ediyor, adamın valsinde bir kusur, bir noksan arıyordum. Lakin kâfir İngiliz o kadar latif vals ediyordu ki adeta kıskandım. Hatta bir aralık sağa vals ederken birdenbire yönünü değiştirerek sola vals etmeye,

sırayla bir iki defa sağa, bir iki defa sola dönerek "boston" tabir ettikleri valsi büyük bir ustalıkla oynamaya başladı.

İşte o zaman derin bir üzüntü hissettim, oof! Böyle senelerden beri, çocukluktan beri cemiyet içinde yetişip büyüyen... bu yaşayışa, bu tavra, duruşa doğuştan, soydan sahip olan bu adamlarla, bunların zarafetiyle mücadele etmek nasıl kabil olacaktı? Beş on sene sürekli vals etmeden bu maharet nasıl nasıl kazanılabilirdi? Senelerce bu siyah elbise giyilmeyince, bu beyaz boyunbağı bağlanmayınca, bu zarafet, bu tabii zarafet, bu sadelik içindeki fevkalade zarafet nasıl hâsıl olurdu? Kendimi pek küçük görmeye... pek âciz, pek eksik, zavallı görmeye başladım.

Üstümden başımdan, noksan zarafetimden utanıyordum. İngilizde öyle hususi bir şıklık, o derece asil bir duruş vardı ki ümitsizliğe kapılıyordum ve mahzun mahzun bıyıklarımın ucunu çekiştiriyordum. Birdenbire arkamdan doğru bir yelpaze sallandı. Şiddetle döndüm. Madam Daven karşımdaydı.

Dedi ki:

"Seviyorsunuz... Kıskanıyorsunuz!.. Zavallı çocuk lakin bilmiyorsunuz ki siz ondan bin kere daha sevimlisiniz..." Tebessüm etti, saygıyla eğildim:

"Beni ümitlere düşürüyorsunuz madam, kimseyi sevmiyorum, kimseyi de kıskanmıyorum. Yalnız şu İngiliz'in oynayışına hayran oluyorum; bostonu ne güzel dans ediyor."

Başını salladı:

"Bir şey değil, güzellik valsin kendisindedir. Emin olunuz ki bir iki defa tecrübe etseniz siz bu maymun heriften daha güzel oynarsınız..."

"Hiç zannetmem madam."

"Bahşeder misiniz? Yarın çayınızı gelin bizde içiniz... Ben size bostonu göstereyim, bakın ne kadar çabuk öğreneceksiniz. Size hocalık edişim kibirinize dokunmaz ya?"

Minimini elini avcuma alarak sıktım:

"Teşekkür ederim azizim," dedim. "Zaten her hususta ben sizin hayran, minnet dolu talebenizim. Cemiyet içinde beni siz yetiştirdiniz, hiçbir zaman bu iyiliğinizi unutamam."

Yanakları memnuniyetinden pembe pembe oldu. Ellerini çekmeyerek gözleriyle tebessüm etti:

"Oo! Şekip Bey, çok fazla alçakgönüllülük gösteriyorsunuz, sizi tanıdığım zaman zaten mükemmeldiniz."

Ve derhal maksada dönerek:

"O halde karar verildi, yarın saat beşte sizi beklerim. Biraz dedikodu eder, çay içer; sonra da boston ederiz... Yarın kimlere gideceksiniz?"

Biraz düşünür gibi yaptım, dedim ki:

"Madam Jackson'a gitmeyeli bir asır oldu, yarın günüdür, biraz uğramak niyetindeyim... Tabii Madam Delance'a da giderim... Akşam yemeğine de Rustov'lara davetliyim. Mamafih bunların hepsini bir yana bırakıp yemek zamanına kadar sizinle bulunmayı tercih edeceğim."

Sevinçle ellerini çırptı:

"Ben de Rustov'lara davetliyim. Hatta müjdelerim, dans da edilecek, o halde sizi yarın altı buçuğa kadar alıkorum, saat sekizde yine bize gelirsiniz, Rustov'lara eşim de gidecek, hep beraber gideriz... Olmaz mı?"

"Memnuniyetle," dedim. Elini öptüm. Ayrıldık.

Artık baloda durmak, Miss Lydia'yı bir daha görmek istemedim. Çıkıp gitmek üzere ilerliyordum. Geçeceğim salonun kapısında Lydia bir iskemleye oturmuş, yelpazeleniyordu. Dudaklarının üzerinde, şakaklarında, gözlerinin altında ufak ufak billuri ter taneleri parıldıyor; yelpazeyi salladıkça gür, dalgalı, kumral saç yığınının ötesinden berisinden sıyrılıp kaçan teller uçuşuyordu... Bir müddet durdum, bu genç kızı dikkatle incelemeye koyuldum: Güzel değildi, adeta hiç güzel değildi. Yumuk çehresinde göze çarpacak hiçbir şey yoktu. İnce ince kumral kaşları, biraz ucu kalkık düz burnu, kalınca dudakları, daima yarı kapalı yeşil gözleriyle bu çehre pek düzgün ve sevimli, fakat hiç güzel değildi. Her parçasını ayrı ayrı tetkik ettikçe hepsinde küçük birer kusura tesadüf ediyordum; lakin hepsi bir araya gelince öyle güzel bir uyum, öyle bir çekicilik vardı ki insan elinde olmadan tutuluyordu. Bu çehreye kendine has

bir gariplik, bir başkalık, bir hususilik veren şey teniyle saçlarıydı. Gayet kumral, gayet sık, gayet gür olan bu saçlarda o kadar incelik, parlaklık, toplanışında o derece düzgünlük, zarafet görülüyordu ki bunların elle taranıp o hale getirilmiş olduğuna ihtimal verilemezdi. Sanki bu saçları Tanrı böylece, bu biçimde, bu vaziyette yaratmış... bu saçlar bu tazenin vücudundan ayrı, büsbütün ayrı, büsbütün başka bir parça zannolunurdu. Hele ensesinin düzlüğü... Gerdanının beyazlığı ve biçimi... Ensesinden yukarı doğru kaldırılmış saçların intizamı, parlaklığı... pembe kamelyalar kadar düz, taze ve adeta şeffaf duran ince latifliği Lydia'ya hakikaten bir harikuladelik veriyordu. Raksın verdiği hararetle de yanakları kızarmıştı. Göğsü hafif hafif kımıldıyordu.

Ben bunları tetkik ettiğim sırada gönlümde öyle bir usanç duyuyordum ki birkaç defa kendi kendime:

"Ben de amma tuhaf olmuşum, hislerimi tetkik edeceğim diye kendi kendime sahte üzüntüler icat ediyorum," dedim, mamafih Lydia'dan gözümü ayıramıyordum. Çıplak omuzlarının, açık göğsünün hâsılı dekolte halinin zarafet ve letafeti beni pek fazla hislendiriyordu. Bu kadar güzel dekolte, bu derece parlak ve tahrik edici omuzlar görmemiştim.

İnkâr edilemezdi... Evet, bu kızda bir başkalık, bir benzersizlik vardı. Başını tutuşu, gözlerini süzerek bakışı, tavırlarının sadeliği, ağırlığı, kibarlığı bu genç kızın yaradılışında bir seçkinlik, bir fevkaladelik olduğunu gösteriyordu.

Ah! Kim bilir bu çehrenin kalbi de nasıl bir kalp, nasıl başka bir kalp... Ne türlü ihtiyaçlar, ne türlü emel ve ihtiyaçlarla dolu bir kalpti. Diyordum ki ruhun aynası olan gözlerin arkasında gizlenen kalp de tanınması, içine girilmesi mümkün olmayan kapalı bir kalptir. Bu kalp pek çok kişiler için bir bilmece, çözülmesi gereken bir bilmece halinde kalacaktır.

Tetkikim bu dereceyi bulunca göğsümden doğru bir şeyin uyandığını, oynadığını duydum... tarif edemeyeceğim, anlatamayacağım bir şey. Zannediyorum ki göğsüm genişliyor, latif bir serinlik, bir boşlukla genişliyor. Sonra birdenbi-

re yine göğsümde bir küçülüş, bir daralış hissettim. Kalbim kasılıyor, boğazıma bir şeyler tıkanır gibi oluyordu:

"Aman, budalalık!" dedim ve geniş bir nefes almak istedim. Mümkün olmadı. Kalbimin üzerinde bir tıkanıklık, bir ağırlık duyuyordum. Nefes alamıyordum. Bir iki defa birbiri ardınca yutkundum. Alnımda toplanan soğuk terleri sildim, başımı salladım. Çok şampanya içtiğime hükmediyordum ve kendi kendime hiddetle:

"Bende de hiç ölçülülük yoktur ki!" diyordum. Halbuki iki kadehten fazla şampanya içtiğimi hatırlayamıyordum... Artık oradan çekilmeye, biraz hava alarak şu sıkıntımı def etmeye karar verdim, ilerlemek üzereydim ki Lydia yerinden kalktı. Dudaklarında hafif bir tebessüm, gözkapaklarında o daimi, o latif kasılmayla ağır ağır bana doğru yürüyordu. Yanıma gelecek zannettim. Halbuki o ağırbaşlı bir hareketle beni geçti. Sonra dönüp gözlerini daha fazla süzerek, başını biraz ilerleterek bana baktı.

"Aa..." dedi, "Az kaldı sizi tanıyamıyordum. Nasıl, güzel eğleniyor musunuz?"

Ve cevabımı beklemeden ağır ağır yürüdü, gitti...

Bir müddet arkasından bakakaldım. Giyinişinde bile bir hususiyet vardı... Gayet sade, gayet ince, nazik bir tuvalet: Açık mavi yanardöner canfes üzerine ince ince kıvrılmış gayet bol bir mavi tül geçirilmiş, belinde koyu mavi kalın atlas bir kurdela birkaç defa gelişigüzel sarılıvererek bir kemer teşkil etmiş, kemerin arka tarafına pırlanta ve firuzeyle süslü büyük bir toka iliştirilmişti. Bu tokanın altında atlas kurdelanın iki ucu eteklerine kadar sallanıyordu. Kollarında, göğsünde, elinde hiçbir şey, gereksiz bir süs eşyası yok, yalnız saçının arka tarafına, en kabarık yerine yine firuzeyle pırlantadan ince, düz bir broş takılıydı. Dirseğinden yukarısına kadar ellerini örten podösüet beyaz eldivenlerse buruşarak düşmemek için yine yer yer firüzeli elmaslı hafif, görünmeyecek kadar hafif birer altın bilezikle tutturulmuştu.

Hulasa Lydia'yı her gören bir bakışta Batı medeniyetinin zarafeti içinde doğup büyümüş nadir, ince ve nazik bir

çiçeğe benzetirdi. Ben o dakika hiçbir şeye benzetecek halde değildim. Yalnız dalgın bakışlarımla onu takip ediyordum.

O bir kerecik bile arkasına dönmeden, etrafa bakmadan yürüyordu. Dans başlayacağı için etrafını birçok genç sardığı halde hiçbirine bakmıyor, arada başını sallıyor, karnesini uzatıyor, istekli bir el oraya bir şey işaret ediyordu... Ben bunları uzaktan görüyordum ve niçin bilmem onlara katılıp bir vals de ben istemeye cesaret edemiyordum. Göğsümde yine o serinlik, o boşluk ve ardından o tıkanıklık peyda oluyordu. Nihayet sanki üzerimdeki bu üzüntüyü dökmek istiyormuşum gibi omuzlarımı silkerek:

"Ooo!" dedim, "Aptallaşmanın âlemi yok, şimdi de bu İngiliz kızıyla mı uğraşacağız..."

Pade patinör dedikleri bir dans oynanıyordu. Hemen gittim bildiklerimden gayet çılgın, gayet hırçın, gayet şen bir tazenin önünde eğildim:

"Matmazel," dedim, "bu dansı bütünüyle bana bağışlayınız."

"Pek geç hatırınıza geldim," dedi. "Mamafih ben iyi bir kızım, dostlarımı gücendirmek istemem."

Dans ediyorduk; kızcağız bana birtakım şeyler, birçok şeyler soruyordu. Galiba ben de cevap veriyordum, fakat ne diyordum, bilmem. Gözlerimle o kadar kişinin, o kadar kalabalığın arasında onu, Miss Lydia'yı arıyordum. Niçin arıyordum? Hiç... Bir şey için değil. Yalnız bakacaktım, kiminle dans ediyor görecektim; merak bu ya... Başka ne maksadım olabilirdi.

Lakin göremiyordum ve göremediğim için ıstırap duyuyordum. Bir dakika, Lydia'nın büyük salona geçmiş olması ihtimali zihnimi gıcıkladı. Derhal oraya gitmek lüzumunu hissettim:

"Haydi öbür salona geçelim, orası daha tenhadır," dedim. Cilalı parke üzerinde yavaşça kayarak öbür salona geçtik. Lydia oradaydı, fakat oynamıyordu. Annesinin yanına oturmuş, gözlüğünü gözlerine... o süzük, o daima yarı kapalı duran gözlerine yaklaştırmış, dansı takip ediyordu.

Arkasında bir sıra genç eğilmişler, mütebessimane bir şeyler söyleyip gülüşüyorlardı.

Dönüp hiçbirisiyle doğrudan doğruya konuşmuyor, lakin uygun bulur gibi hafif hafif baş sallıyor, arada bir tebessüm ediyor ve mütemadiyen halkı incelemekle meşgul bulunuyordu.

Bir aralık annesine bir şeyler söyledi, ikisi de aynı kararda olduklarını gösterir bir tebessümle başlarını eğdiler, ben bilmem niçin şaşırmıştım.

Valsözüm iyi oynamadıkça, bir eksik bir yanlış yaptıkça adeta hiddet ediyordum. Hatta bir aralık gücenmiş bir tavırla:

"İşte yine usulü kaybettik!" dedim. O çılgın çılgın güldü:

"Ne yapalım," dedi, "bunun için matem tutacak değiliz a!"

"Lakin herkese karşı gülünç oluyoruz, matmazel!"

Yine gülmesine devam etti:

"Ne kadar naziksiniz, azizim! Fakat müsterih olunuz, bizimle kimsenin meşgul olduğu yok. Hiç merak etmeyiniz!"

O dakikada, gönlümün o perişanlığı arasında bu ihtar bana bir hakaret tokadı kadar cana dokunur geldi. Fena halde kızardığımı duydum, gözlerimi bir alev bürüdü. Meçhul bir mahcubiyet, bir küçüklük altında izzet-i nefsimin kırıldığını, ezildiğini hisseyliyordum. Kesik bir sesle:

"Evet, hakkınız var," dedim, "pek hakkınız var..."

Samimi olan teessürler, ciddi olan mahzunluklar yayılır derler; pek doğrudur. Şimdi ikimize de bir mahzunluk, bir durgunluk gelmişti; sanki bilmeyerek, haberimiz olmayarak irade dışı dans ediyorduk. Müzik kesildiği zaman adeta bir kurtulma hissiyle nefes alarak durduk. Matmazeli yerine kadar götürdüğüm sırada dedi ki:

"Biliyor musunuz, bu gece benimle hiç neşeli değildiniz... Evvela mütemadiyen cenkleştiniz, sonra da suratınızı bir karış astınız... Bunu başka biri yapmış olsaydı hemen, allahaısmarladık der, olduğu yerde bırakır kaçardım..." Biraz düşündükten sonra ilave etti, "Ve öyle yapmadığıma hata ettim; çünkü işte hüznünüz bana da geçti."

"Beni affediniz matmazel," dedim. "Ne garip mahluk olduğumu bilirsiniz, yine bu gece başımda bahar var!"

Bu defa kahkahalarla güldü:

"Azizim; başında baharı olan evinde oturur!"

Ben de gülmeye mecbur oldum:

"Ya başımdaki baharı burada topladımsa?"

Ufacık parmaklarıyla iki yanından eteklerini tuttu, bir dizini indirerek uzun bir reverans yaptı:

"O halde," dedi, "vakit kaybetmeden eve dönmeli." Ve sevinçli bir gülüşle karışık ilave etti:

"*Adieu* mahzun bey, neşeli olmaya gayret ediniz."

"*Adieu*!"

Artık durmadım, bir daha dönüp o velveleli, o gürültülü salonlara bakmadım, kapıya doğru ilerledim... Birçok kişi daha çıkıyordu. Bir müddet durmaya mecbur oldum ve bilmem nasıl oldu, elimde olmadan döndüm; gözlerim onu, yine Miss Lydia'yı aradı ve derhal buldu.

İşte orada, ayakta mermer direğin yanında, ellerini eteğinin ortasında çaprazlamış, yine maymun çehreli zarif İngiliz'le ince ince tebessüm ederek, ağır ağır başını sallayarak, mütemadiyen gözlerini süzerek konuşuyordu...

"Pardon! Pardon!" diye birkaç kişiyi itip geçerek Pera Palas'ın mermer merdivenlerine kendimi attım. Makferlanımın[1] numarasını verdiğim hademenin gelmesini beklediğim sırada, içerden neşeli melodiler arasında grandvilla valsi işitiliyordu. Tekrar salona girmek, yine herkesi... itip geçerek ona, Lydia'ya kadar yetişmek... yalvarır, perişan bir sesle bu valsi, bütün bu valsi bana bağışlamasını istirham etmek... tekrar onu kucaklayarak onunla birlikte kendimden geçercesine dans etmek... Onun saçlarının temasıyla bihuş olmak, omuzlarını, sinesini bir daha seyretmek istedim. Bu arzu bir şimşek hızıyla zihnimden geçti. Bir iki defa ayağımı merdivenin basamağına koydum, indirdim; nihayet, "Ne olursa olsun," dedim, "gidiyorum."

---

1 Omuzdan yarı bele kadar inen pelerini olan palto. (e.n.)

"Mösyö, Mösyö, paltonuz... Beş kuruş vereceksiniz..."

O vakit kendime geldim. Cinnetimi anladım. Hiçbir söz söylemeyerek, artık hiçbir şey düşünemeyerek düzensiz hareketlerle makferlanımı omzuma taktım. Bastonumu aldım. Bir rüyada gibi hissiz, idraksiz, bir arabaya kadar yürüdüm.

Arabanın kapısını açan uşağın yardımıyla içeri girdim. Araba hareket edinceye kadar bir şey düşünmemeye, bir şey arzu etmemeye gayret ediyordum. Araba birdenbire hareket etti. Köşesine büzüldüm. Yine düşüncelerimin hazin yollarına nefsimi teslim etmemek için açık pencereden saplanmış, boş gözlerle sokağa bakmaya başladım: Tepebaşı Tiyatrosu'ndan birçok maskeler gülüşerek, bağrışarak, latifeleşerek çıkıyorlardı. Biraz ötede iki kişi bir araya gelmiş gizli gizli konuşuyorlar, daha ötede bir maske bir kadını kolundan çekip sürüklemek istiyor, şurada bir fenerin demirine yaslanmış bir belediye çavuşu sönük bir gözle arabacılara bakıyor, daha ilerde bir alay maskara önlerine bir laterna katmışlar oynayarak, sıçrayarak gidiyorlar... Düşündüm ki bunlar, bu merhamete değer gördüğüm mahluklar bahtiyar, hayattan kendi idrakları derecesinde istifade etmektedirler. Biraz sonra her biri kendi sahiplenme ihtiyacına yetecek kirli bir kucakta mesut bir uykuya dalacaklar. Asıl merhamete ihtiyacı olan, asıl zavallı yine ben... Bu anlaşılmaz, bu memnun edilemez kalbimle yine bendim ve biliyordum ki bu gece ben uyuyamayacaktım, ateşli bir ümitsizlik humması içinde sebepsiz, kendi iradem, kendi arzumla hayatın usancını hissetmekte, mustarip olmakta devam edecektim...

Tokatlıyan'ı[1] geçtik. Odeon'un[2] önünde yine aynı halk... Aynı pervasız, hissiz adamlar... Aynı fuhuş, aynı hayata boşvermişlik... Bastonumla cama vurdum, arabacı eğildi; fenerlerin titrek ışığı içinde beyaz sargılı başını, kızarmış

---

1 Tokatlıyan: Beyoğlu, İstiklal Caddesi'nde 1897'de açılan otel. Bugün işhanı olarak kullanılan yapı, döneminin en büyük ve rağbet gören otellerindendi. (e.n.)

2 Odeon Tiyatrosu: Beyoğlu'nda, 19. yüzyılda açılan, pek çok ünlü sanatçının gösterimlerinin yapıldığı tiyatro. (e.n.)

burnunu, çipil gözlerini fark ettim, elimle ilerisini göstererek, "Sür, sür!" dedim.

İşte o zaman tekrar köşeme büzülerek düşünmeye başladım: Ben neyim? Ne arzu ediyorum, niçin böyle mustaribim... Şimdi açık camlardan, soğuk bir hava cereyanı hissediliyor, terli saçlarımla tenimi, nemli gözlerimi donduruyordu. Koruma hissiyle alelacele camları kapadım, paltomun yakasını kaldırdım, bastonumu köşeye bırakarak ellerimi cebime soktum. Evet, ben neydim, ne arzu ediyor, niçin böyle mustarip oluyordum?

Ben bu ince, bu hassas kalbimle bir zavallı, bir gariptim. Bunu pekiyi hissediyordum... O zengin, o kayıtsız adamlar... hayatı arzularına tâbi kılmaya, arzularının gerçekleşmesi için her türlü fedakârlıkta bulunmaya kabiliyet hisseden... o zarafetleri, servisleri, malumatları, mağrur bakışlarıyla dünyayı küçümser gibi duran... her şeyi gördükleri için hiçbir şeye şaşmayan... bir şey beğenmeyen, beğenmeye tenezzül etmeyen bu adamların yanında ben, bizler pek zavallı, pek garip kalıyorduk, adeta hür insanların yanında zincire bağlanmış esirlere benziyorduk ve bunu şimdi daha feci, daha acı surette hissediyordum...

Yokuşa gelmiştik. Arabacı yerinden inmiş, artık bu yokuşları inip çıkmadan, kamçı altında, yağmurlar karlar altında hayatı sürüklemeden bezmiş zavallı hayvanları gayrete getirmek için başlarından çekiyor, garip garip sözler söylüyordu. Sanki bu hayvanlarla o muhtaç arabacı arasında kimsesizlere, bedbahtlara hayatta düşmemek için birbirine dayanarak gitmeye mecbur olanlara mahsus kederli bir lisan vardı da bunlar onunla konuşurlardı.

Araba sarsıla sarsıla o biteviye sesler arasında camları sallana sallana güçlükle, arzusuzlukla yürüyordu. Bense köşede büzülmüş, terli gömleğim soğuk soğuk göğsüme, arkama yapışmış, bütün vücudum ansızın sarsılmaya başlamış, başım arabanın kâh arkasına kâh yanına çarparak gidiyordum.

Derken birdenbire Miss Lydia'yı düşündüm. Bu aczim, bu kederim içinde onun hatırası beni son derece mustarip etti.

Ümitsizce gözlerim kapandı ve derhal Lydia o mağrur duruşuyla karşıma geldi. Onu görüyordum, bir hakikatmiş gibi görüyordum; Pera Palas'ın büyük salonuna girilecek kapının yanında fıstıki meşinden sandalyede oturuşunu, gözlerini süzerek yelpazelenişini, üzerinde ter tanecikleri parıldayan omuzlarını, sinesini, yumuk çehresini görüyordum... Sonra gururluca ilerliyordu, yanıma gelişini, mağrur çehresini, süzük gözlerini hissettim.

"Aaa..." diyordu, "Sizi tanıyamıyordum..."

Yine kalbim kasıldı, hızlı geniş bir nefes aldım. Artık yerimde duramıyordum. Bir hareket, bir değişiklik, bir başkalık mutlak lazımdı. Hissettim ki bu köşede kalacak, bu sarsıntılı arabada yine böyle iki tarafıma çarpmakta devam edecek olursam fena olacağım. Bağırmak, haykırmak, bu kara düşüncelerin hücumundan kurtulmak için olduğum yerde fırlamak istedim. Şiddetle arabanın kapısını açtım, basamağa bastım, arabacıya:

"Dur hemşeri, dur, vazgeçtim, ineceğim," diye haykırdım ve bastonumu alınca atladım. Araba parasını vermekle meşgul olduğum sırada herif mırıldanıyordu:

"Bu altıncı seferimdir efendi, ama yine giderdik."

Arabanın kapısı kuru bir sesle kapandı. Arabacı yerine atladı. Bir kamçı sesi duydum. Hayvanlar sevinçle dörtnala gittiler. Sık adımlarla yürüyor, düşünüyordum:

Beni tanımamış, beni tanıyamamıştı. Onun gözünde benim varlığımla yokluğum birdi... Ah o mağrur, o vakur kız acaba orada o sandalye üzerinde uzak bir ufukta ve meçhulde kaybolmuş süzük bakışlarıyla neyi, kimi tanımaya, görmeye çalışıyor, kimi düşünüyordu ve yanımdan nasıl geçmişti? Hissiz, varlığımdan habersiz... Vakurane mağrurane! Yolunun üzerinde görmek istemediği, tanımak istemediği, alakadar olmadığı bir şeye, bir engele tesadüf etmiş gibi daima o meçhul ve uzak hayale tebessümler saçarak geçip giderken:

"Aaa..." demişti, "Sizi tanıyamıyordum."

Şimdi hızlı hızlı yürüyordum. Bütün hislerim, izzet-i nefsim belirsiz bir hakaret altında kamçılanıyor, kanıyor-

du... Nefret ediyordum, o mağrur, o kibirli genç kızlardan... Bizleri kendilerine yabancı, kendilerinden uzak, başka bir âlemden, başka bir cemiyetten, başka bir mayadan sayan o halktan nefret ediyordum. Bütün gençlik gücüm bir araya gelmiş, isyan ediyordu.

Onlara hükmetmek, onlara aşağılayarak bakmak, böyle yapabilecek bir hale gelmek, onların arasında benzersiz biri olmak, onların kibir ve gururunu kırmak arzusu o dakika bütün hislerimi kapladı. Şiddetle:

"Ben de bu kızın kalbine sahip olacağım," dedim. "Mutlaka bu kız da beni sevecek, beni görünce halecanlara uğrayacak, beni düşünecek, buradan giderse İstanbul'u, benim vatanımı özleyecek, bu mağrur İngiliz kızının kalbi bir genç Türkün muhabbetiyle çırpınacak... Mutlaka mutlaka..."

Saat kulesinin önündeydim. Birdenbire alafranga saat on biri çaldı. Bir müddet durdum, dinledim. Bulunduğum sırttan deniz gözüküyordu. Her şey sessiz ve sakindi. Gemi, vapur direklerinin akisleri denizin üzerinde uzanıp gidiyordu; ufukta ince bir sis uyanıyor gibiydi. Karşıki dağların zirvesine, sırtların kenarına beyaz beyaz tüller yayılıvermiş, sanki meçhul bir el onları hafif hafif kımıldatıyordu.

Vücudumda bir ürperme duydum, bastonumu koltuğuma kıstırıp makferlanıma iyice sarıldım acele acele yürümeye başladım.

Şimdi kendi kendime gülüyor, kendi kendimle alay ediyordum ve kendim için, "Balzac'ın kahramanlarına döndüm," diyordum.

Balzac'ın *Rastignac*'ı da bir balodan dönüşünde böyle yıldızlı bir semaya karşı Paris kaldırımlarında durmuş, "Bu şehir benim olacaktır" dememiş miydi? Ben de onun gibi, Lydia'nın kalbi benim olacak diyordum. Tekrar hislerimi inceledim. Kendimi, kalbimi yokladım.

Böyle buhranlı zamanlarımda âdetim olduğu üzere kendi kendime hitap ederek:

"Tabii değilsin Şekip," dedim, "kendini aldatıyorsun yavrum!.. Miss Lydia'yı bir daha gördüğün anda seveceksin ve sonra ebediyen mustarip olacaksın."

Yine o süzük gözler, o yarı mütebessim dudaklar, o kumral saçlar, o yumuk çehre, o beyaz omuzlar gözümün önüne geldi, elimde olmadan yüreğim çarptı, bastonumu şiddetle savurdum:

"Ne olursa olsun," dedim, "hayata, kadere tâbi olalım... ve artık düşünmeyelim."

Eve de varmıştım. Cebimdeki anahtarla yavaşça kapıyı açtım. Kimseyi uyandırmamak için sessiz sessiz odama çıktım. Şafak henüz atıyordu. Odamda bir aşağı bir yukarı gezinerek soyunduğum sırada Lydia'yla oynadığımız valsi mırıldanıyordum.

2

Ertesi gün alafranga saat beşi çeyrek geçe Madam Daven'in kapısındaydım. Beni karşılayan beyaz boyunbağlı, fraklı hizmetkâra bastonumla paltomu verdiğim sırada sordum ki:

"Madam kabul ediyor mu?"

"Evet bey, madam küçük salondadır."

Önüme düştü, palmiyelerle, halılarla süslü mermer merdivenden çıktık. Büyük salonun kapısı açılınca derinden kahkahalarla karışık kadın sesleri duyuldu. Salonda halılar kaldırılmış, cilalı parke parıldıyor, açık piyanonun yanında bir tapör, yani ücretle tutulmuş biri birtakım notaları karıştırıyordu. Hizmetkâr mavi atlas üzerine sırma işlenmiş Kütahyakâri bir perdeyi usulca kaldırdı, kenara çekildi, içeriye girdim.

Bu ufak *boudoir*'da[1] Matmazel Markeza'larla Madam Delance bulunuyordu. Madam Daven'in elini öptükten sonra matmazellere hürmetlerimi sundum. Madam Daven'e dedim ki:

"Salona şöyle bir göz gezdirdim madam, halılar kaldırılmış, *tapör* cenapları da piyanonun başındaki yerlerini almışlar... Demek dört gözle gelişim bekleniliyormuş. Lakin şimdiden haber vereyim, bir şeye başlamak hususunda benim kadar istidatsız, ahmak adam yok gibidir..."

1 (İng.) Boudoir: Özel oturma odası. (e.n.)

Hepsi birden söylemeye başladılar. Bu söz hücumu arasında beni şaşırttılar.

"Nafile üzülmeyiniz Şekip... Sizin zekânızı, kavrayışınızı övmemeye karar verdik, onun için boşuna kendinizi yormuş olursunuz..."

Yine hepsi birden gülüyorlardı. Madam Daven bana yer gösterdi:

"Şaşırmayınız oturunuz" dedi...

Hep birlikte oturduk, bir halka teşkil ederek konuşmaya başladık.

Madam Daven devam etti:

"Dün geceki baloda hiç eğlenmedim. O kadar kalabalık arasında dans etmek bir azap! Hele kotilyonda[1] oturacak yer bulamadık. Ta üçüncü sırada kaldık."

"Ya komite azasının nezaketsizliği!.. Kotilyonu yalnız bildiklerine dağıttılar. Aynı parçadan bir kadına üç dört tane birden verdiler de sonra hiç almayanlara terbiyesizce: 'Kalmadı efendim, ne yapalım? Yaratalım mı?' gibi muameleler ettiler..."

Madam Delance da oradan atıldı:

"Canım ne vakit öğreneceksiniz? Bu Beyoğlu'nda her kusurdan, her ayıptan aklanmış ve saygıdeğer olmak için ya sefaretler erkânından olmalı yahut İngiliz olmalı, şüphesiz dün akşamki o çirkin, o soğuk İngiliz kızına dikkat etmişsinizdir. Kotilyondan sonra yalnız çiçeklerini iki kişi taşıyordu... Bari güzel bir şey olsa!.."

Matmazel Laura Markeza da söze karıştı:

"Yok, doğrusu ben pek beğendim o kızı, üzerinde bir kibarlık, bir zarafet var. Bana sorarsanız dün gece en iyi tuvalet onunkiydi... Tabii Madam Daven müstesna..."

Madam Daven hafif hafif öksürdü, dedi ki:

"Şekip Bey bir şey söylemiyor! Acaba genç Miss'i o nasıl buluyor?"

"Nafile," dedim, "benden bir şey alamazsınız... Kadınlar hakkında kadınların yanında görüş açıklamaktan daima kaçınırım." Matmazel Alice Markeza güldü:

---

1 Kotilyon: Çiftler halinde yapılan bir salon dansı. (e.n.)

"Canım, Şekip Bey de artık baştan aşağı fazilet oldu. Daha önce böyle değildiler. Bu değişme neden acaba?.."

Madam Daven:

"Neden olacak," dedi, "şüphesiz yeni bir aşktan!.. İnsanı aşk kadar tedbirli, ağzı sıkı, başkalarına karşı müsamahakâr eden bir şey yoktur."

İki kız kardeş birden atıldılar:

"Çok tuhaf, Şekip Bey âşık olur muymuş? Acaba bu zor beğenen kişi kimi sevebildi?"

Madam Delance manalı bir biçimde tebessüm ederek dedi ki:

"Dün gece baloda en çok kiminle vals ettiğine dikkat ettinizse anlamışsınızdır."

Madam Delance gayet çirkin, ikiyüzlü, son derece kıskanç bir kadındı ki eşinin memuriyeti ve kendisinin büyük serveti sayesinde cemiyet içinde önemli bir yer edinmiş olduğundan genç kadınlar bir araya geldikçe, fırsat buldukça arkasından söylemediklerini bırakmayarak içlerini döküp rahatlamakta devamla beraber yüzüne karşı olağandışı bağlılıkla hürmet ederler; genç kızlarsa şerrinden sakınmak, salonunda, gece eğlencelerinde bulunarak, yardımıyla parlak bir evlilik yapabilmek için kendisine son derece sevgi gösterirler, emirlerine boyun eğerlerdi. Filhakika Madam Delance'ın salonuna kabul edilmek cemiyet içinde bir yer tutmak, her salon için bir giriş biletine sahip olmak demektir...

Ben güldüm ve madama doğru eğilerek dedim ki:

"Matmazeller duymasın, fakat bu durum her şeyi göstermez, bazen dikkati çekmemek için başkasıyla meşgul gibi görünüldüğü de yok mudur?"

Madam Delance yelpazesiyle omzuma vurdu:

"Seni hileci seni!" dedi. "Âlemi aldatmak istiyorsun, değil mi? Lakin dün gece Miss Lydia'nın etrafında pervane gibi dolaştığını, sonra onu aramak için kotilyondan evvel savuşup gittiğini ben köşemden hep görüyordum. Hatta giderken gelip benimle veda bile etmedin!"

"İyi ki bunu söylediniz," dedim. "Az daha unutuyordum: Şimdi ben sizinle dargın olacaktım, öyle niyet etmiştim; gördünüz mü bir kere!.. Canım, sizi görüp de tatlı sohbetinizle, darılmaktan vazgeçmemek kabil olamaz ki... Geçen akşam sizde yine danslar, *supe*'ler[1] olur da zavallı Şekip'i hiç hatırlamazsınız!"

Madam Delance hücumu bırakıp müdafaaya mecbur oldu:

"Allah bilir, önceden düzenlenmiş bir şey değildi. Yemekten sonra Markeza'larla Madam Periks ve kocası geldi. Saat on birden sonra da Union Française'deki[2] konferanstan birkaç mösyö geldiler. Kızım piyanoya oturdu. Şöyle böyle derken saat iki buçuğa kadar dans ettik. O saatten sonra da misafirlerimi aç açına salıveremem a..."

Sonra hatırına bir şey gelmiş gibi birdenbire haykırdı:

"Hem kabahat Fernand'da oldu, ben 'Şekip'e bir kâğıt yazalım, teklifsizce davet edelim,' dedim. 'Boşuna zahmet etmeyiniz, o bu akşam gelemez. Daven'lerle tiyatroya gidecekler' dedi... Tiyatroya kadar adam yollamadığımıza hata ettikse!.."

Büyük bir ciddiyetle ayağa kalktım, kaşlarımı çattım, parmağımı sallayarak:

"Bu defalık affediyorum," dedim, "lakin dikkat ediniz, bu gibi hatalar tekrarlanmasın..."

Gülüştük... O aralık hizmetkâr elinde pastalar, bisküvitlerle geldi. Elindekileri çay masasının yanına bıraktı, çekildi.

Madam Daven matmazellerle konuşarak yerinden kalktı. Masaya yaklaştılar. Nikelden ince ayaklar üzerine gayet kalın billurdan iki büyük bölümle onların kenarına bağlanmış yine billur iki ufak bölümden ibaret olan bu masanın üzerine gümüş semaverle süt ve çay ibrikleri, gümüş çay fincanları konmuştu. Madam Florette semaverin altındaki

---

1 (Fr.) Souper: Akşam yemeği. (e.n.)

2 Union Française: Beyoğlu Meşrutiyet Caddesi'nde, Fransız kolonisi için lokal olmak üzere 1896'da inşa edilmiştir. Sahnesi, büyük toplantı salonlarıyla kültür ve sanat merkezi işlevi görmüştür. (e.n.)

ispirto takımını ateşledi. Mavi bir alev çıtırdayarak semaveri sardı. Hep masanın etrafına toplanmıştık.

Madam Daven dedi ki:

"Su ısınadursun, biz gidip biraz dans edelim."

Madam Daven'e kolumu takdim edecektim!

"Bedbaht çocuk!" dedi. "Ne yapıyorsun? Çabuk git. Madam Delance'a kolunu ver; sonra karı ikimizin de gözlerimizi oyar, karışmam."

"Fakat," dedim, "ev sahibesi sizsiniz..."

Güldü:

"Madam Delance'ın bulunduğu yerde ev sahibesi olamaz, ev sahibesi Madam Delance'tır."

Gerçekten de Madam Delance da ötede bu gibi hukuki gasba alışmış bir tavırla bekliyordu. Kolumu verdim. Öbür salona geçtik. Madam Delance dans etmeyeceği için bir köşeye çekildi, kavalyeleri olmadığından Markeza'lar da iki kız kardeş oynamaya karar verdiler. Madam Daven dedi ki:

"Pek ciddi biliyor musunuz? Canıgönülden boston edeceğiz, meselede rekabet var."

Hepsi ayağa kalktılar. Madam Daven'in çevresini aldılar:

"Aman şunu anlayalım, ne olmuş, kime rekabet ediliyor?"

Madam Daven güldü:

"O kadar ciddi ki boşboğazlık edecek olsam Şekip'i gücendiririm."

Piyanoda ağır bir vals çalınıyordu. Madam Daven valsi tarife başladı. Arkasında boz renkte bir çuhadan daha koyu renkte su taşlarla işlenmiş düz tayyör biçimi bir kostüm vardı: içinde koyu tirşe yanardöner canfesten plise ve önü merdiven merdiven dikilmiş krem renginde ince dantelalarla süslü bir gömlek bulunuyordu. Dansa başlamadan evvel ceketini çıkardı, bir sandalyenin üzerine fırlattı. Şimdi eteklerinin önünü kaldırarak, glase iskarpinler içindeki minimini ayaklarını ileri doğru atarak adımları gösteriyor; yine gömleğin renginde canfesten ve aynı dantelalarla süslü eteklik, güzel kadın o güzel ayaklarını ilerlettikçe, eteğinin altından gözükerek siyah ipek çoraplarla siyah iskarpinlerin, açık

renk kostümün birbirine zıt renkleri arasında bakışı cezbediyor, gönül okşayıcı bir zariflik içinde hapseyliyordu.

Adımların hızla birbirini izlemesini hissettirmek için Madam Daven eğilerek anlattı:

"Görüyorsunuz ya: Sağdan dört, beş, altı... ile başlayacağınıza soldan bir, iki, üç, diye başlayacaksınız; yalnız sola dönerken birinci adım iki defa basılacak ki durmak icap edip de usulden çıkılmasın..."

Bir iki tecrübeden sonra birlikte oynamaya başladık. Ben önceleri sağdan sola geçmek için durmaya mecbur oluyor, usulü kaybediyordum. Bir türlü muvaffak olamıyordum. Matmazeller de yanımıza gelmişler, sağdan sola başlayacağımız zaman durmamam için kolumdan tutup beni çekiyorlar, sürüklüyorlar, Madam Daven'i itiyorlardı. Tabii ikide bir birbirimize çarpıyorduk. Genç kızlar gülüşüyorlar, Madam Daven haykırıyor, ben özürler diliyordum. Nihayet Madam Daven ümitsiz bir halde durdu:

"Nafile azizim," dedi, "vazgeçmekten başka çareniz yok... Olamayacak vesselam! Ömrünüz oldukça bu dansı öğrenemeyeceksiniz, emin olunuz..."

Madam Delance köşesinden haykırdı:

"Zavallı Şekip'in hevesini kırmayınız bakayım, yaramaz çocuklar! Siz bu oyunu böyle beş dakika içinde mi öğrendiniz?.."

Berikiler gülüşerek devam ediyorlardı:

"Öğrenemeyecek, öğrenemeyecek... nafile! Böyle şeyler beş dakikada öğrenilemedi mi, beş sene çalışılsa artık boşunadır."

Ben alık alık bakıyor, gülümsemek, latife etmek istiyordum, fakat yine bir akşam evvelki bezginliğe, ümitsizliğe kapılarak kendimde bir acz, bir küçüklük, bir istidatsızlık duyuyordum. Madam Delance kalkıp yanıma geldi:

"Bunu cidden öğrenmek istiyorsanız bu yaramaz tazelerin olduğu yerde dans etmek fikrini bir kere zihninizden çıkarmalı; değil sizin gibi bir heveskârı, hatta bu dansı bulan üstadı önlerine alıp talime kalkışsalar, bunlar onu da

şaşırtacaklar, bezdirecekler... Bunlar çocuk azizim... Bunlara eğlence lazım!"

Hepsi birden protesto ettiler: Böyle eğlence mi olurmuş... Aksine ruhlarına sıkıntı gelmişmiş... Bu kadar istidatsızlığa karşı zekâları isyan ediyormuş... Bu, ömürleri oldukça kimseye boston öğretmeye tövbe ettirecek bir halmiş... Meğer aşk insanı ne kadar sersemletiyormuş... Hem bakınız ne kadar sade, ne kadar kolay bir şeymiş: Sağdan dört, beş, altı denilecek yerde soldan bir, iki, üç diye başlanacakmış.

Ve gülerek Madam Daven'le Matmazel Alice boston etmeye başladılar. Ben Madam Delance'ın yanında dikkatle bakıyordum. Sağdan sola ayaklarının üzerinde kayarak geriye çekiliyorlardı. Madam Delance'a:

"İşte şimdi anladım," dedim.

Matmazel Laura'dan da birlikte boston etmesini rica ettim.

Şimdi Laura'yla, bu sarışın İtalyan kızıyla vals ediyorduk. Tamamen alışıncaya kadar yine bir iki kere durdurduktan, usulden çıktıktan sonra nihayet usule uygun olarak sola dönmeye başladım... Artık gereği gibi oynuyor, adeta başarıyordum. Madam Daven'le Matmazel Alice durmuş bakıyorlardı. Birbirinin ardından ve bir ağızdan görüşlerini açıkladılar:

"Altıncı adımı tamamıyla yapmıyorsunuz... İşte bakınız, şimdi oldu... Yine olmuyor, altı adım atıyorsunuz... Olmadı ah olmadı."

Biz yine devam ediyorduk. Zaten vals etmesini pek iyi bilen birisi için bostonda mesele adımlarda değil durmadan dönmekte olduğundan o becerilince diğeri tabiatıyla oluyordu, bu itirazlarına ehemmiyet vermeyerek devam etti. Madam Delance ise Madam Daven'le Matmazel Alice'i ellerinden tutmuş öbür salona sürüklüyor:

"Siz öbür odaya," diyordu, "buraya Şekip boston etmeyi öğrenmeyince ayak basmayacaksınız. Herkesi şaşırttığınızın cezası olarak sizi dans etmekten mahrum edeceğim."

Kadınlar gülüşerek gidiyorlar ve arkalarına bakarak:

"Allahtan öbür odanın başka bir kapısı var," diyorlardı. "Yoksa altı ay içeriki odada mahpus kalırdık! Dur, bari son defa olarak şu dansa bir kere daha bakalım."

Ve daima gülüşerek işlemeli perdenin arkasından kayboldular. Biz devam ediyorduk. Şimdi artık kolaylıkla sağdan sola dönüyordum, yalnız bazı defa usulden çıkıyor, sola dönerken acele ediyordum. Ben kusur ettikçe Laura ihtar ediyor, acele ettikçe alıkoyuyordu. Bir aralık mavi atlas perdenin kenarından bir sarı, bir de kumral iki güzel baş gözüktü. Alaycı sesler birbirini izleyerek:

"Olmuyor... Olmuyor..." dedi ve sürekli bir kahkaha içinde yine kayboldu.

Laura yorulmuştu, biraz istirahat etmek istedi. Cilalı akajudan düz fıstıki atlas kaplı ince ve alçak bir İngiliz kanepesine oturduk. Laura dedi ki:

"Ateş içindeyim, bu fedakârlığıma bakalım neyle karşılık vereceksiniz?.. Bir yelpaze de yok ki..."

Kalktım, piyanonun üzerinden bir nota aldım, yine kanepeye oturdum. Onunla sürekli Laura'yı yelpazeliyordum. Bu sarışın, açık mavi gözlü, pembe tenli, düz burunlu, gayet güzel fakat biraz soğukça bir İtalyan kızıydı. Çoğu düzgün, "klasik" güzellerde olduğu gibi Laura da zeki, şeytan bir kız değil bilakis gayet saf, gayet samimi, pek alıngan; herkese, her şeye çabuk alışır, çabuk aldanır, herkesi dost bilir, annesinin yasakladığı kitapları okumaz, arkadaşlarının herkesin duyguları üstüne yaptıkları konuşmalara katılmaz, erkeklerle yalnız kaldığı zaman konuların masumiyet ve bekâretinin incinebileceği yönlere gitmesine cesaret vermeyecek bir tavır alır, herkesin saygısını çeker, bu yüzden de erkeklerce beğenilmez, daima bir köşede kalır; oldukça bilgili, gayet de terbiyeli olduğu halde cehaletle, ahmaklıkla itham edilir; bilmem niçin, ben Laura'nın sohbetinden tat alır, çoğu –o yüzeysel bilgileri, batıl fikirleri, serbest tavırları, her şeyi bilmek isteyen gözleriyle masum tavırlar takınmak isteyen kızlardan bıktığım zamanlar– gider, onun yanında gönül rahatlığı bulurdum.

Laura dedi ki:

"Dün sizi gördüm, Miss Lydia Sunshine'la dans ediyordunuz. Ne sevimli kız, değil mi, Şekip Bey? Ben adeta o kıza âşık oldum. Ne kibar tavrı var, ne sade zarafet! Demincek de söyledim ya, dün gece o kadar güzel kadınlar içinde benim için en güzeli, en zarifi Miss Lydia'ydı."

Ben tebessüm ettim, dedim ki:

"Madam Delance işitmesin, o Miss Lydia'yı çekemiyor."

"Haberiniz yok mu? Madam De Catherlange'a Sunshine'ları prezante etmişler; bir hafta sonra gece eğlencesine davet etmiş; bunlar İngiliz ya, bu daveti biraz teklifsizce bulmuş olmalılar, gelemeyecekleri için özür dilemişler. Madam Delance'ın hiddeti ondan."

"Anlaşıldı, lakin büyük bir hatada bulunmuşlar. Madam Delance'la uğraşmak iyi bir şey değildir."

Laura kızardı. Masumane bir tavırla dedi ki:

"Ben Madam Delance'ın aleyhinde bir şey söylemedim, değil mi Şekip Bey? Ben olanı naklettim, o kadar..."

Bu defa mavi perdenin kenarından Madam Delance'ın başı gözüktü:

"Kanepe köşelerinden usanmadınız mı?" diyordu, "Haydi geliniz, çayınızı içiniz. Madam Daven diyor ki salona ayak atmak yasak olmasaydı gelir, Laura'yı kurtarırdım."

Laura yine kızardı. "Şimdi oturduk, yorulmuştuk da..." gibi lüzumsuz sözlerle kadınları güldürüyordu. Madam Daven'e dedim ki:

"Nafile, artık beni alıkoyamazsınız? Bir iki kere daha oynayayım..."

Kulağına doğru eğilerek yavaşça ilave ettim:

"O maymun suratlı İngiliz'i artık rakip olarak görmeyeceğim!" Madam Daven bana merhamet eder bir gözle baktı, yavaşça dedi ki:

"Vah zavallı Şekip! İçinize dert oldu demek!.. O derece ciddi öyle mi?"

"Ne kadar fena kalplisiniz!"

"Fena kalpli değilim, yalnız açık gözlüyüm." Gülerek ilave etti, "Haydi çayınızı içiniz... Sizi biraz teskin eder."

Madam Delance'ın yanına, arkasız, kısa bir iskemleye oturdum. Yanımda yine İngiliz tarzında oda döşemeleri için yapılmış akaju masalardan birinin üzerinde gümüşten birkaç resim çerçevesiyle ince uzun bir billur çiçeklik içinde menekşeler, mine kapaklı gümüş bir *sel anglais*[1] şişesi ve kenarında bir gece evvelki balonun karnesi duruyordu. Bu masanın arkasında iki kanatlı geniş fakat kısaca ve kanatlarına ince mavi sura[2] gerilmiş bir paravana, paravananın arkasında bir tunç heykelin elinde tutup uzattığı büyük maden bir kâse içinde geniş yapraklı kısa bir palmiye, daha ortada gümüşleri, billurları, gümüş ispirto takımının ahenkli mavi aleviyle çay masası konulmuştu. Diğer köşede tavandan aşağıya düşen gayet büyük bir Acem halısı duvarın bir kısmını kaplıyor, sonra bir sedir teşkil ederek kısmen de parkeyi örtüyordu. Sedirin üzerinde çeşitli yastıklar: İşlemeli eski kumaşlardan, rengârenk canfeslerden büyüklü küçüklü, kare şeklinde dantela kaplı, sırma işlemeli, kuştüyü yastıklar. Bir tarafta büyük bir şövale üzerinde Madam Florge'ın pastelle yapılmış dekolte bir resmi; ince ve işlemeli büyük bir tül perdeyle örtülü geniş ve tek pencerenin ortasında maden bir küp içinde büyük yapraklı bir palmiye daha; orada burada mavi atlas kaplı ufak lake sandalyeler, koltuklar; paravananın arkasındaki köşede madamın yazı masası. Üstüne siyah gümüşle kuşlar, büyük yapraklar, salkımlar işlenilmiş dar ve kare şeklindeki bir masa, bu masanın yanlarına aynı biçimde fakat minimini iki masa daha bağlanmıştı ki yandan bakılınca merdiven basamakları gibi bir şekil gösteriyordu. Bu raflara Madam Daven çerçeveler içinde birçok fotoğraf, billur şişeler içinde menekşeler, mimozalar, gardenyalar yerleştirmiş... Masanın ortasına da iki kanadı açık cilalı cevizden bir kâğıt kutusu konmuştu; bu kutunun sayısız, düzensiz ve orasında burasında yine siyah gümüşten kuşlar, yapraklar, salkımlar kakılı raflarının arasından rengârenk mektup kâğıtları, zarflar gözüküyordu.

---

1 (İng.) Sel Anglais: İngiliz tuzu, magnezyum sülfat. (e.n.)

2 İnce ve yumuşak bir ipekli kumaş çeşidi. (e.n.)

Duvarlarsa düz ve donuk bir mavimsi kâğıtla kaplı, bir iki nefis tabloyla da süslüydü. Kısaca bu mavi salon ev sahibesinin zarifliğini olduğu gibi yansıtıyordu...

Hem çayımı içiyor, hem pek iyi bildiğim, her tarafını, her şeyini ayrı ayrı sevdiğim, takdir ettiğim şu mavi salona göz gezdiriyordum. Duvarda suluboya bu tablonun yanında ufak bir resim gözüme ilişti. Elimde çay kadehiyle kalktım, yaklaştım. Bu, Büyük Napoléon devrine mahsus askeri kıyafette bir genç süvari subayını gösteren bir yağlıboyaydı. Madam Daven'e dedim ki:

"Bu yeni bir tablo madam, tanımıyorum, seyahatiniz sırasında almış olmalısınız... Acaba kimin?"

Eğilerek imzayı okumaya çalışıyordum. Madam Daven güldü:

"Nafile bakmayınız," dedi. "Size onun hikâyesini anlatayım. Bunu tablo meraklılarının hepsine göstererek ibret almalarını tavsiye edeceğim. Bir ay evvel biz Paris'teyken eşim ufak bir resimci dükkânında bu tabloyu bulur, sizin gibi konuya aldanarak dikkatle imzayı arar. Nihayet Meissonier'nin[1] imzasını okumaya muvaffak olur ve derhal bunun ünlü ressamın *1815* tablosu için hazırladığı modellerden biri olduğunu sanarak fiyatını sorar, dükkâncı tebessüm ederek der ki: 'Görüyorum ki tablodan anlar bir zatsınız, bunu Meissonier'nin tabloları satıldığı zaman bir münasebetle ele geçirmiştim. O büyük ressamın *1815* tablosu için yaptığı eskizlerdendir. Mademki dışarı gidiyorsunuz, size bunu beş bin franka bırakırım...' Kocam da uzun uzadıya pazarlıktan sonra iki yüz napolyona tabloyu alır, bağrına basar, otele getirir..."

Madam Florette durdu, biraz güldü, dedi ki:

"Hikâyenin nihayetini söylemeye hacet var mı? Elbette tahmin ettiniz..."

---

1 Ernest Meissonier (1815-1891) Fransız ressam ve illüstratör. Yapıtlarında başta Napolyon Savaşları olmak üzere askeri ve tarihsel konuları işleyen ressamın en önemli eserlerinden biri de *1814* adlı yazarımızın da bahsettiği tablosudur. Safveti Ziya yanlışlıkla "1815" olarak yazmış olmalı. (e.n.)

"Bu gibi hikâyeler daima eksik tahmin edilir madam," dedim, "rica ederim devam ediniz."

"Ertesi gün yola çıkarız. Marsilya üzerinden geliyordum. Vapurda bir İtalyan ressama tesadüf ettik. Oradan buradan konuşulurken söz ressamlığa, tablolara geldi. Kocam tabii Meissonier'sinden bahsetti. İtalyan ressam uzun, arsız bir kahkaha salıverdi, Capucines Bulvarı'ndaki heriften mi aldınız?' diye sordu. 'Onun bütün Meissonier'leri bu fakirin fırçasından çıkar!'"

Laura da yanımıza gelmiş, dinliyordu. Şimdi hep birden gülüşüyorduk.

"Olmaz şey, olmaz şey," diyorduk. Madam Delance çay kadehini yanındaki masanın üzerine bırakarak sordu ki:

"Sylvia, tablonun hikâyesini mi anlatıyorsun? Pek tuhaftır."

O aralık hizmetçi perdeyi kaldırdı: İngilizce bir konuşma arasında Miss Lilian Clark'la iki kadın daha girdiler.

Birdenbire onu tanıyamadım.

Miss Lilian'la Madam Daven, Laura'yla kız kardeşi ve Madam Delance sırasıyla öpüştüler. Miss Clark dedi ki:

"Size Madam Sunshine'la kızını getirdim; kabul gününüz olmadığından gelmek istemiyorlardı. Sonra sizinle ne kadar yakın görüştüğümüzü, benimle birlikte olduktan sonra her saatte size gelebileceklerini bin zorlukla anlatarak adeta sürükleye sürükleye buraya kadar getirdim."

Madam Daven gülümseyerek kadınların tekrar ellerini sıktı, Miss Lydia'yı öptü:

"Beni ihya ettiniz," diyordu, "o kadar hazzettim ki tasavvur edemezsiniz. Lilian'a kaç defa rica etmiştim, Miss Lydia'yı bir gün bize getir diye ne kadar ısrar ettim."

Miss Lydia teşekkür ediyordu, gülerek diyordu ki:

"Beni o kadar şımartmayınız. Sonra Lilian'la buradan bizi çıkaramazsınız. Günde bir iki defa gelir, sizi rahatsız ederiz."

Ben elimdeki çay kadehini koyacak yer bulamıyordum. Garip bir halecana tutulmuş, hareketimi şaşırıyor, ne yapacağımı bilemiyordum. Madam Daven, Sunshine'lara hitaben:

"Zannederim hep bildik arasındasınız," diyordu, "kimseyi takdime hacet yok."

O vakit ilerledim. Madam ve matmazelin önünde eğildim. İkisi de el verdiler. Sonra Miss Lydia gözlüğünü yaklaştırarak Madam Delance'a baktı. "Pardon madam!" diyerek yerinden kalktı. Madam De Catherlange el verdi, dedi ki:

"Gözlerim o kadar fena görür ki bazen Lilian'ı bile tanımam. Şimdi annemle sizden geliyoruz. Lütfen vuku bulan davetinize icabet edemediğimizden dolayı hâsıl olan teessüfümüzü şifahen de beyan etmek istemiştik. Halbuki talihsiz çıktık, teşerrüf edemedik..."

Sonra bir köşede Madam Daven'le konuşan annesine dönerek:

"Anne," dedi, "biraz bu tarafa gelir misin? Madam Delance'ı görmek istiyordun..."

Şimdi Madam Delance eski soğuk tavrını terk etmiş, Lydia'nın nazik davranışı karşısında haklarındaki fikrini değiştirmişti. Büyük bir istekle yerinden kalkarak Madam Sunshine'a doğru ilerledi:

"Azizim madam, ne kadar teessüf ettim, sevimli kızınız şimdi bizden geldiğinizi söylüyor... Ümit ederim ki kaçırılan fırsat kaybedilmemiştir."

Madam Sunshine karşılık veriyordu:

"Ya, Lydia ne kadar mahzun oldu... Size ne kadar hürmeti, sevgisi olduğunu tasavvur edemezsiniz. Sizin suare akşamı rahatsız oluşumu bir türlü affedemiyordu..."

Madam Delance Madam Sunshine'a bir koltuk ilerleterek:

"Ya ben," diyordu, "siz gelmeden evvel sade kızınızın nezaketinden, güzelliğinden, zarafet ve terbiyesinden bahsediyordum. Adeta matmazelleri kıskandırdım!"

Şimdi madamlar yavaş yavaş konuşuyorlar, Madam Daven Madam Sunshine'a çay ikram ediyor, Miss Lilian, Lydia, Marakeza'lar çay masasının yanına toplanmışlar, şundan bundan yiyorlardı... Miss Lilian bana işaret etti:

"Yaklaşsanıza Şekip Bey, bugün neniz var? Pek köşenizdesiniz..."

Alice gülerek dedi ki:

"Haberiniz yok mu? Şekip sevdazedeymiş!"

Ben yaklaşarak çay kadehimi bıraktım. Gülümseyerek dinliyordum. Miss Lydia birdenbire dedi ki:

"Öyleyse canıgönülden Şekip Bey'e acırım."

Bilmem niçin o genç kızın kalbini kırmak istedim:

"Niçin Miss?" dedim, "Asıl dünyada muhabbetin ne olduğunu bilmeyenlere, o yüce hissi takdir edemeyenlere, kalplerinde mukaddes, aziz bir hayal taşımayanlara acımalısınız... Dünyada sevmek, sevilmek kadar bahtiyarlık var mı zannedersiniz?"

Miss Lydia güvensizlikle başını salladı:

"Doğrusu ben aşk nedir bir türlü anlayamıyorum," dedi. "Belki ne olduğunu anlayacak zekâm yok da ondan!"

Miss Lilian da söze karıştı:

"O halde başkalarına acımaya lüzum yok..." Ve gülerek ilave etti, "Kendi kendine acısan daha münasip olur."

Miss Lydia hep bana hitap ederek sözünde devam ediyordu:

"Dün gece kotilyonda sizi çok aradım, görseniz ne kadar güzel hediyeler verdiler... İyi vals etmenize mükâfaten size de kurdela verecektim, niçin o kadar erken gittiniz?" Dudaklarımı büktüm:

"Vallahi bilmem," dedim, "özel olarak beni çeken bir şey yoktu da gidip rahat etmeyi tercih ettim."

Alice bir kestane şekerlemesini yaldızlı kâğıdından çıkarmaya uğraşarak dedi ki:

"Eğer özel olarak bir şey çekmemiş olsa baloya gelir miydi hiç. Anlaşılan erken dönmek emri verilmiş..."

Miss Lydia güldü:

"İnanayım mı Şekip Bey?"

Gözlerini süzerek dikkatle yüzüme bakıyordu. Kısmen beyaz dantela peçesinin altında örtülü pembe çehresi, kırmızı dudakları, ince kaşları bakışlarımı büyüledi. Yine kalbim çarpmaya başladı. Gülmeye çalışarak heyecanlı bir sesle:

"Sakın inanmayınız, sakın inanmayınız Miss... Bunlar hep Matmazel Alice'in buluşları!" diyebildim. Miss Lydia oturacak bir yer arıyor gibi etrafına baktı. Köşede halıyla örtülmüş ufak sediri gösterdim:

"Şöyle oturmaz mısınız, matmazel?"

"Hayhay, yalnız siz benim çay kadehimi alın. Manşonum elimde kaldı da..."

Şimdi ufak sedirdeki yastıkların arasında yan yana oturuyorduk. Rahat etmesi için arkasına, kolunun altına bir iki yastık sıkıştırdım. Sonra çayını takdim ettim. Astragandan yumruk kadar ufacık manşonunu yanına bıraktı. Ben bir kuştüyü yastığa yaslanmış, bu zarif güzelliği seyrediyordum. Bir aralık yine kadehini uzatarak:

"Biraz tutar mısınız?" dedi ve yalnız üstdudağına kadar kaldırmış olduğu dantela peçesini henüz takılmış gibi bembeyaz glase eldivenler içindeki parmaklarının ucuyla iki tarafından kıvırarak kaşlarının üzerine kadar kaldırdı. Sonra kadehini elimden aldı.

Pek sıcak olan çayını soğutmak için pembe dudaklarını bükerek üflüyor, sonra eğilerek bir yudum içiyordu; bu hareketi pek ağır olmakla beraber başını eğmesiyle vücudunda görülen kıvraklık ve hafif yüksek astragan yakanın arasından parlayan kumral saçlarının bitiminde çıplak gül gibi pembe bir tenin bütün nezaketini zaten güzelliğiyle büyülenmiş olan gözlerime göstermekten geri kalmıyordu. Çay kadehini kendi dudaklarına kadar götüreceği yerde, bilmem niçin, kendisi dudaklarını çay kadehine kadar götürmeyi alışkanlık haline getirmişti. Bu suretle yudum yudum çay içtikçe, fincandan yayılan buhar yanaklarını bir kat daha pembeleştiriyor; o latif, o yumuk çehreyi sanki bir kavuşma busesinin esareti altında aşkla duygulandırıyordu. Süzük gözlerinde belirsiz bir dalgınlık... bütün o zayıf, o ince vücudun mağrur biçimde eğilmesinde bir âşığın teslimiyet arzusu hissediliyordu.

Şimdi ben bütün bu meclise ilgisiz, sırf o kadın vücudunun yakınlığıyla bütün âşıklığımın eriyerek, ara sıra belli

belirsiz bir bakışla beni büyüleyen o gözlerin şiirli ve sonsuz derinliği içinde kaybolduğumu hissediyor, hayatımın yüce maksadına bu yüksek astragan yakalı lacivert çuha ceketinin kıskançlıkla sarıp sarmaladığı o pembe, o nazik şefkat dolu göğsünde çarpan Lydia'nın o girilmesi mümkün olmayan kalbini –benim için aynı şiddetli aşk hissiyle dolu olduğu halde– elde etmekle, yalnız onunla erişebileceğimi duyuyordum. Kalbimin bu yegane emelinin tesiri altındaki bakışlarımda bilmem nasıl karşı konulmaz bir çekim gücü vardı ki Lydia birdenbire elindeki çay kadehini bırakarak üzerinden bir yükü atıyormuş gibi omuzlarını silkti, doğruldu ve bana garip, adeta düşmanca bir bakış fırlatarak peçesini indirdi. Bilmem, sanki benim kalbim, benim gözlerim, benim çehremle kendi kalbi, kendi gözleri, kendi çehresi... o güzel yumuk çehresi arasına mümkün olduğu kadar engeller koymaktan bir lezzet duyduğunu... aleyhimde kendisinin de anlayamadığı, şifa kabul etmeyecek bir intikam hevesi beslediğini anlatmak istiyordu. Yine birdenbire sordu ki:

"Her gün dört beş evin kapısını çalarak, iki üç fincan çay içerek ve dört beş kadını, aynı kadınları, aynı insanları çekiştirerek hayat süren erkekler hakkında fikriniz nedir?"

"Aynı kadınlar hakkında siz ne fikirdeyseniz, matmazel ben de bunlar hakkında o fikirdeyim."

Sahte, yapmacık bir gülüşle geriye doğru çekilerek ve bu defa, hiçbir zaman bileğinden ayırmadığı bağa gözlüğünü gözlerine yaklaştırıp küçümseyici bir tebessümle beni süzerek dedi ki:

"Demek, siz de kadınların serbestliği taraftarısınız; bir kadını bir erkekten farklı görmediğiniz gibi kendinizi de bir kadından fazla mesuliyetleri, vazifeleri olan bir kişi saymıyorsunuz, öyle mi?"

Söze başlarken asabi bir hareketle elinden bıraktığı gözlüğünü yine haince gözlerine yaklaştırdı, itirazcı bir bakışla tepeden tırnağa kadar her şeyimi tetkik ettikten sonra:

"Eminim ki," dedi, "siz bugün tuvaletinize benden daha çok zaman ayırdınız... Kim bilir, şu boyunbağınızı bağla-

mak için ne kadar zaman kaybetmişsinizdir. İşte bakınız..."
Başını daha fazla yaklaştırarak inceledi:

"Boyunbağınızdaki ipek at nalları şekliyle uyumlu olsun diye şu ufak firuzelerden yapılmış at nalı iğneyi takmışsınız. Ve bunları kim bilir ne kadar külfetlerle bulmuş, ne kadar itinalarla bir araya getirmişsiniz..."

Artık tetkike, meşgul olmaya değmez gibi kayıtsız, mağrur bir hareketle gözlüğünü gözlerinden çekti ve yalnız yatıştırılmış vahşi bir hükmetme hevesinde görülebilecek bir bakışla gülümseyerek:

"Malum ya, Şekip Bey," dedi, "latife ediyorum. Fakat şunu da itiraf edeyim ki aşk nedir anlamak hususundaki kabiliyetsizliğim derecesinde bir istidatsızlığı erkeklerin zarifliklerine itinaya olan mecburiyetleri karşısında da hissetmekteyim. Bana öyle geliyor ki bir erkeğin başka vazifeleri, başka emelleri, başka meşguliyetleri olmalı; bir erkek memleketinin, milletinin büyüklüğüne, şeref ve yükselmesine hizmet etmeli; insanlığa, insanlığın ihtiyaçlarına yardım edebilecek şeyler aramalı, bulmalı..."

Bir dakika evvel şu mağrur İngiliz kızının adeta hakaret eden bakışları altında kanayan kalbimin, isyan eden erkekliğimin ilham ettiği alaycı cümleleri bu son sözler, bu hakikat dolu son sözler intikam arzusuyla yarı açık duran ağzıma cezalandırıcı bir tokat gibi iade etmişti... Sanki bütün bir kavmin, asırlardan beri hükmetmiş güçlü bir milliyet ve hâkimiyet kaynağının unsur ve ruhu o yumuk, o latif çehrede... o süzük, o içine girilemez gözlerde... o mağrur, o tenezzül etmeyen bakışlarda... Velhasıl o nazik kadın vücudunda toplanmış da o, bu suretle şahıslaşan yüceliği, letafeti, büyülü çekiciliği karşısında şaşkın ve ezilmiş bir gençliğe, bütün bir aldatılmış ve hareketsiz bırakılmış gençliğe yüksek bir hayat dersi vermek istemişti.

Ciddi fakat titrek bir sesle dedim ki:

"Matmazel, deminden beri sizi pek samimi bir hayranlık ve saygıyla dinlemekteyim. Bütün o hakiki, o benim için mukaddes sözlerin kalbimin ihtiyaçlarını, emellerini ne türlü

karşıladığını takdir edemezsiniz... Ben memleketimi cidden severim ve emin olunuz ki onun için, vatanımız için bizler her şeyimizi feda ederiz. Lakin iki fincan çayla bir iki dedikodu arasında memleketimize yarayacak, gençlerimize öğrenme ve yükselme arzusu ilham eyleyecek, kadınlarımızın terbiye ve terakkisine hizmet edecek şeyler bulamaz mıyız; biz de noksanlarımızı gidermeye muvaffak olamaz mıyız sanırsınız?.. Ben zannediyorum ki siz de bu fikirleri: Şu vatan sevgisini, şu erkeklerin vazifelerini, mesuliyetini... yerine getirmeye mecbur ve borçlu oldukları hizmetleri, şu cemiyet içinde, şu çay masalarının etrafında öğrendiniz... Mesele cemiyete zaman öldürmek için değil, ahlakı düzeltmek, tecrübe kazanmak için girmektedir; çünkü... Fakat affediniz matmazel, şu köhnemiş felsefi açıklamalarımla sizi rahatsız ediyorum, affediniz..."

Lydia koltuğunun altına kuştüyü yastıklardan birini sıkıştırarak ve uzun bir sohbeti takibe hazırlanıyormuş gibi ciddi ve dikkatli bir tavır alarak:

"Rica ederim," dedi, "devam ediniz, cidden istifade ediyorum, şimdiye kadar bir Türk'le uzun uzadıya görüş alışverişinde bulunmaya muvaffak olamamıştım. Gençlerinizin ne fikirde olduklarını anlamak isterdim..."

Peçesini biraz kaldırdı, manşonundan çıkardığı beyaz, ufacık keten mendille ağzının kenarlarını silerek ve billuri gülümsemesiyle dedi ki:

"Rivayete itibar lazım gelse sizden çekinmeliyim. Çünkü sizler kadınları hiçten sayar, onlara en fena muameleleri reva görürmüşsünüz..."

Doğrudan doğruya cevap vermekten kaçındım. Eğilerek:

"Kadınlara ve hele size Miss, her şeyden çok saygı duyarım... En fena muameleleri reva görmeye gelince... Bilirsiniz ki dünyada her şey görecelidir, ne kadar fena muameleler vardır ki şahsına göre en güzel muameleler kadar beğenilir, hoşa gider..." dedim ve hemen sözlerimi düzelterek devam ettim:

"Mesela siz demincek kalbimi alaycı kamçılarınız altında kanattınız. Mamafih bu muameleniz bana ne kadar hoş geldi bilseniz..."

O aralık Madam Daven'le Matmazel Alice gülerek yaklaştılar:

"Artık elverdi," dediler, "çok bile oldu!"

Ve gülüşerek aramıza, yastıkların üzerine oturuverdiler. Şimdi uzun bir tuvalet bahsi açılmıştı, gayet ciddi bir surette tuvaletlerden başlayan bu sohbet işveli edalar, asabi hareketler, hafif dokundurmalar, tebessümlerle sürüyordu. Bir dakika evvel bütün bu hallerden, bu alışkanlıklardan şikâyetçi görünen Miss Lydia da şiddetli bir hırs ve hevesle sohbete katılıyordu. Yalnız ara sıra o sahte, o yapmacık, o hain kahkahası işitiliyor ve ardından o süzük, o içine işlenemeyen bakışlarını bana doğru yöneltiyordu. Sanki böyle şen ve keyifli, mesut ve sevinç içinde bulunmakla beni üzmek istiyordu. Bense, bilmem niçin, onun, Miss Lydia'nın... o herkesten başka, herkesten yüce gördüğüm genç kızın böyle diğer kızlara, diğer kadınlara benzemesinden, onların halleri ve tavırları, fikirleri ve hisleriyle dolu olmasından dolayı kalbimde bir üzüntü, ruhumda bir eza hissediyordum; mamafih görünüşte kayıtsız bir boyun eğişle yudum yudum –bilmem nasıl karşı konulmaz bir hareketle ben de çay fincanını dudaklarıma götürecek yerde onun gibi, Miss Lydia gibi başımı fincana kadar eğerek– çayımı içiyor ve Lydia yanımızdaki arkadaşlarıyla konuşmak için başını çevirdikçe yine yüksek astragan yakanın arasından parlayan kumral saçların bittiği yerdeki çıplak gül gibi pembe bir tenin, bütün bakışlarımı bürüdüğünü, bütün vücudumu hummalı bir heyecanın kapladığını duyuyordum. Yavaşça odaya giren hizmetçi gürültüsüzce yürüyerek yine gürültüsüzce büyük abajurlu yüksek lambaları yakıyor; o baygın, o titrek, o cana yakın ışık altında salonun mavi atlasları birbirine karışan dalgalar gibi süzülüyor; koyu renk şapkaların kenarında demet demet sarı saçlar bu mavilikler içinde sahipleri için canlı bir süs teşkil ediyor, gözleri cezbeyliyordu ve öteden, salonun diğer köşelerinden hafif kadın sesleri işitiliyordu. Birkaç misafirin gitmek üzere ev sahibesinden izin istemek için bizim tarafa gelmeleri üzerine Madam Daven

ayağa kalktı. Miss Lydia ile Matmazel Alice de ona katıldılar. Ben Lydia'nın manşonunu tutarak madamların gerisinde bir yaver gibi durarak veda etmek üzere sıramı bekliyordum. Çeşitli hislerle birçok eller sıktım. Nihayet birçok sözler söylendiği halde hiçbir söz... istediğim, arzu ettiğim, o dakika telaffuzuna ihtiyaç hissettiğim sözlerden hiçbir söz söylemeksizin bir makine gibi Madam Daven'in, sonra Laura'nın ellerini sıktım. Manşonunu iade ettiğim sırada Miss Lydia ile göz göze geldik. Gayet yavaşça manşonu elimden almış, teşekkür etmemişti. Yalnız gözlerinde o deminden beri dikkat ettiğim belli belirsiz dalgınlık, bütün o nazik vücudunda açıkça bir teslimiyet arzusu vardı! Elimin içine bıraktığı o güzel elin minimini bir kuş gibi okşayıcı dokunuşları sonucu parmaklarımı heyecanlı titremeler sarmıştı. Zannettim ki hayatım boyunca o minimini ellerin sarılışını bütün ruhumla, bütün âşıklığımla hissedeceğim ve o sarılmayı ömrüm oldukça unutamayacağım. İşte bu güzel hislerin tesiri altında bulunduğum halde Rostov'ların yemeğine geç kalmamak için hemen gitmek üzere koşarak eve gidiyor, yolda Miss Lydia'yı sevdiğimi hâlâ bir türlü itiraf etmeyerek kalbimin bu heyecanlarını hislerimi tahlil hususundaki aşırı titizliğime vermek istiyordum. Astragan yakanın arasından parlayan kumral saçların bittiği yerdeki çıplak gül gibi pembe bir tenin ince şuhluğu ise hâlâ bakışlarımı yoruyor, bütün vücudumu bir ihtiras humması kaplıyordu.

3

O akşam Rostov'ların sofrasında hep Lydia'nın o minimini elinin sevdalı sıcaklığı içinde yaşamış, yemek zamanını dikkati çekecek derecede bir dalgınlık içinde geçirebilmiştim. Yemekten sonra içeri salonda sigaralarını içmekte olan beylere katılmak bahanesiyle sıvışarak makferlanımı giyince kendimi sokağa attım.

Rostov'lar Tepebaşı tarafında oturduklarından Pera Palas'ın önünden geçtiğim sırada gidip Lydia'yı görmek arzusu karşı konulmaz derecede beni ezmeye başlamıştı. Sonra hatırladım ki daha kadınlara bir kart bile bırakmamıştım, yani ziyarete hakkım yoktu, fakat ben de şöylece herkes gibi, mesela bilardo oynamaya, bir likör içmeye gelivermiş bir müşteri gibi Pera Palas'a giremez miydim? Gerçi bunu yapabilirdim, fakat bir türlü cesaret edemiyordum. Bu gece, bu saatte Rostov'larda bulunmam lazım gelirken Lydia'ya gözükmek bir nezaketsizlik, annesinin, babasının yanında kıza adeta ilan-ı aşk demek olurdu. Gitmemek daha iyi, belki de lazımdı. Evet o saadetten mahrum olmak gerekiyor, cemiyetin kaideleri bunu istiyordu ve ben bu esarete, bu mahrumiyete katlandım. Şimdi Pera Palas'ın sarı atlaslarla döşenmiş ufak salonu, parlak ışıkları, titrek lambaları, yumuşak halıları, antikalarla süslü parlak camekânları kaloriferle ısıtılmış havasıyla gözümün önüne geliyordu. Lapa lapa yağmakta olan karların, sıfırın altında birkaç dereceyi aşan soğuğun kamçısı altında ürperen vücudum bu saadet

köşesine doğru gitmek istiyordu. Bir müddet binanın geniş meşe kapısı önünde durdum. Tepebaşı bahçesinden, karşıki dar sokaklardan gelen rüzgârlar orada birbirine karışarak güçlü bir akım teşkil etmekteydi. Etraftaki pencerelerden süzülen ışıklara karşı beyaz, dalgalı bir hare şeklinde çırpınmakta olan kar perdesi içinde rüzgârın yerlerden toplayarak havaya savurduğu kar tanelerinin hedefi olduğum halde elimden kaçıp kurtulmaya çalışan, şu mevsimsiz âşıklığıma itiraz yollu beni kolumdan tutup çekmekte devam eden şemsiyeme son bir hamleyle sarıldım. Saat henüz dört buçuktu, mamafih oralarda tek bir araba mevcut değildi. Karlar içinde yuvarlanmaya, rüzgârlarla boğuşmaya maruz kalan kovulmuş bir âşık gibi belediye bahçesinin parmaklıklarına sürüne sürüne yolumu takip ediyordum; artık şemsiyemi kullanmak, idare edebilmek imkânı kalmamıştı. O yüzden kapayarak koltuğumun altına aldım. Şimdi kaymamak üzere dikkatli yürüyor, sokağın ortasında, orada burada, bilmem kimin marifetiyle küçük bir dağ silsilesi tarzında birikmiş olan kar yığınlarına batmamaya çalışıyordum. Ortada bu beyaz dağ silsilesinin en hâkim tepesi sayılabilecek bir yığının üstünde kırmanço bir sokak köpeği mağrurane başını kaldırarak bana baktı. Kafamdaki düşünceleri atmak için ben de biraz durdum. Uzun bir reverans yaptıktan sonra bu gece arkadaşına kendimi takdim eyledim:

"Şekip Bey senakârınız! (övücünüz)."

Kırmanço zat homurdanarak bir müddet, galiba üzerine düşen karşılama görevini nasıl yerine getireceğini düşündükten sonra yine başını kaldırdı; iki üç defa havladı... Herhalde kendini takdim ediyordu. Bu ses, o beyaz dağ silsilesinin uzayıp giden tepeleri üzerinde bir anda birçok akisler yarattı; uzun bir avaz, sürekli havlama etrafımı aldı.

Kırmanço zat bana şimdi o kadar dostça bakıyordu ki yüce makamından inerek elimi sıkacak zannedeceğim geldi. Kendi kendime gülerek ve dönüp "Teşerrüf ettik... teşerrüf ettik!.." diyerek karşıki kaldırıma geçtim. Rüzgâr şiddetle esiyor, belediye bahçesinin çıplak ağaçları ıstırap dolu derin

inlemelerle titriyor, Bonmarşe'nin kapısında yanmakta olan gazın camları bir karış kar serpintisi altında sönük, karanlık gözlerle bu vahşi manzaraya yarım bakışlar fırlatıyordu. Glavani Sokağı'nın[1] girişinde beni karşılayan sağanağa karşı gözlerimi kapayarak, başımı eğerek ilerledim. Şimdi sokağa sapıyordum. Londra Oteli'nin kapıları kapanmış, pancurları indirilmiş, yalnız merdiven yanındaki misafir salonunda ince bir keman sesi, ardından sürekli bir el şakırtısı duyuluyordu. Bu kapalı pancurların arkasında kurulmuş olan saadet tablosunu gözümün önüne getirdim: Yerlerde, minderlerin, kanepelerin üzerlerine atılmış Türk halılarıyla... mallarını kolaylıkla ecnebilere satabilmek için numune olmak, salonu da süslemek üzere mağazalar tarafından otele emanet bırakılıp duvarlara asılmış, piyanonun üzerine serilmiş sırma işlemeli rengârenk seccadeleri, kapı perdeleriyle bu küçücük salonu hafızamın ufak bir yardımı sayesinde görüyordum. İşte orada bir genç kız zarif tuvalet giymiş... ufak tefek yüzükler, pembe pembe cilalı tırnaklarla süslü minimini eli, sevda dolu mavi gözleri üzgün bir halde dalmış, keman çalıyor; diğer köşede bir genç, soluk benizli, düşünceli şair bakışlı bir genç kâh o minimini beyaz ele, kâh o sevdayla dolu dalgın gözlere, kâh aşkla titreyen kendi kalbine bakıyor; bütün bu hüzün verici müzikle büyülenmiş, birbirine tamamen yabancı oldukları halde o dakikada müziğin verdiği duyguyla birbirine bağlanmış olan diğer seyyahlar da ellerinde olmadan bu sanat güzelliğini, daha doğrusu kendi saadetlerini alkışlıyorlar. Ah bu saadet tablosu, ah bu şiirli köşe, ah bu hayatın refah ve saadet dolu sahnesi!..

Hem Glavani Sokağı'nı hızla geçiyor, hem bunları düşünüyordum.

Artık Doğruyol'a[2] çıkmıştım. Konkordiya'nın önünde birkaç araba, fenerlerinin belli belirsiz ışığı, üzerleri karla örtülmüş hayvanlar büyümüş, tabii ölçülerini kaybetmiş

1 Bugün Kallavi Sokağı (N.A.)
2 Bugünkü İstiklal Caddesi (N.A.)

görünüşleriyle uyur bir halde hareketsiz duruyorlar; arabacılar yer yer beyazlamış, uzun siyah muşambalarıyla bir aşağı bir yukarı geziniyorlar, nefeslerinin meydana getirdiği buhara bakarak soğuğun derecesini anlamaya çalışıyorlar; bir ikisi Kristal'in önünde, kapının içine sığınmış, bir sigara tellendirebilmek için çabalayıp duruyorlardı. Bu bedbaht adamlara... hayatlarını bu kadar meşakkatlerle, bunca elemler, ıstıraplarla kazanmaya çalışan şu biçarelere, saatlerden beri şurada geçim derdiyle titreyen şu namuslu vücutlara bütün bu aczim, bu kalbimin sefaletiyle beraber bir lokma ekmek, bir saatlik istirahat hazırlayabileceğimi düşünerek teselli buluyor ve içlerinden birini, en evvel önüme geleni çağırmak üzere davranıyordum ki arkamdan boğuk, fena bir ispirto kokusuyla karışık bir ses anlayamadığım... anlatmaya birdenbire cesaret bulamadığı için anlayamadığım bir şeyler mırıldanıyor, galiba aşağılık birtakım tekliflerde bulunuyordu.

Nefsimde hiçbir zaman yenemediğim bir anlama merakıyla döndüm, o pis herifin kirli çehresine baktım: Bir gözü kör, saçları darmadağın, tıraşı uzamış, bütün vücudundan aşağılık ve alçaklık kokuları yayılan bu şahıs oldukça yeni, kıvırcık paltosunun yakasını kaldırmış, ellerini ceplerine sokmuş, donmuş bir kötülük kitlesi gibi, uzun çürük dişlerinin iğrenç tebessümüyle karşımda duruyordu. Artık o alçaklıklar, o kötülüklerle ne derecede karışmış... böyle hakaret dolu, nefret dolu bakışlara ne kadar alışmış olmalı ki benim iğrendiğimi belirten bakışlarıma aldırış etmeyerek sürekli gülümsüyor, –of ben de ne diyorum– sırıtıyordu; sırıtarak bilgi veriyordu:

"On üç yaşında, daha kimseye çıkmadı paşam, sizin gibi temiz beyefendimiz olursa, o da hatır için... Bir kere bakınız, çok memnun olacaksınız. Burada, yakında..."

Sürekli konuşuyordu; tarif edemeyeceğim aşağılık bir dille, burada tekrar edemeyeceğim benzetmelerle, vücudunun, sinesinin güzelliğinden, çehresinin letafetinden, yaşına göre ustalığından bahsediyor; bu güzellikleri, bu letafetleri

bir sözle, "Kumral üstüne balık etinde!" cümlesiyle bağlıyordu ve bunları bıkkınlık verici bir şekilde tekrarlıyor, yemin ediyor, güvence veriyordu...

"Daha on üç yaşında paşam, piliç gibi, canım görünüz bir kere..."

On üç yaşında!.. Bir masum, henüz bir çocuk!.. Bir çiçek. İşte hayatın kim bilir nasıl bir darbesiyle soluyor, eziliyor, çamurlara atılıyordu. Sönmek üzere bulunan bir yıldızı görmek... İnsanların bu vahşi, bu yırtıcı, bu konuşan hayvanların kötülükte nerelere kadar vardığını anlamak istedim. Gönlümde bu bilmediğim masum kız hakkında bilmem nasıl bilinmez bir koruma arzusu uyanıyordu. Sordum:

"Anası, babası var mı?"

"Bir anası var, beyim. Öyle herkese çıkan kızlardan değil... Daha henüz on üçüne basmadı bile. Ama görseniz, o kaş göz, o boy bos... Kumral üstüne balık etinde! Dedim ya, siz görünüz bir kere..."

Sözlerinin doğruluğunu anlamak üzere sordum:

"Nereye gideceğiz?"

"Sakızağacı'nın aşağısındaki Rum mahallesine."

Bu söz beni tatmine, gittiğimiz yerin adı bir fuhuşhane olmadığını, orada göreceğim şeyin bir hayat dersi olacağını anlatmaya yeterliydi.

Şimdi herifi takip etmeye başladım, ne kadar değişik hislerle yürüyorduk. Herif duvarlara sürtüne sürtüne, bu yollardan gelip gitmeye alışmış adımlarla yürüyor ve takip edilip edilmediğini anlamak için arkasına dönmeye lüzum bile görmeyerek devam ediyordu. Bir sarrafın önünde durduğumu hissederek o da durdu. Şimdi para sesinin gözlerinde parlattığı hırs ve tamah kıvılcımıyla bana bakıyor, beyaz zincirle pantolonuma bağlı para kesesinin büyüklüğünü öğrenmeye çabalıyordu. Her türlü kötü maksadını mahvetmek için makferlanımın cebinden ayırmadığım ufak revolverimi çıkarıp muayene ettim. Bu hareketlerimin her birine ayrı ayrı dikkat ediyor, şimdi saygıyla ve çekinerek yoluna devam

etmek için benim hareketimi bekliyordu. Serkldoryan'ı[1] geçmiş, Sakızağacı Sokağı'na girmiştik. Sokakta karlar iki tarafa tatlı bir eğimle birikmiş, orta yerde, gelip geçenlerin açabildiği ince bir yol yılankavi uzayıp gidiyordu ve ben önümdeki murdar herifin ayak izlerini takibe mecbur oluyordum... On üç yaşında bir masumenin en mukaddes, en saygıdeğer bir şeyini kirletmeye alet olmak için acele eden bu murdar, bu kötülük dolu ayaklarının o pak, henüz bakir karları ezerek, kirleterek oraya bıraktığı iğrenç, biçimsiz izlere baktıkça bundan sonra kim bilir ne gibi kötü düşüncelerle bu on üç yaşındaki zavallı çocuğun henüz kirlenmemiş odasına seğirtecek sarhoşlar, vicdansızların belki şu kar kadar temiz ve saf olan o vücudu şehvet ve hakaretle kirleteceklerini... hem bunların orada, onun kalbinde, o masumenin geleceğinde ebediyen silinemeyecek, hiçbir kuvvetle yok edilemeyecek fena bir iz bırakacaklarını düşündüm. Bu elim hislerle nasıl yürüdüğümü, nerelere çarptığımı bilemeyerek siyah tahtadan eski bir evin önüne kadar geldim. Orada durunca derin bir rüyadan uyanır gibi kendime gelerek etrafıma baktım.

Herif kapının yanındaki pencereye bir iki kere usulca vurdu. Lamba elinde bir kadının nalınlarla yaklaştığı hissedildi. Ak saçlı bir baş, kırmızı basma perdenin arasından dışarı baktı.

Herif parmaklarının ucuna basarak pencereye yaklaşmış, şimdi aralıktan boğuk seslerle konuşuyorlardı. Sonra lambanın yere konulduğunu taşa değmesinden çıkan hafif sesten anladım. O zaman pencere tamamıyla açıldı; bir çift kenarı siyahlanmış gözlüğün altından bir çift dikkatli mavi göz beni tanımaya çabaladı. Görünüşüm şüphesiz kadına güven vermiş olmalı ki bir dakika tereddütten sonra pencere kapanarak kapının sürmesi gıcırdadı.

Malta döşeli ufak, temiz bir avluda, avlu değil daracık bir yerde bulunduk. Karşımıza tesadüf eden eski fakat temiz, hatta birkaç saat evvel yıkanmış bir tahta merdiveni

---

1 Serkldoryan (Cercle d'Orient): 1882'de Beyoğlu, İstiklal Caddesi'nde kurulan, bir dönem İstanbul'unun en gözde zengin ve ileri gelenlerinin üye olduğu meşhur kulüp. (e.n.)

kadının yol göstermesiyle çıktık. Üç odadan ibaret bir yer. Sofada dört köşe bir tahta masa üzerinde tütmekte bulunan bir yağlı kandil duruyor; kapalı, fakat çatlamış kapısının aralıklarından zayıf bir ışık sızan bir odada iki kişinin Rumca görüştüğü işitiliyordu. Sağa tesadüf eden diğer odadaysa şimdi herifle kadın bir lamba yakmak için birbirleriyle çarpışıyorlar; rutubetten, cinsinin adiliğinden bir türlü yanamayan kibritleri herif şiddetle kadının elinden alıp birçok uğraştıktan sonra bir tarafa atarak cebinden çıkardığı alevli kibritle nihayet lambayı yakmaya muvaffak oluyor...

Her şeyi eski, fakirane, fakat her tarafı temiz bir oda. Köşelerde sakız gibi beyaz örtüleriyle birer minder. Perdeler tülden. Ufak bir konsol üzerinde etrafı mavi gaz boyamasıyla çevrili bir fena aynanın kenarında en evvel dikkati bir fotoğraf çekiyor. Aynanın üzerine büyük paskalyadan kalma kuş şeklinde bir çörek asılı. Çanakkale mamulatından iki testiyle mavi zemin üzerine fındıki yapraklar resmedilmiş adi çiniden iki lambayla bunların dantela taklidi buzlu cam karpuzları konsolun ve odanın tezyinatını tamamlıyor.

Ben hep bu şeylere hakikat ışığı karşısında açılmış, kamaşmış gözlerimle bakarak buraya niçin geldiğimi düşünüyor, pişman oluyor, buradan ne bahaneyle kurtulabileceğimi düşünüyordum.

Kadın, minderin örtüsü kirlenmemek için olmalı, paltomu almak istemişti. Paltomu çıkardım; göğsümün çiçeği, parlak gömleğim, ince düğmelerim, beyaz boyunbağım zavallı kadına iyi bir av karşısında bulunduğunu zannettirerek derhal önümde diz çöktü; pantolonumun karlarını silmeye, temizlemeye başladı.

Çok vaktim olmadığından bahsederek derhal kızı görmeyi istedim. Manalı bir tebessümle:

"Şimdi gelecek paşam... Uykudan kalktı, ama şimdi gelecek. Siz merak yapmayın..." dedi. Artık beklemekten başka yapacak bir şey kalmamıştı. Zaman öldürmek için kalktım. Aynanın yanına kadar giderek kenarına sokulu duran fotoğrafa baktım.

Bu resimde yas elbiseli iki kız çocuğu birbirine sarılmışlar; anlamadıkları bir harika karşısında hayrette kalmış bakışlarını bedbaht bir tavırla dikmişler insana bakışıyorlar. Sanki yanıp yakılıyorlar. Zannolunur ki korunma talep eyliyorlardı! Hele büyüğünün gözlerinde, bakışlarında, çehresinin ince, kederli çizgilerinde öyle dokunaklı bir his, kardeşine sarılışında öyle bir koruma tavrı, bakışında hayatın bilinmezlerine karşı o kadar masumane, her şeyden habersiz hazin bir teslimiyet edası vardı ki elimde olmadan gözlerim yaşardı ve zannettim ki hemen oracıkta, öbür odada bu masumların babaları; ruhsuz bir ceset olarak uzanmış yatıyor da, kurumuş çehresiyle, sönük, yalvaran bakışlarıyla artık himaye edemeyeceği, sahip çıkamayacağı, şefkat dolu göğsünde saklayamamayacağı kızcağızını çiğnememem, aşağılamamam, incitmemem için bana yalvarıyordu. Bana öyle geliyordu ki bu zavallı pederin ruhu, buna, bu pisliklere, bu kötülüklere mâni olamayarak ölümün karşı konulmaz pençesi altında yenik düşmüş, bunu, bu pislikleri, bu kötülükleri görmeye mahkûmiyetinden doğan bir ümitsizlikle, bir ruh sıkıntısıyla sanki kabrinde ağlıyor ve ölümden sonraki bu sahneyi hayalimin kuvvetiyle adeta görür gibi olduğum o sönük, o yalvaran bakışları en tesirli sözlerden daha tesirli, daha açık sonsuz bir sessizlikle bana anlatıyor, "Kızımı kurtar, sakın yavruma dokunma!" diye sanki feryat ediyordu. Sanıyorduk ki bunu benimle beraber ta o zaman önceden sezerek yalnız şu yaslı çocuklar; yalnız onlar, şu birbirlerine sarılmış, yekvücut olmuş iki masume görüyor. Kızcağızın o bakışı, resmindeki o felaketlere uğramış gamlı bakışı, bu müthiş faciayı bu odada dolaşanlara, buraya en aşağılık duygularını bastırmaya gelenlere haykırıyor, yalvarıyor, yalvarıyordu... Fakat heyhat!

Şimdi Rumca bir konuşmanın heyecanlı patırdısı arasında kapı açıldı. İçeriye siyahlar giyinmiş bir kız... bir çocuk girdi! Ve arkadan, memnun ve sırıtkan çehrelerin sevinç dolu sesleri değişmez bir hükmü yerine getiriyormuşçasına bir ciddiyetle "Masalla, masalla..." diyerek uzaklaştı; kapı kapandı...

Ben o derece mahcup, o derece müteessir olmuştum ki bir müddet yerimden kalkamadım; yalnız meçhul ve elim bir kuvvetin tesiri altında ezilmiş bir halde ürkek adımları, yerden ayrılmayan mahcup ve titrek bakışlarıyla ilerleyen o siyah, kısa elbiseli kızcağıza... o henüz başka kızlarla birlikte ipten sıçramak, bebek giydirmek heveslerinden bağını kesememiş, daha çocukluktan kurtulmamış olan bedbahta, o biçare masumeye bakıyordum. Sanki aynanın kenarında duran resim o kâğıt parçasından kalkmış da yürüyor; sanki o gözler, o çehre, o gamlı bakışlar hep o sözleri... O yanık, o yalvarış dolu, o perişan sözleri haykırıyor, "Bana dokunma, bana dokunma!" diye yalvarıyordu.

Ah o anda her şeyi bilen meçhul bir ses şu kıza, şu zavallı çocuğa karşısında bulunduğu adamın fena kalpli, fena maksatlı bir adam olmadığını acaba anlatmıyor muydu ki mütemadiyen o uzun, o kıvırcık kirpikleri belki mahcubiyetinden, belki korkusundan, belki de kalbindeki derin nefret hislerinden kâh sararıp kâh pembeleşen çehresine doğru uzamakta devam ediyor, o kırgın gözler bir türlü yerden ayrılamıyor, bana bakamıyordu?

Bu kötülüklere, bu vicdanı ezen yürekler acısı duruma karşı gönlümün bütün nefret ve iğrenmesiyle inlemek, şu zavallı çocuğa güven vermek, teselli etmek istedim. Elimde olmadan ayağa kalktım. Bir iskemle ilerleterek en saygılı, en yumuşak sesimle:

"Kızım," dedim, "benden çekinme, gel otur, bir şeyin varsa bana söyle, beni bir kardeş gibi bil, sıkılma, korkma..."

Yine resimdeki bakışıyla... o bir harika karşısında donup kalmış, her şeyden habersiz bakışlarını yüzüme çevirdi. Henüz gelişmekte olan kadınlık hissiyle adi bir adam karşısında olmadığını, benim o korktuğu, o titrediği, bütün hislerinin incindiği muamelelerden hiçbirine girişmemek kararında bulunduğumu, hassasiyet ve masumiyetine karşı düzenlenen, geleceğini ve namusunu tehdit eden kötülük ortaklığında benim payım olmadığını hissetti. Garip garip içini çekerek:

"Teşekkür ederim!" dedi ve sürekli bir vahşet titremesi içinde bulunanlara mahsus ürkeklikle iskemlenin kenarına oturdu. Şimdi görünür bir merakla üstümü başımı muayene ediyordu. Kim bilir, nasıl kötü görünüşlü bir sarhoş... Ne pejmürde kıyafet bir mirasyedi... ispirtonun, başka bin türlü pisliğin izleriyle tahrip edilmiş nasıl bir çehre görmeye hazırlanmış olmalı ki beni parlak gömleğim, beyaz boyunbağım, yakaları canfesli smokinimle görünce hazin bir garipsemeyle adeta bir muhabbet, bir kardeş şefkatiyle yüzüme bakmaya başladı. Ben de bir salonda muhterem bir taze karşısındaymışım gibi davranıyordum. Büyük bir saygıyla eğilerek göğsümdeki menekşeleri kendisine verdim ve sordum ki:

"Kızım, şurada aynanın yanındaki resim sizin değil mi?"

Kızardı, tereddüt etti, galiba bu matem elbiseli eski resmi beğenmiyordu. Fakat benim temiz yürekliliğim ve şefkatim karşısında itirafa mecbur oldu:

"Evet efendim, yanında benim kardes..."

Bu cevabı vererek kalktı, aynanın önüne gitti. Yaradılışında var olup belki ilk eserini bu akşam şurada, ilk defa olarak uygun bulduğu bir genç karşısında gösterdiği şuh bir edayla menekşeleri saçlarının arasına iliştirmeye çabalıyor, bir yandan da o mahzun, o felaket görmüş bakışıyla kardeşinin resmine bakıyordu.

Ben de kalkıp yanına gittim. Resmi elime aldım. Şimdi birlikte seyrediyorduk. O, dirseklerini konsolun mermerine dayamış, gamla dolu gözlerini dikmiş, resme bakıyordu. Üzüntüsünü belli eden uzun bir iç çekişin ardından gözleri yaşararak değişik bir sesle dedi ki:

"Çok hasta benim kardes, biliyorsu; hospitaliyede koydular..."

Ve bir belirip bir kaybolan gözyaşlarıyla daima resme bakarak ilave etti:

"Çok para istiyor, biliyorsu, hospitalyada... Alman hospitalyada..."

Ve gözlerinden yuvarlak, şeffaf, ateşli gözyaşları birbirini andıran yanaklarını ıslatarak konsolun adi mermeri üzerinde birikiyordu.

Son derece müteessir oldum. Sordum:

"Kardeşini çok sever misin?"

"Elbet çok seviyoru! Bizim baba yok, bize kimse bakmaz. Em ya yok para... Çok sevmiyorsa ben böyle oluyoru!?.."

O yuvarlak, şeffaf, ateşli gözyaşları hâlâ sürüyor, bana bütün bu feci hayatı naklediyordu: Aylarca, belki şu beyaz örtülü minderlerin yerinde duran dar, eski siyah bir demir karyolanın içinde ölümle pençeleşen hasta ve zayıf bir vücudun ilaçtan, tedaviden mahrum bir halde çırpınması... kardeşine büyük bir sevgiyle bağlı bulunan şu masumenin bütün o faydasız mücadeleyi görerek isyan eden hisleri... Sonra bir hekime, ilaç parasına hissedilen ihtiyaç... paranın, o uğursuz, o kötülük dolu madenin elde edilmesi için başvurulan yollar... Daha sonra o kötü görünümlü, o bir gözü kör, saçları dağınık pis herifin güya koruması altında orada, o ıstırap dolu yatakta çırpınan kardeşinin istirahati, acılarının dinmesi karşılığında şu masum, şu on üç yaşındaki yavrucuk tarafından gösterilen fedakârlık... İşte hep bu şeyleri, hep bu feci halleri şimdi bu sessiz ama ateşli gözyaşları tekrar birer birer bana anlatıyor, beni bu felaketzede aileye acındırıyordu.

O aralık kapı açılarak siyahlanmış gözlükleri, beyazlanmış saçlarıyla içeriye giren ihtiyar kadın bir soru dolu gözlerle yüzümüze bakıyor; göğsümden kızının saçlarına geçen menekşe demetini orada görmekle belirsiz bir ümide kapılıyordu. Bu sessizliği yine ben bozdum; soğuk bir sesle sordum:

"Ne vereceğiz?"

Kadın, bu defa ellerini göğsünde çaprazlayarak cevap verdi:

"Gece mi kalacaksınız?"

"Evet!"

"Üç lira vereceksin, oğlum..."

Sonra yanıma gelip minderin bir köşesine ilişerek yavaş, düzgün bir Türkçeyle:

"Sizden nazik olmasın," dedi, "bir adamı var, elli lira kadar verdi, biz yetmişte bıraktık. Gençlik halidir, oğlum, bilesin diye söylüyorum..."

Sonra manidar bir edayla sordu:

"Bira istersin?"

Cevap vermedim; daima dirsekleri konsolun mermerine dayalı olduğu halde bizden, şu feci namus pazarlığından uzak, pek uzak gibi duran... kızcağıza üzüntümü ve şefkatimi gösteren bir bakışla baktım. O biçareye şu biçareliğini, şu aczimle bir gecelik bir kalp istirahatinden... ıstırapsız, elemsiz, korkusuz huzur dolu bir uykudan başka bir şey veremeyeceğimi düşünerek bir yönden üzüntüye kapılmakla beraber bir taraftan da tesadüfün gözümün önünde açtığı şu müthiş, şu her türlü kötülükle dolu uçurumun kenarında ürkek ve çekingen boynunu büküp duran şu zavallı çiçeğin, bu on üç yaşında felaketzede çocuğun elinden tutarak bakışlarını birkaç saat için olsun o müthiş, o gözyaşı dolu, o korku dolu manzaradan kurtarmaya muvaffak olduğumu düşündükçe hiçbir şeye yaramayan, hiçbir bela ve felaketin acılarının dindirilmesine yardım etmemiş gösteriş dolu hayatımın en hayırlı bir işini yapıyorum sandım; ve bütün bir kış balolarda, müsamerelerde, tiyatrolarda sarf edilen paraların küçük bir kısmı bu gibi hayır işlerine ayrılsa insanlık ne büyük facialardan, kötülüklerden kurtulurdu hulyasıyla bir an için oyalandım. Sonra hayatın bütün hakikatleri, bütün o çirkin hakikati, insanların bitmek tükenmek bilmeyen hevesleri ve ihtirasları aklıma geldi. Bu gibi düşüncelerin, bu gibi üzüntülerin hayatı zehirlemekten başka bir şeye yaramayacağını, kaderin meçhul elinin herkesi, her şahsı, her ferdi birtakım garip tesirler altında elde olmaksızın çok değişik birer noktaya götürebileceğini düşündüm ve şu kış gecesi mutantan, mükellef bir yemekten sonra beni buraya sürükleyen... Kalbimin en ince, en zayıf noktalarını tahrik ederek bana şu insanlık vazifesini, şu vicdan borcunu yerine getirten... Beni şu ailenin hayatıyla, şu hâlâ hastane köşelerinde inleyen kardeşçiğinin resmine kendinden geçercesine bakıp duran kızın hisleriyle alakadar eyleyen kaderin müthiş gücü karşısında belirsiz bir hürmet ve dehşet hissettim. İnsanlı-

ğın bu elim manzarası vücuduma bir ürperme verdi. Artık benim için burada söyleyecek bir söz, yerine getirilecek bir vazife, buyruklarına uyacak bir kuvvet kalmamıştı; ayağa kalktım. Kadını dışarıya, sokağa çağırdım. Biçare kız da arkamızdan kalktı; bir gölge gibi şamatasız, hissiz karşıdaki odaya girdi, kayboldu. Mühim bir işten dolayı Beyoğlu'na kadar gidip geleceğimi; kızlarını pek beğendiğimden başka kimseye çıkarmayarak beni beklemelerini; fakat bir saate mi, iki saate mi, ne vakte kadar geleceğim meçhul olduğundan kızın beni beklemeyerek behemehal yatıp uyumasını, rahat etmesini, bilhassa rahat etmesini rica ettim ve kesemi açarak üç lirayı verdim. Para şıkırtısı üzerine merdivenin ayağında bekleyen o pis, o kötü görünüşlü herifin o kirli çehresi belirdi. Ardından kızcağızın girdiği odanın kapısı aralık edildi, uzun kıvırcık kirpikli güzel bir göz siyah bir elmas parçası gibi parladı... Yine o tahta merdivenleri bir sarhoş gibi sendeleyerek indim. Evvela sokağın iki tarafı dikkatlice gözlendikten sonra kapı açıldı, bir hırsız gibi usulca dışarı salıverildim, ihtiyar kadının yine o boğuk sesle dönüşte kapının nasıl açtırılacağına dair verdiği talimata kulak asmayarak kendimi sokağın karları arasına attım... ve bu kötü yerin üstümde başımda bıraktığı izleri temizlemek için şu saf, şu lekesiz, şu beyaz karların içinde yuvarlanmak istedim.

Kar dinmiş, gökyüzünden o bedbaht kızın talihi gibi kara bulutlar sıyrılmış; yıldızlar, ihtiraslı, sevdalı bir kadının gözleri gibi parıldıyor... ufkun derin bir köşesinden yeni doğmuş ay sanki bütün insanlığı uyarmak için parmağını sallıyordu...

4

Madam Daven'in salonunda karşılaşmamızdan sonra bir hafta geçmişti. Her gün saat alafranga beşten yediye kadar Lydia'ya tesadüf ederim umuduyla tanıdığımız tanımadığımız bütün ailelere birer kere başvurduğum halde talihim her yerde beni meyus ediyordu. Nereye gitsem beni aynı alaycı cümleyle karşılayan birisi bulunuyordu. Mesela bu bir hafta zarfında Rostov'ları, Madam Daven'i, Markeza'ları ve öbür ortak dostlarımızı ziyaret ettiğim sırada gerek onlardan, gerek alaycı madamların biri tarafından:

"Madam Sunshine'la kızı şimdi çıkıyorlardı, şüphesiz tesadüf etmişsinizdir..."

Yahut:

"Geçen gün siz Madam Duperstini'den çıktınız, beş dakika geçti, Miss Lilian'la Matmazel Lydia geldiler!" gibi sözlerle karşılaşmakta, birkaç gün evvel Sunshine'lar için Pera Palas'a bıraktığım kartlar da daha iade edilmemiş olduğundan oraya da gidememekteydim. İşte gönlümün, hayalimin, hislerimin bu derece coştuğu bir zamanda meydana gelen şu ayrılık, şu engeller bana hâlâ itiraf etmek istediğim bir hisse Lydia'nın varlığına, Lydia'nın sevgisine kalbimin duyduğu ihtiyacı artık itiraf ettiriyor, tereddüte, inkâra mecal bırakmayacak derecede beni mustarip eyliyordu.

Ve şimdi birbirine muhalif iki his arasında çırpınıyordum.

Hissediyorum ki Lydia'yı tekrar görecek, tekrar onun büyülü çekiciliğine kapılmaya razı olacak olursam haya-

tımda büyük bir değişiklik meydana gelecek. Bunu bilmem nasıl bir arzuyla özlediğim halde aklım ve tecrübelerim Lydia'dan, Lydia'nın bulunacağı yerlerden kaçmayı, onunla tekrar bir araya gelmemeyi istiyor; buna katiyen karar vermeyi zihnimde arzuluyordum. Halbuki bütün bu makul kararların onun bir bakışıyla çökeceğini ve şu hakikate karşı mücehhez olduğum ve olmam gereken kanaatin yalnız başına yetmeyeceğini de yakinen bildiğim için aklın, tecrübe ve muhakemenin gösterdiği yolda sağlam bir adım atmak lüzumunu hissediyor; Lydia'nın aşkına... O mağrur, o süzük gözlü İngiliz kızının ilham ettiği o korkunç, o müthiş, o harap edici sevdaya teslim olmamak için kendime yeni bir hayat kurmayı düşünüyordum. Mesela bir müddet Boğaziçi'ne gidip karlarla örtülü dağların, sahile çarpan dalgaların, beyaz kefenlere bürünerek titreyen o yarı ölgün tabiatın karşısında hayatın bütün acılarını hissederek kalbimin hikâyesini yazmayı, kalbimin sefaletini hikâye etmeyi düşünüyordum. Sonra bir İngiliz kızının mağrur ve süzük bakışlarından korkarak yumuk pembe çehresinden titreyerek kaçmayı erkekliğe yakışmayan bir hareket sayıyordum. Ortadan kayboluşumun hakiki sebebinin cemiyet içinde eksik olmayan bazı meraklılar tarafından keşfedileceğinden çekinerek bu düşünceden vazgeçiyordum. Şimdi gönlümde birdenbire uyanan hisleri reddetmek, kendimi aldatmak, akıl ve izanımın sesini dinlememek için meseleyi bu derece büyüttüğümden dolayı kendimle eğleniyor; okuduğum romanların, fazla bağlandığım bazı yazarların işte hayat ve hissiyat üzerine olan tesirleri diyordum. Bu aşkı İngiliz kızlarının hislerini tanımak bakımından bir eğlence, yararlı bir eğlence halinde devam ettirmekte herhalde isabet olacağını zihnime sokmaya çabalıyor ve bu muhtelif ve birbirine ters hisler ve düşünceler karşısında şaşırarak yine aldanmak, yine aşk perisinin bana doğru açmakta olduğu kollarına atılıvermek için hayat öyle birtakım kanunlar tetkik edilir, hisler öyle birçok ince tahlile gelir şeylerden olmadığına kani oluyor, insanlar için hayatın tabii akışına, kaderin çiz-

diği yola kendilerini terk etmekten başka çare kalmadığına bütün Doğulular gibi ben de emin bulunuyordum.

Şimdi bir haftadır evden eve, geceleri tiyatrodan tiyatroya dolaştığım halde Lydia'yı göremiyordum ve bu başarısızlıktan doğan üzüntü daha tamamıyla olgunlaşmamış olan bu karışık hislere, bu sevdaya başka bir zindelik, başka bir şiddet veriyor; hele o minimini elin dokunuşundaki sıcaklığı hatırladıkça bütün vücudumu bir ateş kaplıyordu.

Ve Lydia'yı görmek bir ihtiyaç... önlenemez, şiddetli, karşı konulmaz bir ihtiyaç haline gelerek beni bir uyurgezer gibi oradan oraya sürüklüyor, bütün emellerimin ve ihtiraslarımın toplaştığı yer olan o yumuk çehreye doğru garip bir biçimde çekiyordu.

İşte aynı başarısızlık, aynı hüsranla geçen bir günün akşamı –Mösyö ve Madam Sunshine'a kart bıraktığımın tam dokuzuncu günü– eve döndüğümde yazıhanemin üzerinde diğer mektuplar ve kartlar arasında Mösyö Sunshine'ın bir kartını buldum. Arkasına kurşunkalemle:

"Oturduğunuz yeri öğrenemediğimden meydana gelen gecikmeden dolayı ayrıca mazeret beyan eyler" cümlesi yazılıydı. Umumiyetle kart iadesi için en çok on beş gün mühlet verilmiş ve herhalde on beş gün zarfında kartların teati ve iadesi uygun bulunmuşken böyle dokuz gün geçmesini çok bularak mazeret beyanına varan bir nezaket göstermelerinden ötürü o iki satırı büyük bir memnuniyetle okudum. O kâğıt parçası Lydia'nın bir şeyi, ona ait, sevgime ait bir şeymiş gibi bana mukaddes ve muhterem geliyordu. Şimdi sevgimin ufkunda birdenbire peyda olan birçok umutlarla saadetten neşelerle dolarak sözde davetli bulunduğum bir suareye gitmek üzere giyiniyorken hep şu kâğıt parçasının bana bahşettiği izinden istifade ederek Lydia'yı hemen o akşam görmek için ne yapmak, nerelere gitmek lazım geleceğini düşünerek mesut oluyor; hatta yemek yemiş olduğum halde Pera Palas'a kadar giderek orada tekrar yemek yemeyi bile kuruyordum. Fakat hemen kartın iade edildiği akşam bu teşviki, bu iltifatı bekliyormuşum gibi onlara tesadüfüm

muhakkak olan bir yere gitmenin nezakete aykırı olacağını düşünerek o niyetten vazgeçtim ve hemen bir arabaya atlayarak Beyoğlu'ndan çıktım. Daha erken olduğundan önce bir dondurma yemek üzere Tokatlıyan'ın önünde arabadan inerek yukarı kattaki büyük salona çıktım. Paltomu, bastonumu almak üzere yanıma gelen garsona bunları teslimle meşgul olduğum sırada ufak masaların birinden çağrıldığımı hissederek döndüm.

Yemek salonunun aşağı katı da bütünüyle gören şahnişinin ortasındaki büyük masada Sunshine ailesi Miss Lilian ve sefaret kâtiplerinden bir zatla yemek yiyorlardı. Şimdi Miss Lilian'la bağa gözlüğünü süzük gözlerine yaklaştırmış olduğu halde Miss Lydia başlarını eğerek beni selamlıyorlar, mösyöler ayağa kalkmış, sandalyelerini ikram ediyorlardı.

Daha uzaktan Miss Lydia diyordu ki:

"*Bonsoir*[1] kayıplara karışmış bey."

Ve babası büyük bir nezaketle sandalyesini ikram ederek:

"Ümit ederim ki yemek yememişsinizdir, bizimle birlikte yemek yemek lütfunda bulunursunuz. Hakikaten bu bir talihtir ki hiç ümit etmiyorduk," gibi iltifatta bulunuyordu. Bense heyecanımı bastırmaya gayret ederek dıştan gayet tabii ve daha doğrusu gayet tabii olmasına çalıştığım bir tavırla matmazellerin ellerini sıkıyor, madamın elini öpüyordum ve on günden beri görüşülmediğinden dolayı üzüntüsünü açıklayarak ortak dostlarımızın sıhhat haberini sormaktan geri durmadıklarını beyan eden Madam Sunshine'a nezaketle karşılık vermek istediğim halde Lydia'nın eline temas ederken biraz titreyen elimi yine aynı teslimiyetle sarıvermesi ve o süzük, o yarı kapalı gözlerin bir serzenişle sararmış çehreme bakması beni büsbütün şaşırttığından ne söylediğimi bilmeyerek madama bir teşekkürle beraber Mösyö Sunshine'ın davetine de –zihnim yalnız Lydia'nın karşısına tesadüf edecek bir yere oturmakla meşgul bulunduğu halde– "Memnuniyetle, azizim mösyö!" diye karşılık vererek masanın öbür ucuna, Lydia'nın karşısına oturmaya çalıştım.

---

1 (Fr.) Bonsoir: İyi akşamlar. (e.n.)

Yalnız arkamda dikili duran garsonun:

"İçkilerin listesi," diyerek kırmızı kurdelalarla süslü bir defter uzatması ve Mösyö Sunshine'ın bir nezaket eseri yemek listesini yüksek sesle okuyarak:

"*Sole à la Normande*[1]... tavsiye ederim. Tepsi tavası pek nefisti. Nemse böreği. Lydia iki kere aldı, o kadar güzel olmuş..." diye görüş bildirmesi, Lydia'nın da gülerek:

"Yok düzelteyim. İki kere demek eğer iki börek almaksa diyeceğim yok. Fakat Şekip Bey beni obur zannedecek..." demesi üzerine aklım başıma geldi:

"Fikrimi pek iyi ifade edemedim zannederim," dedim, "memnuniyetle sofranızda oturmayı kabul eylediğimi arz etmiştim. Fakat ikinci defa olarak yemek yemeyi değil. Çünkü bir saat oldu, ben evde yemek yedim, oradan geliyorum."

Bu son sözüm herkesçe itirazla karşılandı. Alafranga saat sekizden evvel yemek yemenin sıhhate aykırı olduğu, hatta İngiltere'de öğle yemeği alafranga birden sonra ve akşam yemeklerinin sekiz buçukla dokuz arası yenildiği açıklandı.

Kendilerinin böyle saat yedide yemek yemeleriyse Madam Duperstini'nin suaresinden evvel o akşam Beyoğlu'nda ilk defa olarak yeni kumpanya tarafından verilen *Werther Operası*'nın bir perdesini olsun seyretmek için bir haftadan beri davetli bulundukları Madam Rostov'un locasında bulunmaya mecbur bulunmalarından ileri geldiği söyleniyor, benim nasıl olup da alafranga saat altıda yemek yemiş olduğuma hayret ediliyordu. Bu hücumu mümkün mertebe geçiştirdikten sonra cevap verdim, gülerek dedim ki:

"Ne demek istediğinizi anlamamakta mazurum. Saat altı, saat dokuz ne demek? Biz alaturka on ikimizi biliriz. Ailelerimizde yerleşmiş bir yemek saati vardır ki yaz olsun kış olsun değişmez. O da saat on ikidir.[2] Bizim midelerimiz

---

1 Normandiya dilbalığı. (e.n.)

2 Eskiden bugünden farklı olarak "alaturka saat-ezani saat" sistemi kullanılırdı. Alaturka saat, mevsimlere göre, güneşin batışında saatin 12'yi gösterecek biçimde ayarlanması temeline dayanan bir zaman ölçüsüdür. Burada sözü geçen alaturka saatler bu ölçüye göre anlaşılmalıdır. (e.n.)

öyle alışmıştır. Maazallah sizlere uyarak yazın saat on ikide, sonra kışın saat üç buçukta yemek yemiş olsak ölümümüz muhakkaktır... Hâsılı biz saat on ikimizi biliriz; ama bu bizim saat on ikimiz yazın sizin bazı defa sekizinize, bazı defa altı veyahut yedinize, kışın –maazallah!– dört buçuğunuza, yahut beşinize tesadüf edermiş; buralarını anlamak istemeyiz. Biz İstanbulluyuz efendim, on ikiden sonra günümüzü tamamlamış, artık, yemek, istirahat, sigara, kahve ve uyku zamanımızı getirmişizdir..."

Şu latifeyle karışık sözlerime hep birden güldüler. Yalnız Lydia sordu:

"Fakat kaçta yatarsınız?"

"Üç, nihayet dört oldu mu yatmalıyız matmazel, biz uslu, akıllı adamlarız. Ertesi gün de saat beş, nihayet yedi dedi mi işlerimizin başında bulunmalıyız..."

Hesap etmek istedi; üç... üç... bu acaba alafranga saat kaç oluyordu. Nihayet sefaret kâtibinin ilim ve irfanına müracaat edildi. Kâtip efendinin ta çorbadan başlayarak ikram edilen buzlu şampanyaların buharı arasında kaybolmuş bakışları, tutuk lisanıyla:

"Pek iyi tahmin edemeyeceğim diye korkuyorum..." dedi ve tereddütle ilave etti:

"Şeyi bilmeli... Evet, alaturka saat kaçta öğlendir, onu bilmeli ki..."

Miss Lilian oradan atıldı:

"Fakat, azizim, siz saçmalıyorsunuz; daha da yemeğin ortasındayız. Bizim memleketimizde öğlen daima öğlendir... On ikidedir."

Sefaret kâtibi çatalını tabağının kenarına bırakarak:

"Bahseder misiniz," dedi. "Bahseder misiniz ki öğlen daima on ikide değildir."

Bana dönerek:

"Sizi hakem tayin ederim; bundan bir ay evvel öğlen saat altı buçuktaydı..."

Ve gülerek:

"Fakat şimdi bilemem, itiraf etmeliyim ki, öğlen bugün saat kaçtadır tayin bilemem. Yalnız bahsederim ki herhalde on ikide değildir."

Şimdi üzüntüyle başını sallıyor:

"Bu benim için bir sır," diyordu. "Derin bir sır, bugün öğrendim sanırım, bir de bakarsınız ki bildiğim şey iki üç gün sonra tamamıyla değişmiş..."

Miss Lilian manidar bir tebessümle dedi ki:

"Eğer İstanbulluların kendileri de böyle saatleri gibi değişiyorsa..."

Sefaret kâtibi derhal gözlerini kırparak ilave etti:

"Amerikalı güzel misslerin vay haline!.."

Miss Lilian kızardı, eğilerek kâtibe dedi ki:

"İmanızın ağzınızın pek sıkı olmadığını gösterdiğini dikkatinize havale ederek yalnız şunu hatırlamanızı tavsiye ederim ki Türk askerleri her şeyde en metin bir asker oldukları gibi sevgide, vefada da öyle metin, emsalsiz olmaları pek tabiidir."

Kâtip yine tebessüm etti:

"Türk askeri en metin en sebatlı askerdir. Evet, bu böyle, dünya bunu tasdik eder, fakat bu özellik subayların kalplerini, hislerini de içine alır mı bilemem?"

Lydia araya girdi:

"Bırak azizim," dedi. "Erkek değiller mi, hepsi birbirlerine benzerler. Kendi sevdiklerine karşı kayıtsız, başkasının sevdiği hakkında kıskanç, fena kalpli."

Madam Sunshine dördüncü lokmasını bilmem kaçıncı Bordo şarabıyla gözden kaçırdığı sırada kızına:

"Orada ne fısıldanıp duruyorsunuz, Lydia?" diye sordu. "Yine bir şeyler tertip ediyorsunuz galiba."

Sonra bana döndü:

"Affedersiniz Şekip Bey, Miss Lilian'la Mösyö Max ve Lydia bir araya geldiler mi, çocukluk zamanları mı hatırlarına gelir nedir, etmedikleri münasebetsizlik kalmaz. Çok defa kavga bile ederler."

Ve sefaret kâtibiyle Lydia'nın çocukluktan beri beraber büyüdüklerini, iki ailenin pek eski dost olduklarını ilave etti:

"Max'ın annesiyle de ben iki kız kardeş gibi sevişirdik." Bu sırada Lydia asıl maksadına dönerek soruyordu:

"Bari siz söyleyiniz Şekip Bey, fakat uzun açıklamalar istemem, yalnız sizin alaturka saat üçünüz alafranga kaçtır, onu söyleyiniz."

Sefaret kâtibi atıldı:

"Yani şimdi, bugün."

Zihnen hesap ettim. Öğlen ezanı saat yedide okunuyordu.

"Alafranga saat sekiz demek," dedim şimdi hepsi birden hayretle yüzüme bakıyorlar:

"Aman nasıl," diyorlardı, "nasıl? Fakat bütün gece ne yaparsınız o halde?.."

Hiç durumu bozmayarak:

"Uyuruz," dedim, "uyuruz, bunda şaşacak ne var?"

Sonra gülerek fikrimi takip ettim:

"Evet uyuruz ve süslü rüyalar görerek hayatımızdan şikâyete vakit bulamayız."

Miss Lydia da güldü:

"O halde," dedi, "tebrike layıksınız!"

Sonra şampanya kadehini biraz kaldırarak ve bana bakıp baş eğerek ilave etti:

"Çok seneler yaşayınız, mesut olunuz ve..."

Şampanyanın tesiriyle mahmurlaşmış, süzük gözleriyle tebessüm ediyordu. Kendini tutamadı. Kahkahalarla gülerek:

"Ve... Uyuyunuz," diyebildi, "her zaman uyuyunuz, daima uyuyunuz..." Elindeki kadehi bitirdikten sonra, şimdi bir şeytanlıkla parıldayan gözlerini süzerek:

"O sizin bitmek tükenmek bilmeyen uykularınızın, süslü rüyalarınızın sıhhatine içiyorum!" dedi.

Hepsi kadehlerini kaldırarak Lydia'ya iştirak ettiler. Şimdi Lydia'nın tuhaflığına hep birden gülüyor ve garsondan dondurmaların çeşidini soruyorduk ki merdiven başından işitilen aşüftecesine kahkahaların ardından yemek salonunun camlı kapısı bir bora şakırtısıyla açılarak yeni gelen Fransız tiyatrosu sanatkârlarından iki aktris ve Beyrutlu olduğu fesinin renginden, kendi renginden, tavır ve kıya-

fetinden anlaşılan bir gençle Beyoğlu'nda bu gibi âlemlerin ayrılmaz parçalarından bulunan mösyölerden biri içeri girdi. Kadınlar yapmacıklı neşeler, yorgun edalar, muhteris ve parlak bakışlarla hemen karşımızdaki masaya geçip oturdular. Namuslu kadınlarla bu tür kadınlar arasında sürekli bir çekişme, karşılıklı bir nefret vardır ki son bulması imkânsızdır ve bu iki sınıf kadınları sonsuza kadar birbirlerine gizli bir gıptayla bakan birer hasım eder bırakır. Tesadüf bu kadınları ne vakit birbirlerinin karşısına getirecek olsa bu rekabetin birincilerde tenezzül etmiyormuş gibi bir tecessüs halinde, ikincilerdeyse aşüfte tavırlar, mütecaviz bakışlar biçiminde ortaya çıktığı görülür. Gerçekten de onların gelişiyle beraber biz susmuştuk. Onlar kahkahalarla birlikte yüksek sesleriyle yarım bırakılmış bir konuşmaya devam ediyorlardı. Lydia ani bir tecessüs, kendiliğinden bir hareketle hemen bağa gözlüğünü gözlerine yaklaştırmış, kadınları inceliyor, tuvaletlerine bakıyor. Madam Sunshine bakmaya bile tenezzül etmeyerek:

"Lydia, elverir; bakma öyle kızım, yakışık almaz," diyor; sefaret kâtibi mütemadiyen dönüp dönüp kadınlara belli belirsiz bakışlar fırlatıyor; Miss Lilian'sa yerinde duramayarak mütemadiyen kulağıma bir şeyler fısıldıyor, birçok sualler soruyor:

"Bunları tanıyor musunuz? Hangisini daha çok beğeniyorsunuz? Ah, ben erkek olmayı, aktrislerle âlemler yapmayı ne kadar isterim," dedikten sonra dönüp aynı suali sefaret kâtibine de soruyor, aynı mütalaayı ona da beyan eyliyordu.

Lydia bu kadınların yakınımızda olmasından üzüntü duyuyor gibi gözükerek şimdi beni, bilmem niçin, süzük gözlerinin bakışları altında bulunduruyordu. Birdenbire dedi ki:

"Londra'da olsa şu kadınları loca kapılarını açmak için bile tiyatroya kabul etmezler, halbuki burada..."

Ve yalnız bana hitapla:

"Zannedersem burada bütün gençler bunların işve ve edalarına kapılıyorlar."

Kadınlara bakmaya lüzum görmeyerek bu hakikati tamamıyla tasdik ettim. Dedim ki:

"Evet, nasılsa Beyoğlu gençleri o kadar müşkülpesent olmuyorlar, eminim ki bu kadınlar da onlar tarafından pek ziyade rağbet görüyorlar. Fakat Osmanlılar için öyle değil; biz kendi evlerimize, kendi hanımlarımıza o kadar bağlıyız ki başka kadınların güzelliğiyle meşgul olmaya zamanımız yoktur."

Kasten yaptığım şu nezaketsizliğe sefaret kâtibi bir kahkaha atmak, Miss Lilian, "Amma naziksiniz, beyefendi!" demekle cevap verdikleri halde Lydia hiç dikkat etmemiş gibi duruyor, yalnız sözümü keserek çabuk çabuk söylüyordu:

"Tabii, Paris'te, Londra'da bulunan aktrislerle bunlar kıyas kabul etmez..."

Bunu söylerken kadınlara hakaret dolu bir bakış fırlatmaya tenezzül ederek onların da işiteceği bir surette devam etti:

"Ben geçen kış Paris'te Baron de Rothschild'ın verdiği bir müsamerede Madam Réjane'ı tanıdım. Görmeliydiniz zarafeti, nezaket ve işveyi; hele sanatındaki maharet..."

Yine bağa gözlüğünü gözlerine yaklaştırarak kadınları muayene etti. Réjane ismini telaffuz etmenin bu kadınlara en müthiş bir tokat vurmak olduğunu, bu adı söylemekle onlara bir nevi hakaret etmiş, onları küçültmüş, mahcup etmiş olacağını bildiği için bunda bir lezzet duyuyordu. Mahcup etmek, herkesi küçük görmek, herkese tenezzül etmeyen bir nazarla bakmak hevesi bu kızda o derece güçlüydü ki ne olursa olsun, ne netice hâsıl olursa olsun fırsatı kaçırmayarak o suretle harekette şahsi bir yücelme, bir üstünlük görüyor; bu hareketiyle kendi nazarında yükseliyordu ve işte bunun için Lydia sevememişti, sevemiyordu. Bu kız, bu süzük gözlü mağrur kız kendisine hakaret eden, tenezzül etmeyerek bakan, kendi kusurlarını, hissizliğini, o yapmacık, o özenme hissizliğini yüzüne vurarak; kendi hal ve tavrının, hislerinin tamamıyla aksi olan kadınlık nedir, onu anlatarak bu histen, bu letafetten mahrum olduğu için merhamet duyulması gereken, adeta düşkün ve hastalıklı bir

biçare olduğunu ispat ettikten sonra bütün bu noksanlarından dolayı sevgiye değer olmadığını hissettirecek muamelede bulunan bir erkeği, evet yalnız öyle bir erkeği sevebilecekti. Bunu keşfeden, keşfedecek kadar bununla meşgul olan, bu kıza karşı kalbinde az çok samimi bir sevda besleyen bir genç için şüphesiz başarı ümidi mevcuttu.

Lydia sözüne devam ederken ben hep bu şeyleri düşünüyor ve biraz evvel Türk hanımları hakkındaki sözlerimin onun kibrine vurduğu darbeden dolayı kahrolduğunu onun şu heyecanlı halinden çıkarıyordum. Şimdi benim Avrupa görmemiş olduğumu pek iyi bildiği halde medeniyet âleminde yerimin derecesini tayin ederek beni o suretle mahcup etmek, benden o suretle öç almak için görünüşte gayet tabii bir sual soruyor ki:

"Tabii Réjane'ı görmüşsünüzdür. Fakat onu *Madame Sans-Gêne*'de görmeli; bu oyunda bütün bütün başkalaşıyor... Emsalsiz kadın efendim, emsalsiz kadın!" diyor, beni teskin edilmiş bir intikamla parlayan bakışlarının sessiz sorgusu altında tutarak mahcubiyetimle, susuşumla eğleniyor, Avrupa'nın en büyük şehirlerini dolaşmış, dünyanın her türlü sanat güzelliklerini görmüş olanların karşısında hissedilen acz ve mağlubiyetin bende tamamıyla tesirini görmekten büyük tat alıyordu.

Sualine doğrudan doğruya cevap vermedim. Dedim ki:

"Ya Sarah Bernhardt'a ne diyeceksiniz? Bu kadın bana o derecelerde tesir etti ki tasavvur edemezsiniz. Sebebi de kendisinin hakikaten kadın olması, son derecede hassas bulunmasıdır. Hissiz kadınlar bana mevcut değillermiş gibi gelir. Bir kadının en büyük meziyeti hassaslık, ince kalpliliktir. Doğrusu hissiz kadınları nefrete değer bulurum."

Lydia sanki beni dinlemiyormuş gibi gözlüğüyle etrafı incelemek, aşağı katta yemek yiyenleri seyretmekle meşgul görünüyor, sefaret kâtibiyse Madam Réjane hakkındaki bahsi ilerletmek istiyordu:

"Ben Réjane'ı Élysée Sarayı'nda verilen bir müsamerede görmüştüm. Pek iyi hatırımdadır. Birkaç parça şiir okudu.

Reisicumhur bilhassa elini verip kendisini tebrik etti, kolunu takdim ederek büfeye getirmesini yaverlerinden birine emretti. Bu münasebetle ben de kendisiyle o akşam görüştüm. Hususiyetindeki tavır ve muamelesi, zekâ ve nezaketi insanı sahnedeki halinden kat kat ziyade büyülüyor... Hele giyinmek!.. Zannedersiniz ki o kadına mahsus, yalnız ona ait bir Allah vergisi!"

Kâtip efendi şimdi ara sıra birer yudum şampanyayla dudaklarını ıslatarak bütün Paris'in, bütün meşhur Avrupa şehirlerinin tiyatroları, sanatkârları hakkında mütalaa beyan ediyor; kadınlar ve bilhassa Lydia takdirle karışık bir bakışla, gayet ciddi bir tavır alarak kendi derecesinde, kendi dengi bir şahsın karşısında bulunduğunu ima eder saygılı bir dikkatle delikanlıyı dinliyor; ara sıra bir yan bakışla beni de takdire, dikkatle dinlemeye davet ediyor, lisan-ı hal ile sanki, "Erkek böyle olur, medeniyet işte böyle insanlar yetiştirir..." demek istiyordu. Öbürü alaycı ifadesi, her şeyle eğlenir gibi duran yüzüyle devam ederek; şimdi meşhur aktörlerin, aktrislerin maharetlerini, sanattaki güçlerini mukayese ediyor, her biri hakkında şahsi mütalaasını söylüyor, daima herkesin düşüncesine karşıt bir görüş ileri sürüyordu. O Mounet Sully'den bir şey anlamıyordu. Bu herif asabına dokunuyordu.

Daima kırmalı entarilerine bürünerek sahnede kasılmış parmaklarıyla duruşu, sanki apansızın üzerine hücum eden bir alay soyguncu tarafından boğuluyormuş gibi sesinin en kötü perdeleri, ürkütücü çehresiyle bu adam kendi gibi mutlaka herkesin de sinirine dokunduğundan şüphe etmiyor. Hele birçok asrın tozları altında örtülü duran birtakım kahramanların... hakikatte bir hayat belirtisi görülemediğinden aslına ne derece benzediği tayin edilemeyen birkaç bahadırın tavrını taklit etmek hususunda gösterdiği iddia olunan o deha derecesindeki maharet ve sanatına karşı daima hissiz kaldığını söylüyordu:

"Trajan'ı, Cinna'yı, Othello'yu diğer bu gibi karakterleri gördünüz mü ki Mounet Sully'nin bu rollerde hakikat derecesine ulaşmış olduğunu iddia ediyorsunuz?

Halbuki mesela Verus, Gaut, Coclen... Bunlar bize her gün her dakika, gözümüzün önünde bulunan birtakım şahısları canlandırıyorlar ve hakikatte gördüğümüz, tanıdığımız bu tipleri o derece mükemmel temsil ediyorlar ki: 'İşte,' diyoruz, 'falan adam, falan kıskanç, sonradan görmüş falan adamın tavırları...' Yani takdirlerimiz daima hakiki bir temele dayanıyor."

Şimdi Madam Sunshine'la eşi de söze karışmışlar, benim bigâne kaldığım, görüş beyan edemediğim şu konuşmayı uzatıyorlardı. Miss Lilian yerini bana terk ederek gitti, sefaret kâtibinin yanına sanki konuşmaya daha yakından katılmak üzere oturdu. Bu suretle ben de Lydia'nın yanına geçmiş bulunuyordum. Yemek bittiği için garson sofranın örtüsünü kaldırarak yerine başka bir örtü koyduktan sonra kahveleri, likörleri getirdi. Lydia sofradan biraz geri çekilerek sandalyesini çevirdi ve tamamıyla bana dönerek dedi ki:

"Bırakınız onlar konuşsunlar, siz bana on gün kadar niçin ve nerelerde kaybolduğunuzu söyleyiniz... Canım Şekip Bey, sizi pek mi rahatsız ediyordum ki benim olduğum yerlerden o kadar ısrarla kaçtınız?"

Sözünü kesmeye davrandığımı hissederek ilave etti:

"Oo, rica ederim, inkâr etmeyiniz; benimle biraz samimi olunuz..."

Ve kırmızı, kalınca dudaklarının arasında iki sıra inci gibi muntazam, parlak dişlerini tamamıyla gösterecek derecede tebessüm ederek ve gözlüğünü gözlerine yaklaştırarak:

"Haydi, haydi itiraf ediniz? Değil mi? Benim hakkımda bir kin, bir düşmanlık hissediyorsunuz? Benden adeta nefret ediyorsunuz?"

Kayıtsız duruşumu hiç bozmadan cevap verdim:

"Kin ve düşmanlık mı? Sizden nefret mi? Miss Lydia; fakat bu hislere varmadan evvel sizin hakkınızda gayet şiddetli bir sevda, teşvik ve cesaret görmemiş ümitsiz bir aşk hissetmiş olmam lazım gelirdi sanırım; demek siz ona ihtimal veriyor ve öyle bir sevgi hakkında insafsız, merhametsiz olacağınızı bana anlatmak istiyorsunuz..."

Kızardı, dudakları titredi gözlerini birbirini müteakip kırpıştırarak alnındaki saçları düzeltti. Sözüme doğrudan doğruya cevap vermeyerek dedi ki:

"Bir kadın on beş gün içinde sevilemez ki buna ihtimal vereyim!"

"Bazı kadınlar görüldüğü dakikadan itibaren sevilirler; çünkü bazı kadınlar bazı erkekler tarafından çıldırırca sevilmek için yaratılmışlardır. Sanki o kadınların sevgisi o biçarelerin kalbinde uyanan ilk sevda hissiyle beraber doğmuştur. Birlikte vücuda gelmiştir..."

Belli belirsiz bir iç geçirerek sanki bana cevap veriyormuş, yalnız bir hakikati öğreniyormuş gibi açıkça fakat kendi kendine mırıldandı:

"Fakat ne kadar hulyaperversiniz!.."

"Evet öyledir, tam sizin zıddınız olacak derecede hulyaperverim..."

Birden yüzünün değiştiğini gördüm. Soğuk bir sesle sordu:

"Bu sözü neye dayanarak söylüyorsunuz? Benim tabiatımı ne vakitten beri biliyorsunuz ki böyle hükümler vermeye kalkıştınız; yoksa size Allah vicdaniyatı, maneviyatı görmek için ikinci bir göz mü ihsan etti?.."

Gülerek dedim ki:

"Bunu keşfetmek için öyle bir bağışa ihtiyaç yoktur..."

Ve üzüntüyle başımı salladım...

"Zaten, 'Aşk nedir, sevgi nedir? Bir türlü anlayamıyorum!' diyen siz değil misiniz..."

Bir müddet düşünerek:

"Doğrusu aşk ve sevginin ne olduğunu anlamayan bir kadından ben çekinirim, korkarım, hele o kadın Miss Lydia olursa!.."

Bana doğru eğildi:

"Canım ne zararı var," dedi, "siz yine benden o kadar nefret etmeyiniz ve sizden rica ederim, beni dış görünüşümle yargılamaya kalkışmayın."

Sesinde öyle bir tatlılık, bakışlarında öyle karşı konulmaz bir çekicilik, bütün tavırlarında o kadar heyecan vardı

ki karşısında kalbim şiddetle çarpmaya, ellerim titremeye başladı. Heyecanım sofradakiler tarafından anlaşılacak diye adeta korktum. Allahtan ki onlar gittikçe koyulaşan bir sohbete kendilerini kaptırmışlar, bizden, etraflarında geçen her şeyden habersiz konuşuyorlar, Sunshine'lar Viyana'daki operanın Paris'in bütün tiyatrolarından üstün olduğunu iddia ettikçe sefaret kâtibi yersiz bir vatanseverlikle Paris'in operasını övmede, onu tek ve benzersiz saymakta ısrar gösteriyor; Miss Lilian görüş açıklamayarak her ikisinin de pek mükemmel şeyler olduğunu bir nakarat gibi tekrar eyliyordu.

Bu halden cesaret alarak tesiri altında bulunduğum âşıkane hislerimin lisanıma, tavırlarıma verdiği heyecan ve hararetle Lydia'ya doğru eğilerek yalnız:

"Ne kadar aldanıyorsunuz, bilseniz!" diye kekeleyebildim. Sonra kendimi zorlayarak ve sözüme küçümseyici bir tavır vermeye çalışarak sordum:

"Corneille'in *Cid*'ini okudunuz mu?"

Hayretle bana baktı:

"Tabii," dedi, "fakat sualinizin münasebetini anlayamadım." Güldüm, yavaş bir sesle dedim ki:

"O halde Chimene'in Rodrigue'ya o meşhur cevabını bilirsiniz?"

İntikal edemedi:

"Hangi cevabı?"

"Rodrigue'nun 'Benden nefret ediyorsunuz!' dediği zaman kadının verdiği cevap; işte ben de..."

Şimdi daha çok kekeliyordum. Sesime bir hüzün gelmişti.

O küçümseyici tavrımı terk ederek en samimi bir coşkuyla:

"Ben de size o cevabı vereceğim, diyeceğim ki: 'Yok, yok, Miss Lydia ben sizden nefret etmem!..'" dedim. Lydia da müteessir olmuştu. Fakat bu teessürünü, kalbinde yavaş yavaş geliştiğini hissettiği aşkını kendi kendine ve özellikle bana karşı itiraf etmek istemediği için mübalağalı bir surette güldü:

"Bu kadar yüksek şeylere aklım ermez... Bu edebi üslup benim anlayışımın üstündedir. Ben kahramanların diliy-

le konuşuyor değilim ki..." cevabını verdi ve masanın bir kenarında duran manşonuna sokulu eldivenleri asabi bir hareketle çekerek acele acele giymeye uğraştığı sırada diğerlerine hitaben:

"Sohbetinizi bitirebildinizse zannederim ki hemen gitmeliyiz..."

Kımıldatılan sandalyelerin şamatası arasında hep birden ayağa kalkıldı. Şimdi sefaret kâtibi Lydia'nın, ben Madam Sunshine'ın, Mösyö Sunshine Lilian'ın mantolarını giydirmekle meşguldük. Garsonlar da paltolarımızı kucaklamışlar, bizi bekliyorlardı.

Lydia sincaptan, yakası gayet yüksek uzun bir mantoya bürünmüş, ellerini manşonunun içinde gizlemiş, acele acele yürüyor; ileri doğru meyleden sinesi mantonun kenarları açıldıkça sanki etrafa bir bakış fırlatıyor, bu parlak, güzel tablo ruhumu gönül alıcı bir buse gibi titretiyordu.

Şimdi sefaret kâtibiyle yan yana giden Lydia sanki gayet gizli bir konuşmayı takip ediyormuş gibi dikkatle delikanlının sözlerini dinliyordu. Başını sallayarak ve ara sıra gizlice duraksayarak gence manalı bir bakış fırlattıktan sonra tiz, kısa, hain bir kahkaha salıverdi. Merdivenleri ineceği sırada manşonunu sol eline alıp yine o eliyle eteğini topladı; sağ koluyla kâtibin koluna yaslanarak ve daima o gizli konuşma devam ediyormuş gibi yavaş yavaş bir şeyler konuşarak, gülüşerek ağır ağır merdivenleri inmeye başladı.

Ben Miss Lilian'ın yanında sessiz ve üzgün bir vaziyette bu halleri takip ediyor ve kıskanıyordum... Fena kıskanıyordum. Birçok zamandan beri ilk defa olarak şurada, Lydia'nın zarif etekliğinin alaycı hışırtılarını takip ettiğim şu dar, şu havagazlarıyla ısıtılan merdiven aralığında biçare kalbimi elem verici bir rekabet hissinin kemirmekte olduğunu, evet birçok zamandan beri ilk defa olarak duyuyor, bütün âşıklığımı öldürücü bir zehrin sardığını acı acı hissediyordum.

Ve benimle, benim biçare kalbimle eğlenen... beni kıskandırmak, beni mustarip etmekle haz duyan şu hissiz kız,

şu kalpsiz kadına karşı hakikaten içimde bir nefret hissi uyanıyordu. Miss Lilian'a dedim ki:

"İngilizler, 'Durgun sular derin akar' derler; ne doğru!"

Lilian birdenbire durdu:

"Bunu Lydia için mi söylüyorsunuz?" dedi ve bozulmuş çehremi, kıskançlıkla parlayan gözlerimi epeyce muayene ettikten sonra:

"Siz de benim gibisiniz, kıskanıyorsunuz, mustarip oluyorsunuz... değil mi?

Soğuk bir cevap verdim:

"İnsan sevdiğini kıskanır, kayıtsız bulunduğu insanları eğlenmek için tetkik eder, geçer, o kadar."

Miss Lilian gülümsedi:

"Lydia hakkında pek o kadar kayıtsız olduğunuzu göremiyorum Şekip Bey!" dedi. "Hatta ben aksini iddia edecekleri daha çok haklı bulacağım."

Hiddetli bir tavırla sözünü kestim:

"Rica ederim," dedim. "Bu bahsi burada bırakalım; Lydia..." Ve derhal düzelttim:

"Miss Sunshine benim için diğer yüzlerce genç kız gibi geçici bir dosttan başka bir şey değildir."

Biraz sonra sözlerimi pekiştirdim:

"Ve olamaz! Olmasını da arzu etmem."

Miss Lilian sordu:

"Fakat niçin?"

"Pek hissiz, pek kalpsiz bir kız da onun için!"

"Ooo! Bir kadın hakkında bu ne kadar şiddet; nezaketli bey? İltifatlarınızı Lydia'ya söyleyim mi, ne dersiniz?"

"Kendisine tekrar edip etmemekte serbestsiniz."

Şimdi merdivenleri inmiş, büyük camlı kapıya varmıştık. Kapının önünde arabalarımız bekliyordu. Lydia sordu ki:

"Annem arabayla gidecek, fakat biz yayan otele kadar yürüyoruz, refakat eder misiniz? Lilian Mösyö Max'ın güzel sanatlara dair o harikulade konuşmalarını dinlemeye mahkûm bulunduğu müddetçe biz de sizinle şu yıldızlı semaya bakarak şairane hayallere dalarız..."

Tokatlıyan'ın geniş billur camekânındaki büyük havagazı lambalarının kaldırıma çizdiği şekiller üzerinde Lydia yumruk kadar astragan manşonunun kenarında eldiveninin içinde kaybolarak ancak belirsiz bir hat tarzında gözüken eliyle beyaz etekliğini kaldırmış ve beyaz vuvaleti[1] kumral, dalgalı saçlarıyla, zarif ve heyecan verici bir duruşla bana bakıyor; süzük gözlerinin teslimiyeti, kırmızı dudaklarının latif tebessümüyle –verileceğinden emin olduğu– peki cevabını güya davet ediyor, bekliyordu. Ben sanki eldivenlerimi giymekle meşgulmüşüm de biraz nezaket olmak üzere cevap veriyormuşum gibi dedim ki:

"Maatteessüf, matmazel, özür dilemeliyim; çünkü başka bir yere davetliyim. Mösyö Max size refakat eder..."

Ve Lydia'nın hayret dolu ve gücenmiş yüzü karşısında kayıtsızca tebessüm ederek:

"Müsaade edersiniz a, gidip annenize hürmetlerimi takdim edeyim..."

Cevabını beklemeden arabanın kapısı önünde Mösyö Max'la konuşan Madam Sunshine'a doğru ilerleyerek müsaade istedim.

Madamın:

"Matmazellere refakat etmiyor musunuz ya, Şekip Bey?" sualine:

"Maatteessüf hayır!" cevabıyla karşılık vererek, Mösyö Sunshine'la Mösyö Max'ın da ellerini sıkarak hiçbir söz söylemeksizin hâlâ bıraktığım yerde duran Lydia'ya yaklaştım, gayet tabii fakat soğuk ve kayıtsızca:

"*Bonsoir*, matmazel," dedikten sonra Miss Lilian'ın elini öptüm; Lydia'ya işittirecek surette:

"Sizinle bulunamayacağımdan dolayı pek müteessifim, azizem!" deyip derhal arabama atladım. Ben rutubetin tesiriyle pek güç işleyen camı kapamayla meşgul olmaktayken araba hareket etti. Tekrar eğildim, kadınları selamladım; eliyle bana selamlar yollayan Lilian'a bir iki kere temenna

1 Vuvalet: Kadınların yüzlerine taktıkları tülden örtü. (e.n.)

ettiğim sırada Lydia'nın asabi ve hiddetli bir tavırla Mösyö Max'a bir şeyler söylediğini görebildim. Araba yolların karanlığı içinde kaybolacak kadar ilerleyince arka camdan bakıp da Mösyö Max'ın matmazelleri bir arabaya bindirmekle meşgul olduğunu gördüğüm zaman içimde tarifi mümkün olmayan bir ferahlık, inleyen kalbimde bir sevinç ve ümit esintisinin yükseldiğini duydum; ve hemen oracıkta, o köhnemiş kira arabasının tozlu, karanlık köşesinde daha bir an evvel soğuk davranışımla kalbini rencide ettiğim, hakkında adeta bir kin, bir nefret hissettiğim Lydia'ya, o yumuk çehreye, o süzük gözlere, o kırmızı dudaklara bütün gönlümle tapmaya başladım...

5

Lydia'yla olan aşkımızın hikâyesinde mühim bir yer tutan o geceden sonra hislerimizi safhalara ayırmak lazım gelseydi, nefret devri, teslimiyet devri, sevda ve ayrılık adlarıyla üç devreye bölebilirdim. Bu birbirine zıt hisler o kadar muntazaman cereyan etmiş, bir histen diğer hisse geçişte gönlümüz o derece uyum göstermişti.

Evet, bir müddet birer eski düşman gibi birbirlerine karşı nefretle bakan kalplerimiz birbirini paralamak, birbirini kanatmak hususunda o kadar ısrar etmişler... Gençliğimizin parlak semasının ötesinde berisinde bazen kendiliğinden parıldayıveren yıldızlar üzerine siyah bir düşmanlık bulutu çekmek suretiyle o yeni doğan aşkın titrek ışıklarını söndürmekte öyle bir acele ve kararlılık göstermişlerdi ki biz artık ilelebet birbirimize can düşmanı kalacağız sanmıştık.

Şimdi kendisine her tesadüfümde soğuk bir şekilde selamlaştıktan sonra her ikimiz de, çok geçmez, konuşmanın tabii akışından ayrılıp yekdiğerimize dokunacak sözler arama eğilimi gösterir, mütemadiyen birbirimizi göz altında bulundurmakla beraber yine birbirimizi kıskandıracak şeyler yapmaya gayret ederdik. Lydia için Mösyö Max, benim için Alice Markeza birer hedef, birer intikam aracı olmuştu. Alice'nin hevaperestliği, çabuk değişen mizacı şu yapmacık gibi görünen sevdanın ciddi bir hal almasına hizmet etmiş, hele Miss Lydia gibi büyüleyici güzelliğiyle tanınmış birisinin arkadaşını kendisine esir etmiş olmak kadınlık gururunu fazlasıyla

okşadığından kızcağız bana dikkati çekecek derecede iltifat etmekten çekinmemişti. Lydia'ya gelince o da düşmanlığını göstermek için hiçbir fırsatı kaybetmiyordu. Mösyö Max bir salona girer girmez, çoktan beri sohbetine hasretmiş gibi onu davet eder bir edayla hemen ücra bir köşeye çekilip sessizce bekler, Mösyö Max da bir müddet sonra bir vesile icadıyla bulunduğu yeri terk ederek Lydia'nın yanına gitmekte acele gösterirdi. Orada yalnızca oturup fısıldarlar, Lydia yan gözüyle beni göstererek o billurin, o hain kahkahasını salıverirdi. Sonra, mesela bir şekerleme getirmesi için Max'ı çay masasına kadar yollar (...) o gelinceye kadar bağa gözlüğünü gözlerine yaklaştırıp küçümseyici bir tavırla bizi gözler. Max geri dönünce yine bize karşı alaycı bir hareketle gözlüğünü yanına bırakıvererek şuh ve mültefit bakışlarıyla sefaret kâtibini karşılardı; bu hal böyle hemen her tesadüfümüzde tekrar ederdi. Ben bu hallere karşı bir derece soğukkanlılığımı muhafaza ederdim. Matmazel Alice ise ona karşı duyduğum sevginin geçiciliğini anlayıp kendisine karşı itiraf mecburiyetinde kalmış, bunu ona bağlamış olduğunu suretinde tevil ederek, Lydia gibi zorba bir âşığa karşı hatırbilirlikte, lütufkârlıkta bulunmaktan bir nevi büyüklük duyardı. Hâsılı manasız, adeta çocukça bir rekabet devam edip gidiyordu.

Mamafih bu çok devam edemedi, yavaş yavaş, hissetmeksizin ikimiz de elimizde olmaksızın itaat etmekte olduğumuz meçhul bir kuvvetin tesiriyle hareket tarzımızı değiştirdik; şimdi ben Matmazel Alice'in, Lydia da Mösyö Max'ın meclisinden bıkmaya, o sessiz mücadeleden usanmaya başlamıştık. Kalplerimiz birdenbire inkişaf eden sevdanın darbesiyle hâsıl olan o nefreti artık aracılar kullanarak göstermekten vazgeçmek lüzumunu hissediyor ve karşı karşıya gelerek kalbimizde devam etmesini arzuluyorduk. Mamafih bu iki mücadele yolunda yine ilk hücumu nezaketen Lydia'ya terk ederek bekliyordum.

Bu açık hücum ilk defa benim çay masası kenarında bir sakarlığım üzerine vuku buldu: Madam Rostov'un bir kabul günüydü; şekerleme almak için elini uzatan bir mada-

ma yardım maksadıyla şekerleme tabağını aceleyle masanın üzerinden kaldırıp takdim etmek istediğim sırada kolumla Marsala şişesine çarpmış, devirmiş, beyaz keten örtüyü berbat ettikten sonra birkaç tane de şifreli ince şarap kadehinin kanına girmiştim. Bu gibi şeylere mahcup olmak, ehemmiyet vermek, özellikle ev sahibine özür dilemeye kalkışmak kibarlığa uygun olmadığından hadiseyi sadece, "Böyle şeyleri bir daha bana yükleyip rahatsız etmesinler diye yaparım!" gibi latiflerle geçiştirmeye çalışırken bir köşeden birbiri ardından tiz, hain, billuri birkaç kahkaha işitildi; Lydia gülüyor, alaylarla gülüyordu, diyordu ki:

"Vah zavallı! Sapsarı olmuş... Canım zararı yok desenize... Pek keder ediyor biçare..."

Ciddileşerek ilave ediyordu:

"Fakat kadeh kırılması hayra alamet değildir. Gördünüz mü bir kere, şimdi rahatım kaçacak..." Ve durup durup tekrar eyliyordu:

"Ya şimdi bir felaket olursa?!.."

Kadınlar arasında bu gibi şeylere inananlar eksik olmadığı için herkeste böyle batıl bir fikir uyandırarak benim şu masum hareketimden, biçare sakarlığımdan dolayı hakkımda umumi bir hoşnutsuzluk davet etmek istiyor ve bu halden o derece memnun oluyordu ki ayaklarını ayaklarının üstüne atarak köşesinde kıs kıs gülmekten kendini alıkoyamıyordu. Ben karşılıkta bulunmaya henüz karar vermediğim için bu halleri sessizce geçiştirir, bu sükûtumla bir kat daha hırsını arttırırdım. Fakat bütün bu dakikalarda Lydia'yı... benimle uğraşan, benimle cenkleşen şu kırmızı dudaklı, süzük gözlü, hırçın edalı İngiliz kızını ne kadar sevmiştim.

Bir gün oturduğu kanepenin arkasında bir pufa yerleşerek ve görünüşte Alice'le konuşur gibi bulunarak oturduğum yerden bir çizgi halinde görünen çenesiyle kırmızı dudaklarının birbirleriyle öpüşen keskin uçlarını seyrederken kısmen çılgın saçlarının sarmış olduğu pembe kulağının kırmızı bir kamelya yaprağı kadar latif biçimini, firuz rengindeki şömizenin yakası arasından ara sıra görünüp kaybolan gerdanını

o derece bir şevkle seyre dalmıştım ki Lydia bakışlarımı fark ederek hiddet ve gazapla beni bir kere süzdükten sonra kanepeden kalkıp kendisini göremeyeceğim bir köşeye çekildi; ben de mahzun mahzun salondan çekilip gittim.

O günden sonra nefretimiz her dem artan bir şiddetle devam etmeye başladı. Lydia kâh nefretini açıkça göstererek varlığımdan bir bıkkınlık, yakınlığımdan bir eza hissediyor gibi davranır, bulunduğu daireye ben dahil olunca hemen sözünü kesip biraz sonra çekilir gider; kâh benimle alay etmek, Avrupa görmeyenlerin yarı vahşi sayılacağını, sözlerinin tamamıyla boş ve yararsız olacağını beyan etmek suretiyle kalbimi kırardı. Mesela güzel sanatlardan bahsettiği, Avrupa'nın büyük müzelerindeki meşhur tablolar hakkında herkesin düşüncesini sorduğu sırada bana da hitap ederek:

"Siz ne fikirdesiniz?" diye sorar ve hemen başını çevirerek ilave ederdi:

"Affedersiniz, bey; sizin bunları görmemiş olduğunuzu birdenbire hatırlayamadım..."

Sonra hain bir kahkaha salıvererek:

"Fakat," derdi, "sizin görüşünüz bence pek kıymettardır. Ben size bir adresimi bırakırım; siz de gidip, bu yerleri, bu şeyleri görürseniz bana fikrinizi yazarsınız, olmaz mı?"

Ve her gün, her dakika bunun gibi yüz bin türlü vesile icat ederek zavallı kalbimi alaycı pençeleri altında hurdahaş eylerdi.

Ben hâlâ sükût ediyordum. Daima aynı kayıtsızlıkla bakıp başımı çevirirdim. Pek nadiren, kimsenin beni gözetlemediğini bildiğim zamanlarda mecnunca, ısrarla, yalvarırca yüzüne bakar, içimi çekerdim. O anda Lydia'nın yanakları pembeleşir, dudakları titrer, gözleri kapanacak kadar süzülür, asabi bir hareketle yerinden kalkar, benim sevda dolu bakışlarımdan uzaklara giderdi. Sanki benim bakışımdan korkuyor, kaçınıyordu ve ben bu düşmanca sevdadan, bu cefalardan, bu üzüntülerden tat alır; bunu aşkımızın unsuru, mayası sayarak bu hal ortadan kalkarsa muhabbetimiz de kalmaz zannederdim. Artık bütün eski

hesaplarımı, önceki hareket tarzımı unutmuş, hislerimin akışına büsbütün kendimi terk ederek bu halin devamını... bu garip ve benzeri görülmemiş muhabbetin adileşmeden, bir ilan-ı aşk, bir nevi mütareke-i âşıkaneye düşüvermeden devamını arzuluyordum. Lydia'nın her gün bir yenisini bulduğu ufak tefek cefalar beni ümitsiz bırakacağı yerde sevindiriyor, gelecek için ciddi bir aşk hazırlamakta olduğunu gönlüme müjdeliyordu.

Artık bizim bu halimiz cemiyet için de bir ihtiyaç, bir lüzum şeklini almış, bizim olmadığımız, bizim pençeleşmediğimiz salonlarda eğlenmemeye başlanmıştı. Ben gitgide o görünüşteki kayıtsızlığı da bırakarak elimde olmadan mahzun bir tavır almıştım. Kalbimin bütün şiddetiyle, aşkıyla Lydia'yı seviyor, ona tapıyordum. Bu muhabbet arttıkça eski hareket tarzımı, eski umutlarımı da büsbütün kaybederek sevilmemek korkuları, kıskançlık krizleri, hakikaten nefret etmek vehmiyle üzülmeye, mustarip olmaya, azap duymaya başladım.

Bir aralık kendimi aldatmak, aldatarak nefsimi tedavi etmek için Alice'e geri dönmek istedim. Fakat Lydia... O artık Mösyö Max'ı kullanmaya tenezzül etmiyordu. Beni açıktan açığa yeşil gözlerinin tahakküm ve istibdadı altında ezerek izzetinefsimi büsbütün kırmak, gönlümle bir yaramaz çocuk gibi bir müddet oynadıktan sonra trene binip buradan ayrıldığı dakikada onu artık bıkılmış ve usanılmış bir çocuk gibi vagonun penceresinden dışarı yolun bir kenarına fırlatıvermek istiyordu. Bunun için böyle uzağa kaçarak kendi kalbinde hissettiği zaafı, o samimi sevdayı mahvetmeye uğraşıyor ve mahvedemedikçe kendisini benden uzaklaştırmak ve soğutmak, beni de o gibi hareketlere sevk etmek arzusuna düşüyordu.

Bense bilakis öyle mahzun, öyle yalvarıcı görünüyordum ki artık bu arzusunu icra edebileceğinden umudu kesiyor; o bezginlikle zaafı artıyor; bazı hallerinden, bazı defa süzük gözlerinin ifadesinden şu devam eden düşmanca halin kendine de ağır gelmeye başladığı anlaşılıyordu ve

şurasını keşfedebiliyordum ki Lydia'nın da benim de kalplerimizin bütün arzusuna rağmen ilk adımı atmaya hâlâ cesaret edemeyişimiz ikimizin de muhabbetimizde ciddiyet, şiddet, büyüklük olduğuna delildi. Bu fedakârlığı ben yapmak, gidip Lydia'ya yalvarmak istedim, hatta bir gün buna kesin olarak karar vererek kendisine tesadüfümüm muhakkak olduğu bir yere, bir aileye gittim; fakat Lydia o kadar bigâne durdu, bana karşı yine o kadar soğuk davrandı ki mümkün değil gönlümün yine isyan etmesini men edemedim ve bu sefer mahzun tavrımı bin türlü şeyle zorlayarak ben de aynı mukabelede bulundum. Şimdi birbirimize bigâne durmamakla beraber resmiyet dairesinde muamele etmeye çalışıyor, bu halimizle herkesin dikkatini bir kat daha üzerimize çekiyorduk. Aramızda hiçbir şey geçmediği halde sanki herkesçe meçhul yeni bir hadise olmuş gibi hareketlerimiz değişmişti. Bir müddet de birbirimizi görmemeye, görmezliğe gelmeye başladık. Benim bulunduğum salona Lydia geliverince hemen ortada bir sessizlik peyda olur, herkes hareketlerimizi gözlerdi. Lydia ise neşeli görünmekle beraber bilahare beni rencide edecek bir kayıtsızlık eseri göstermiş olmak, "Aaa siz burda mıydınız?" demeye vesile bulmak için benim orada olduğumun önceleri farkına varmamış gibi davranarak yapmacıklı bir havayla herkesin elini sıkar, matmazellerle uzun uzun öpüşür, derhal bir bahis açar, yeni bir havadis verir, bir olay üzerine bir sürü soru sorar, neden sonra beni görmeye tenezzül ederdi:

"Aaa siz burada mıydınız? Öyleyse *bonjour*."

Ve herkesin alaycı tebessümleri arasında yine birçok söyler, söyler, söyler... Sonra bir köşeye çekilip mahzun mahzun düşünür, bana bakardı. Bense değişmeyen bir kayıtsızlıkla çayımı içer, mütemadiyen içer, kirpiklerim onun büyülü çekiciliği karşısında titrediği halde yüzüne bir kere bile dikkatle bakmaya cesaret edemeyerek, yalnız hafif hafif içimi çekerek gözlerimi çay fincanımdan ayıramazdım.

Beş on gün böyle geçti. Bir çarşamba sabahı Madam Daven'den bir mektup aldım. Bundan bir sene evvel moda

olan gavot namındaki vals Union Française'de verilecek baloda oynanacağından birlikte tekrar edilmek üzere alafranga saat altıya doğru hanesine davet ediliyordum.

Saat altı buçukta Madam Daven'in mavi salonuna –sofa üzerindeki kapıdan– girdiğim zaman büyük salonda gavot vals çalınmakta, birkaç kişi bir dans hocasının önünde oynamaktaydılar. Bir köşede resimli bir gazeteye bakmakla meşgul olan Madam Sunshine'ı mavi atlastan bir sandalyenin üzerinde Lydia'nın şapka ve beyaz peçesiyle yumruk kadar ufak manşonunu görünce yüreğim oynadı. Gidip Madam Sunshine'ı selamladım. Bir aralık içeri salondan dans hocasının sesiyle usulü takip edişi, piyanonun gavot valsi aynı yerinden bir iki defa başlayarak aheste aheste tekrarlayışı işitiliyor, Madam Daven'in billuri kahkahası, Markeza'ların çekişmeleri duyuluyordu. Madam Sunshine her defa kızından bahsettiği zaman takındığı, sevecen, şefkat dolu edasıyla dedi ki:

"Lydia içeride gavot valsi öğreniyor, sizi alıkoymayım. Bekliyorlardı..."

Ben, bilmem nasıl bir heyecanın tesiri altında cevap vermekten çekiniyordum.

Kadının önünde eğilip sanki emrine uyarak salona girmek için mavi atlas perdeyi açmak üzere elimi uzattığım sırada hızla uzanan minimini bir elin cilalı ve keskin tırnakları elimin üstüne kanlı bir çizgi nakşedivermesinin ardından bir an içinde halecanlı sıcak bir nefes, gözkapaklarından ufak ufak ter tanecikleri parıldayan süzük bir çift yeşil göz, duru beyaz bir çehreye bir revnak ve tazelik bahşeden kalınca kırmızı dudaklar gözlerimi kamaştırdı ve kumral, dalgalı fakat hırçın, çılgın bir küme saç dudaklarıma bir sevda busesi kondurdu. Yine oracıkta o mavi atlas perdenin işlemeleri, katmerleri, dalgaları arasında hararetli, munis –sevdakâr diyeceğim geliyor– yumuşacık bir el elime sarıldı. Beni tatlı bir rüyadan uyandıran sesi dedi ki:

"Elinizi çizdim değil mi? Bakayım, rica ederim bakayım..."

Elimi elinde hapsederek, fakat artık o duygulu o okşayıcı dokunuşları bana layık görmeyerek bu defa alaycı, sertleşmiş sesiyle dedi ki:

"Şüphesiz bundan sonra benden bir kat daha nefret edersiniz!" Ve tutkuncasına bir teslimiyetle minimini eline terk ettiğim o zavallı eli kayıtsız bir hareketle bırakıverince titreyen elim acıklı bir halde yanıma düşüverdi. Hüznümü ve teessürümü, mecnunane sevdamı artık saklamayarak boynumu büktüm, dedim ki:

"Benim kalbimi parçaladınız, yırttınız da bir şey demedim, sizden nefret edemedim de şimdi mi nefret edebileceğim?"

İki elini arkasına saklamış, öylece duruyordu. Şimdi süzük gözlerini büsbütün süzerek, adeta kapayarak hafifçe içini çekti ve gizli bir şey söylüyormuş gibi yavaşça dedi ki:

"Ben hissiz, kalpsiz bir kızım; böyle hissi, ulvi, şairane sözleri anlayamam!"

Bir müddet sustuk. İkimiz de pürhalecan, pürsevdaydık. Yine içini çekerek Lydia doğruldu, gözlerini kırpıştırdı ve gittikçe artan bir yeis ve ümitsizlikle ovuşturmakta olduğum elime seri bir bakış fırlatarak:

"Anladığım bir şey varsa," dedi, "o da terbiyeli kızların kazayla yaptıkları hatalarından dolayı özür dilemeye borçlu olduklarıdır ve işte onu yerine getiriyorum."

Alaycı bir tarzda eğildi, gözleriyle tebessüm ederek:

"Pardon, Şekip Bey!" dedi. Ben artık yüzüne bakamadım; onun o alaycı, o süzük bakışlarından kaçınmak istedim:

"Hacet yok, matmazel..." diye kekeledim ve perdeyi kaldırarak salona girdim.

6

Bu olaydan sonra Lydia'yı bir müddet görmemiştim. Union Française'de verilen büyük baloda Sunshine'ların dahi hazır bulunacaklarını bildiğim için o akşamı büyük bir heyecanla bekliyordum.

Bir aydan beri her salonda sözü edilmekte olan, bilhassa Paris'ten getirtilen kotilyonu hakkındaki övgülere nihayet verilemeyen bu baloyu bütün Beyoğlu aileleri de benim kadar, belki daha büyük merakla bekliyorlardı. Meseleye milli gurur ve rekabet de katılmış olduğundan komite azasında bulunan madamlar mümkün mertebe çok bilet dağıtmak hususunu temin için bütün işve ve zarafetleriyle çalışmaya başlamışlardı.

Binden fazla bilet satıldığı rivayeti herkesi baloya mutattan erken giderek hiç olmazsa bir müddet rahatça dans edebilmeye yöneltmiş ve aileler bu hususta sözleşmiştiler. Ben o akşam Daven'lere davetli bulunduğumdan ve yemekten sonra on buçuğa doğru birlikte baloya gidilmesi kararlaştırılmış olduğundan akşam alafranga sekize çeyrek kala Madam Daven'in evine gitmiştim.

Orada Lydia'dan söz edileceğini, şu on günlük ayrılık sırasında kalbimin neyle meşgul olduğunu anlayabilmek de kabil olacağını bildiğim için bu davete canıgönülden katılıyordum. Salona girince Madam Daven'i bir köşede bularak sohbet edebileceğimi umut ederken orada yalnız Mösyö Daven'le Beyoğlu bankerlerinden bir zatın damadını bir

kanepeye uzanmış, sigaralarını tellendirmek üzere buldum. Bunlar hem konuşuyorlar, hem yudum yudum birer kadeh şeri içiyorlardı. Selamlaştıktan sonra ben de bir derin koltuk seçerek içine gömüldüm. Mösyö Daven sigara kutusunu uzatarak ikram ettikten ve:

"Suzanne yukarda misafirlerinin tuvaletleriyle meşgul; şimdi inerler... Bir şeri içersin ya?" diye sorduktan sonra yine arkadaşıyla konuşmasına döndü. Gayet alakadar bir tavırla:

"Canım," diyordu, "şu *mine d'or*'lara[1] ne dersiniz? Yine altmış iki santim birden fırlayıverdi. Ben bunun içinden bir türlü çıkamıyorum vesselam. Bir rivayete göre bazı sermayedarlar bütün hisse senetlerini toplamışlar, bu suretle yapma bir rağbet göstererek el altından tekrar satıyorlarmış. Bir rivayete göre de hakikaten madenlerdeki bir usul tatbik edilerek beklenmedik bir başarı elde edilmiş, hâsılı mesele üstünde durmaya değer..."

Ben daima olduğu üzere bu defa da bu gibi meselede görüş bildirmekten âciz olduğumu tekrar ederek orada masanın üzerinde duran kitapları karıştırmakla meşgul oldum. Onlar iki meslektaş, sohbetlerine devam ettiler.

O aralık salonun kapısı açıldı. Ufak tefek kahkahalar, sesler, elbise hışırtıları arasında bir demet kadın içeri girdiler. Minimini yelpazelerin, ipekli eteklikleri etrafa saçtığı hafif, ince kokular birdenbire odanın içine yayıldı. Hep dekolte giyinmiş madam ve matmazeller –Madam Daven'le Madam Sunshine, Miss Lilian'la Lydia... Ah evet Lydia– kendilerini karşılamaya çıkmış olan Mösyö Daven'le arkadaşının ellerini sıkıyorlar; bense beklemediğim bu nimetten dolayı bihuş ve bimecal, kendimden geçmiş bir halde gömülü kaldığım koltuktan ancak Lydia'nın huzuruyla ölgün ruhuma gelen taze hayat sayesinde kalkabilerek şüphesiz bir ölü benziyle kadınlara yaklaşıyor, arz-ı hürmet eyliyordum.

Madam Daven derhal beni bir köşeye çekti. Çabuk çabuk söylüyordu:

---

1 (Fr.) Mine d'or: Altın madeni. (e.n.)

"Nasıl, bundan sonra bir daha bana 'ne fena kalplisin' diyebilecek misin Şekip?"

Ve şeytankârane bir tebessümle, parlak, oynak gözlerinin tuhaf bir bakışıyla:

"Bu çarpışma," dedi ve güldü, "artık kaçınılmazdı. İkiniz de birbirinizin kolları arasına atılıp masumane, –yine güldü– ooo!.. Hatta budalacasına masumane ağlaşmak için her ikinize hafifçe dokunuvermek kâfiydi..."

Ve dikkatli dikkatli yüzüme bakıp biraz durduktan sonra ilave etti:

"Fakat ne kadar benziniz sararmış... Zavallı Şekipçiğim, dilber İngilizin sevdası size fena tesir etmiş, lakin sizi temin edeyim, bütün o kayıtsızlığı, o mağrur edası, o alaycılığıyla sevgili Lydia'mız da sizden aşağı kalmıyor, o halde Miss Lilian'la düşündük taşındık, darılmazsınız a, bu akşam sofrada da yerinizi Miss Lydia'nın yanına tesadüf ettirdik..."

Ben heyecandan şaşırmış olduğum halde teşekkür için söylediğim adi sözleri bile doğru ve toplu ifade edemiyordum. Madam Daven minimini yelpazesinin altından ısrar edici bir edayla ilave etti:

"Hem bu karar üçlü bir ittifak neticesi ki o ittifakta..." Güzel başını eğerek ve kıs kıs gülerek tamamladı:

"Haydi, artık acıdım size... O ittifakta Lydia, kendisi de dahil!"

Madam Daven bu sözüyle beni o zamana kadar hiç duymadığım bir heyecanın içine attıktan sonra minimini yelpazesiyle yelpazelenerek açık firuze renginde tuvaletinin hışırtıları içinde uzaklaştı, gitti.

Ardından neşeli bir tebessüm, esrarengiz bir tavırla Miss Lilian yanıma geldi, şimdi o da aynı edayla sofrada Lydia'nın yanına oturacağımı, bu hususu Lydia'nın da önceden kabul etmiş olduğunu, artık birkaç aydan beri süren soğukluğun bu vesileyle nihayetlenmesi lazım geleceğini söylüyor ve:

"Lydia," diyordu, "Lydia'yı bilmezsiniz ne kadar iyi kalpli bir kızdır, benim gibi tanımış olsanız hakkındaki fikrinizi mutlaka değiştirirdiniz."

Gülümsedim:

"Fakat haklarında bir fikrim olduğunu kim söylüyor?" dedim. Yan gözüyle –bir köşede yalnızca oturmuş, yelpazesini açıp kapayarak üzerindeki şekillere bakıp duran– Lydia'yı işaret ederek:

"Lydia söylüyor," dedi. "Şekip Bey beni hissiz, kalpsiz bir kız zannediyor, benden nefret ediyor diye şikâyet ediyor."

Artık hislerimi saklamayarak dedim ki:

"Kendisi benden nefret ediyor da onun için beni de öyle zannediyor."

Safdilane haykırdı:

"Lydia mı sizden nefret ediyor, fakat azizim..."

Ve derhal pişman olarak sözünü değiştirdi:

"Fakat bu gibi hisler bilinemez... Öğrenmeye gayret etmeli. Bu akşam işte sizin için büyük bir fırsat, istifade etmelisiniz."

Sonra gülerek o da yanımdan ayrılıp diğerlerine katıldı. Öteki köşede Madam Daven, Madam Sunshine ve iki mösyö bir halka teşkil ederek konuşmaya dalmışlardı... Bense yine deminki gibi koltuğuma gömülerek ve bir şey yapmış olmak için bir kitap alarak sayfalarını çevirmeye başladım.

Bu sık satırlı, sık harfli bir kitaptı; fakat neydi, ne kitabıydı, bilmem. Kalbim o kadar şiddetle çarpıyordu ki o dakikada bir kelime telaffuz etseydim mutlaka boğulurdum. Gözümün önünde kelimeler, satırlar sonsuz bir hercümerç içinde dalgalanarak, karıncalanarak gözlerimi karartıyorlar, bütün hüviyet ve şahsiyetimi garip ve belirsiz bir eza içinde perişan ediyorlardı. Sayfaları çevirirken gözlerim kendiliğinden Lydia'ya, karşımda ilk defa birlikte oturduğumuz sedirde yine o minimini rengârenk yastıkların arasında oturan Lydia'ya kaydıkça, bu siyah sayfalar üzerinde dalgalanan siyah dumanlara siyah hareli kurdelalar gibi Lydia'nın beyaz atlas elbisesini sarıyor; bütün o nahif, o nazik vücudu kavrıyor, dalgalana dalgalana o yumuk çehresine, o kumral saçlarına kadar ilerliyordu, sanıyordum ki o güzel vücudu bu siyah dalgaların sarışı, bu hayali sarışlar incitiyordu.

Şimdi o da bana bakıyordu, fakat ne kadar hazin, ne kadar teşvik edici, iltifat dolu bir bakışla, yarabbi!

Oooff!.. Bu siyah noktalar, bu beyaz atlas, bu saf, temiz elbise üzerinde, işte şurada Lydia'nın o hissiz, o merhametsiz zannettiğim kalbinin yanında benim sevdalı bakışlarımın nakşettiği, o titrek, o tereddüt dolu ve perişan siyah benekler... Yarabbi bunlar neydi? Bunları benim biçare gözlerim, niçin oraya naklediyordu?.. Şiddetle kitabı kapadım ve bu siyahlıklardan bakışlarımı kurtarmak için birkaç kere gözlerimi yumdum, açtım. Şimdi gözlerimin önünde birdenbire minimini güneş parçacıklarının gerisinde Lydia'nın yumuk çehresi, kırmızı dudakları, süzük gözleri beliriyordu. Artık yalnız onu, o yüzü, o süzük gözleri görüyordum, o süzük gözler ki şimdi beni davet eder gibi tebessümlerle ve kumral, uzun kirpiklerin titremeleriyle kalbimi okşuyorlardı. Halının üzerinde asabi bir heyecanla kımıldayıp duran minimini ayaklarıysa aylardan beri beklediği biçare kalbimin artık kurban edilmek zamanı geldiğini ihtar ediyor, bunca hakaretlerle, alaylarla paralanan, kırılan izzetinefsimin son bir gayretle artık büsbütün ayaklarının altına atılmak icap ettiğini, bundan mümkün değil kurtulamayacağımı bildiriyor; bu mağlubiyetin benim için bir saadet olacağını, bütün bir kadınlığın cazibe ve sihri, latifliği, işvesi ve sessiz diliyle ruhuma ifade ediyordu.

Ve biçare gönlüm hep bu davetlere can atıyor, hep bu sözleri anlıyordu. O birbirinden kaçan, çekingen bakışlarımızsa bir kalpten diğerine aşkımızı naklediyordu.

Şimdi bir söz, bir kelime söyleyecek, hızlıca nefes alacak olsam gönlüm kanatlanıp Lydia'ya doğru uçuverecek; yerimden kımıldanacak, onun yanına kadar ilerleyecek olsam göğsümde şu dakikadan beri hâsıl olan o latif boşluk içinde saklı, o nazik, şeffaf, bozulmamış saf aşkım yine haşin ve alaycı bir bakışa, hain bir kahkahaya çarparak kırılacak diye korkuyordum...

Mamafih görüyordum ki Lydia daima uzaktan minimini kuştüyü yastıkların arasında yeşil gözlü bir zambak, canlı

ve latif bir zambak gibi boynunu bükmüş bana tebessüm ediyor; ve süzülen yeşil gözlerinde yine o belli belirsiz kendinden geçiş, o ince duruşunda bilmem nasıl âşıkane bir teslimiyet vardı; izzetinefsimin gururunu korumayı emreden sesini susturup, bencilce düşüncelerimi kırarak gönlümün bütün zaaflarını topladım; ruhumun olanca aşk ve muhabbeti, aşkımın olanca baharı, ateşi bir araya gelerek beni sanki kanatlarının üzerinde kaldırıverdiler. Sevda perisi pembe ve yumuşak ellerini uzatarak iki yanıma düşüvermiş olan ellerimden tutup beni yürütmeye başladı... Bu derin, uzayıp giden hislenmeler bir rüya kadar latif bir surette, bir rüya gibi bir anda gelip kayboluyordu. İşte bütün emellerim, bütün tapma eğilimim, bütün benliğim beni Lydia'ya doğru sevk etmiş, hatta ona yaklaşmak üzere yerimden kalkmışken buna bir türlü cesaret edemiyordum. O yeşil, o süzük gözlerin karşı konulmaz çekiciliği altında iradem yenik düşüyordu. O yumuk çehrenin, o kırmızı dudakların sihirli güzelliği beni perişan ediyordu ve bu gözlerden, bu dudaklardan, bu yüzden kaçmak istiyordum. Ah evet büsbütün kaçmak, karanlık köşelere sığınarak orada gözlerimi yumup başımı derin derin, korkunç korkunç karanlıklar içinde hapsederek hep bu şeyleri bir daha, ilelebet görmemek... Görmeye görmeye, bu hayali unutmak istiyordum. İşte bu hissime, inleyen kalbimin bütün darbelerine rağmen Lydia'yı köşesinde bırakıp diğer kadınların bulunduğu halkaya gidiyordum ki Lydia bağa gözlüğünün ucuyla işaret ederek beni yanına çağırdı.

Bir sarhoş gibi titrek, mütereddit adımlarla, adeta düşmemek için iskemlelere tutuna tutuna ona doğru ilerledim ve yanına yaklaşırken, ah işte o dakikada... –Kalbimin şiddetle çarptığı, dizlerimin titrediği, gözlerimin yaşardığı o mesut dakikada– Lydia'yı ne kadar, ne kadar sevdiğimi, şu birkaç aylık muhabbetin beni ne mertebe büyülemiş olduğunu anladım. Bunu o da, Lydia da anlamıştı ki birçok zamandır en alaycı nağmeleriyle, en hain kahkahalarıyla kalbimi hurdahaş eden sesi o anda mahzun bir letafet, tesirli bir titreklik

kazandı; yalnız şu birdenbire meydana gelen değişme, sesinin şu musikisi beni inandırmaya, karşımdaki kalbin de aynı hisle çarpmakta olduğunu ispata yetti. Lydia beni o halde görünce birdenbire kızararak gözlüğüyle yanını göstermiş ve heyecanlı, titrek fakat ne derece ahenkli, munis bir sesle:

"Oturunuz..." diyebilmişti.

Şimdi elinde buruşturmakta olduğu ince keten mendilin kenarındaki dantelaları bir ihtimamla çekiştirip koparak halının üzerinde düzensiz hareketlerle kaynaşıp duran beyaz atlas iskarpinin ucuna, yaşarmaya başlamış süzük yeşil gözleri bir müddet –benim için asırlar kadar süren bir müddet– baktıktan sonra daima heyecanlı, daima titrek kederli gözyaşlarıyla kesilen sesiyle gayet yavaş ilave etti:

"Bana gücendiniz, öyle değil mi Şekip Bey?.."

Ve ince bir tebessümle:

"Sizi çok üzdüm affediniz, olmaz mı? Beni affediniz, fakat yüreğinizden... İçinizde hiçbir gücenme hissi kalmamak şartıyla!"

Yalvarırcasına bir tavırla durmuş yüzüme bakıyordu. Ben gözlerimi indirdim, titriyordum, cevap verecek durumda değildim: O zaman sesine kederli bir kırgınlık geldi:

"Ben hırçın bir kızım," dedi, "fakat emin olunuz..." Gözlerini birkaç kere kırpıştırdı; billurdan, şeffaf, mukaddes bir gözyaşı kucağına düşüp düz beyaz atlas üzerinde çirkin, kurşuni bir leke bıraktı. Lydia, bir rüyada gibi iradesine hâkim olamıyormuşçasına bir hareketle mendilini götürüp o heyecan damlasını silerek tamamladı.

"Sizi neyle isterseniz inandırayım ki hissiz, kalpsiz bir kız değilim? Vallahi değilim, Şekip Bey!"

Ve yine melekçe bir bakışla süzülen yeşil gözlerini, yumuk latif çehresini birdenbire bana çevirdi. Artık buna dayanamayarak boynumu büktüm, titreye titreye diyebildim ki:

"Bana acıyınız, Miss Lydia; beni böyle acınacak bir hale getirdikten sonra sizden bunu istirham edersem bana darılmaz, benimle alay etmez, hasta kalbimle artık oynamak istemezsiniz, öyle değil mi, öyle değil mi Miss Lydia?"

Deminden beri mendilin kenarındaki dantelaları sırasıyla kopardıktan sonra şimdi cilalı pembe tırnaklarıyla o ince, o kokulu keteni mütemadiyen lime lime ederek titreyen bir sesle tekrar etti:

"Bana inanmıyorsunuz, bana inanmıyorsunuz; of yarabbi! Beni daima kalpsiz, hissiz zannediyorsunuz!.."

Elim kendiliğinden sedirin üzerindeki kuştüyü yastıklar arasına bırakılıvermiş minimini eline, hafif hafif temas ediyordu. Parmaklarımız birbirlerini aradılar, buldular; birbirlerinden kaçınmadılar, çekinmediler; masum bir sevdanın sıcaklığı içinde birbirine ısındılar. Perdesiz, yavaş, gayritabii, adeta bir inlemeye benzeyen sesle:

"Geliniz!" dedim. "Şu alıştığım bedbahtlıktan beni yine kurtarmak istemeyiniz; hayal olduğumu, bütün bu şeylerin bir rüyadan ibaret olduğunu bana söyleyiniz! Zira korkuyorum Miss Lydia, bir kat daha bedbaht olacağımı düşünerek sözlerinize inanmaktan korkuyorum..."

Tebessüm etti:

"Bedbaht olanlar," dedi, "bedbahtlığı arzu edenler, onu arayanlardır."

Süzük gözleriyle yüzüme bakıyordu. Cüretimden korkarak kekeledim. Mamafih diyebildim ki:

"Benim bahtiyar olmam yalnız bir şeye, mağrur ve alaycı bir genç kızın beni bir parçacık olsun sevebilmesine bağlıdır. Ben zannediyorum ki bu kabil değildir; ihtimalin haricinde, mümkünatın üstündedir. Bütün gönlümle bunun aksini..."

Ümitsizce başımı sallayarak, her kelimeyi ayrı ayrı telaffuz ederek devam ettim:

"Yani bahtiyar olmayı arzu ettiğim halde yine bedbahtım, hem de pek... pek bedbahtım Miss Lydia..."

Ve gözyaşları arasında... Bilmem niçin, bilmem nasıl oraya, kirpiklerimin ucuna kadar kaçıvermiş, kurtulup gelmiş gözyaşları arasında tebessüm etmeye çalışarak sordum:

"Siz şimdi buna ne diyeceksiniz?"

Minimini parmaklar nazikâne elimi sıktıktan sonra yavaşça çekildi. Lydia neşeli görünmeye çalışarak cevap verdi:

"Yine diyeceğim ki o alaycı, o hissiz, o muhabbetsiz zannettiğiniz kızın hakikaten öyle olup olmadığını iyice anlamadan hemen bedbaht, hem de pek bedbaht oluvermek bedbahtlığı arzu etmekten başka bir şey değildir."

Ciddi bir tavır alarak:

"Hiçbir kimseyi hiçbir şeyi dış görünüşüyle hükmetmemelidir." Yine tavrını değiştirdi, elindeki lime lime mendilini gösterip gülerek:

"Mesela şu mendili şu hale koyduğum halde bile benim kalpsiz, hissiz bir kız olduğuma hemen hükmetmemelisiniz; çünkü bu mendilde benim birçok gözyaşlarım vardır da siz göremiyorsunuz!"

"Siz de bütün şu ümitsiz aşkımla, bütün şu perişan halimle benim ne kadar perişan, ne kadar meyus olduğumu eminim ki göremiyorsunuz. Yine eminim ki bana layıkıyla acımıyorsunuz!"

"Hayır, öyle söylemeyiniz; kimse kimsenin kalbini bilmez. Bazen bir kahkaha, bir gözyaşı her şeyi örter!"

Şöminede birkaç saatten beri yanan üç büyük parça odunun hâsıl ettiği yekpare kor yığını şimdi parkenin ortasında kızıl bir ışık kümesi peyda ediyor; duvarların, mavi atlas takımların üzerinde dalgalı, hareketli çemberler nakşeyliyor; oraya buraya, masaların üzerine ışık saçsın fikrinden çok süs için konmuş olan zarif, hünerli, minimini abajurlarla süslü ufacık nikel lambaların titrek ve ince ışığı salonu gurubun belirsiz siyahlığını andırır bir sevimli karaltı içinde bırakıyordu. Şurada burada abajurların pembe, mavi ışıklarıyla beyaz omuzların parlaklığı derhal nazarı ürpertiyor, birbirine karışmış, renk ve şeklini kaybetmiş yastıkların arasında Lydia'nın beyaz atlas tuvaleti, beyaz donuk dolgun omuzları, heyecanla dalgalanan sinesi, artık belli belirsiz ince çizgileri fark edilemeyen duru beyaz çehresinde zaman zaman parıldayan inci dişlerinin etrafında latif bir tezatla göze çarpan kırmızı dudakları semavi bir hayal gibi beni büyülüyor, beni sarhoş ediyordu.

Artık haykırmayı, "Seni seviyorum, senin muhabbetinle bak nasıl harap oluyorum" diye haykırmayı, bütün adiliği-

ne, nezaketsizliğine rağmen şu kabaca ilan-ı aşkta bulunmayı istiyordum ve ne olursa olsun, dünya kurulalıdan beri her ümitsiz âşığın sevgilisine bir kere olsun haykırdığı "Seni seviyorum!" sözünü gözlerim yaşararak, sesim titreyerek, kalbim çarparak ben de, ben de söyleyecektim... Söylüyordum... O dakikada Madam Daven elinde bir kadeh şeriyle yaklaştı, kadehi bana uzattı, mütebessimane ikimizi de süzdükten sonra:

"Ümit ederim ki barıştınız," dedi, "ve artık sofrada cenkleşmeyeceksiniz..."

Lydia kadınların yaradılışında var olan o samimiyetsizlik, o hilekârlık hissine elinde olmadan uyarak sordu:

"Nasıl, azizem, sofrada Şekip Bey'i benim yanıma mı oturttunuz?"

Madam Daven güldü:

"Öyle oldu nasılsa... Fakat daha vakit var. İsterseniz değiştirilebilir."

Şimdi ikisi de şeytanca gülüyorlardı, ben Lydia'nın bu suretle hareketini takdir ediyor, mazur görüyordum; elbet bunun kendi aralarında evvelce kararlaştırılmış olduğunu bana söyleyecek değil ya, diyordum, fakat kalbimin gizli bir köşesinde gizli bir nokta yine kanıyordu. Oof! Bu kuruntulu, bu memnun olmaz gönlüm... İstiyordu ki Lydia'nın benden gizli, bana yabancı hiçbir fikri, hiçbir hissi olmasın; bu kabil miydi?

Heyhat!..

Mamafih ben de gülerek söze karıştım:

"Beni o derece mağdur etmeyeceklerinden ümitvar olabilirim; deminden beri kendilerinden en büyük özürlerimi dilemekteyim, geçmiş kusurlarımı affettirmeye çalışıyordum ve affedecekler, fakat büsbütün gönüllerini kazanabilmek için biraz da sizin dostça yardımınıza muhtacım..."

Madam Daven sözlerime nazikçe karşılık verdiği sırada iki hizmetkâr salonun kapılarını birdenbire ardına kadar açtılar. Fraklı, beyaz eldivenli sofracı gayet ciddi bir sesle haber verdi:

“Madam hazretlerinin yemeği hazırdır.”

Şimdi açık duran kapıdan karşıki odada –kar gibi beyaz örtüsü, billurları, çiçekleri, göz kamaştıran aydınlığıyla– sofra, bir yeni gelin gibi süslü ve muhteşem sofra göze çarpıyordu.

Madam Daven kolunu genç bankere vermiş, Mösyö Daven Madam Sunshine’a takdim etmiş, ilerliyorlardı. Bense Miss Lilian’la Lydia’nın ortasında, Miss Lilian’ın verdiği menekşeleri göğsüme iliştirerek, latifeler ederek onları takip ediyordum.

7

Madam Daven'in ufak kupasında, Miss Lydia'yla Madam Daven'in ortasında, ipekler, kürkler, çiçekler arasında bahtiyar bir halde hızla Union Française'e doğru giderken en çok fikrimi meşgul eden şey şimdi bir söz, yahut adi bir sual, yahut tabii bir duraklama şu bahtiyarlığımı mahvedecek korkusuydu. Sanıyordum ki uçuyorum; mavi bulutlar üzerinde, pembe ufuklar içinde, titrek yıldızlar arasında, aşkla dolu sihirli bir âlemin içinde yuvarlanıyorum...

Lydia'nın ruhu bilmem nasıl bir hale bürünmüş, bütün âşıkaneliğimi örtüyor, kırmızı dudakları sanki gözlerimin, kirpiklerimin, dudaklarımın kenarında uçuşuyor, bu hafif ve ateşli temas bütün ruhumu çekiyor, götürüyor, o mavi bulutların üzerinde pembe ufuklar içinde, titrek yıldızların arasında yuvarlıyor, uçuyor, uyuşturuyordu.

Hiçbirimiz hiçbir kelime telaffuz etmiyorduk. Ben kadınlardan biraz ileri oturduğum, minderin şöyle kenarına iliştiğimden onların sarsılan güzel birer hayal halinde görünen saçlarının dalgaları, dumanlı camların arasından sızan hulyalı yarım bir ışık içinde oynaşan, şeffaflaşmış gibi duran simalarının çizgilerini, uzun beyaz kürkler içinde parlayan gerdanlarının küçük bir kısmını, çenelerinin gönül çekici yuvarlaklığını, kırmızı dudaklarının ucundaki buse yuvalarını görebiliyor, bu güzelliklere karşı bilmeyerek belki bir yolsuzlukta bulunmuş olurum korkusuyla kımıldamaya cesaret edemiyordum.

Şimdi Lydia sincap pelerinin altında tombul, yumuşak, pembe kolunu çıkararak uzun podösüet beyaz eldivenlerini giymeye çabalıyordu: O pembe tombul kolun ucunda cilalı tırnaklı, ince parmaklı minimini eli bana doğru uzanıyor, çekiliyor, birer birer o pembe tırnaklar, o ince parmaklar beyaz eldivenin içinde hapsolunarak gözümden kayboluyor, titreyen dudaklarımın cüretinden sanki korkup kaçıyordu ve o latif tenin parlaklığı gözlerimi cezbediyor; ve o yere, eldiveni parmaklarına iyice geçirmekle uğraşırken dirseğinden hâsıl olan o pembe yuvaya dudaklarımı, gözlerimi, kirpiklerimi sürmek ve aşkımın masumiyetini, mahcubiyetini oraya gizlemek arzusunu karşı konulmaz, adeta cinnete benzer bir şiddetle gönlümde uyandırıyor; ona... o tombul, pembe, çıplak kola bakmamak, kendimden büsbütün geçmemek, çıldırarak perişan olmamak için gözlerimi kapamaya beni mecbur ediyordu. Halbuki Lydia henüz eldivenini giymekle uğraştığından dirseğinin bazen hafif, bazen asabi ve ani bir teması beni ikaz ediyor; gözlerimi açınca gözlerimi bürüyen, fikrimi perişan eden, asabımı hercümerç eyleyen, irademi yok eden o tombul tombul pembe pembe kol, o omzun sinelerine doğru inen çizgisi, o çukurlaşmış bembeyaz sinesi yine gözlerimi yummaya... karanlıklar, boşluklar, yokluklar içinde bu kızdan, bu güzel yüzden, bu mecnunane aşktan kaçınmaya beni sevk eyliyordu...

Birdenbire solumdan tiz, billuri, çapkın bir kahkaha koptu; bir el omzuma dokunarak geçti; şimdi bilinmez bir sebeple kendinden geçmiş, köşesinde büzülmüş duran Lydia'yı ikaz etti. Ben de kımıldadım, dönmek, bakmak istedim. Halbuki Madam Daven iki eliyle omuzlarımdan tutarak kahkahalar arasında dedi ki:

"Allah aşkına kımıldamayınız, Şekip Bey. Aman ne tuhaf! Lydia, bak, Şekip'in püskülü ne tuhaf sallanıyor, tıpkı bir rakkas gibi..."

Şimdi ikisi de, hatta ben de beraber gülüyorduk... Madam Daven katılıyordu:

"Saatinizi, kuzum saatinizi veriniz..." diyebildi. Kımıldamamak için ihtimamlarla saatimi çıkardım. Lydia elimden aldı. Bu hafif temas beni belli belirsiz bir an içinde bile tesiri altına almaktan geri kalmadı. Omuz başımda Madam Daven Lydia'ya, Lydia Madam Daven'e doğru eğildiler. Madam Daven gösteriyordu:

"Saniyeleri sayıyor," diyordu, "görüyor musun Lydia?" Birden hoşnut olmadığını gösteren bir hareketle bana dönerek:

"Muzip," dedi, "kımıldadın!"

Sonra yine deminki tiz, billuri, çapkın kahkahalarına devam etti. Halbuki bilmem niçin, Lydia gülmüyordu, hatta asabi bir hareketle minimini ayağını yere vurduğunu hissediyordum. Bir aralık mendiliyle camın dumanını silerek dışarı baktı:

"Nihayet," dedi, "gelebildik!"

Union Française'in mükemmelen donatılmış, bayraklarla, çiçeklerle tezyin edilmiş girişi önünde durmuştuk. Kapıcı bir çekirge süratiyle sıçrayarak kapıyı açtı. Evvela ben, elbiselere basmamak, kadınlara çarpıp rahatsız etmemek için bin ihtimamla indim.

Bir eliyle eteklerini kavrayarak, diğeriyle körüklü pelerininin önüne kavuşturarak inen kadınların kollarına girerek yardım ettim.

Öteki arabalar da birer birer geliyor, kadınlar iniyor, mösyöler yardım ediyor, hizmetkârlar bastonları paltoları almaya koşuyor, herkes refikasına kolunu takdim ederek geniş mermer merdivenlere doğru ilerliyordu...

* * *

"Fesinizi çıkarmayınız, sizi fesinizle görmeyi severim." Bir kenara bırakmaya davrandığım fesimi tekrar giydim. Lydia kolumda, büyük salonun bir köşesinde ayakta duruyorduk. Bir müddet lakırdı etmedik. İlk defa baloda gördüğüm, kıskandığım İngiliz'le Mösyö Max birlikte bize doğru geliyorlardı. Yüreğim çarpmaya, bütün bu gece için hayal ettiğim saadet bu maymun suratlı İngiliz'in varlığıyla mah-

volacak, berbat olacak diye korkmaya başladım. Mösyöler gelip önümüzde durdular. Max benimle, İngiliz de Lydia'yla konuşmaya başladı. Fakat Lydia benim kolumu terk etmiyor ve İngiliz'in sözlerine dalgın bir halde adeta arzusuzlukla cevap verdiği anlaşılıyordu. Max dedi ki:

"Nasıl, Mösyö Wilson'la tanışıyor musunuz? Müsaade edersiniz ya..."

Ben uygun görerek eğildim. İngiliz de ciddi bir hareketle karşılık verdi. Takdim töreni tamam oldu. İngiliz büyük bir iltifat olmak üzere dedi ki:

"Tebrik ederim sizi, bir İngiliz gibi dans ediyorsunuz!.."

Teşekkür ettim. Sonra, benim İngilizceyi konuştuğumu bilmediğinden Lydia'ya İngilizce hitap ederek sordu:

"Şüphesiz benimle birkaç kere dans edersiniz, değil mi Miss Lydia?"

Lydia hafifçe gözlerini yumarak, başını olamayacağını ima eder surette sallayarak cevap verdi:

"Bu akşam, hayır!.. Çünkü bütün gece için bir diğerine söz vermiş bulunuyorum..."

Wilson tek gözlüğünün camı altından kirpiksiz yeşil gözlerinin hain bir bakışıyla beni süzdü:

"Mösyöyle mi?"

Alaycı bir tarzda tebessüm ederek İngilizce cevap verdim:

"Evet, mösyö..."

Ve artık bu konuşmaya nihayet vermek istediğimi ima eder bir tavırla eğildim...

"Emredersiniz..."

Lydia da tebessüm etti, İngiliz'le Max'a doğru hafifçe eğilerek:

"Müsaade edersiniz, öyle değil mi?" dedi. "Bilirsiniz ya dans her şeyden önce gelir..."

Şimdi Lydia'yla, yekvücut, dönüyorduk. Gözlerimi sinesinden, kırmızı dudaklarından, yarı açık o kırmızı dudaklarından ayıramıyordum. Kalabalık fazla olduğundan kimseye çarpmamak, bize çarparlarsa düşmemek için Lydia'nın

beline ara sıra daha şiddetle sarılıyor, kollarımın arasında ince nazik vücudunun titrediğini, sinesinin heyecanla kabardığını hissediyordum. O da bazen omzuma daha çok yaslanıyor, o güzel vücut kollarımın arasına teslim oluyor, o latif baş omzuma tamamıyla meylediyor, beyaz atlas eteği açılarak beni sarıyor, korsajının arasından bir demet menekşenin sıkıştırıldığı bir pembe çukurcuğun kenarından sinesinin başladığı yeri fark eden bakışlarım dumanlanıyor, bayılıyordu; ve dönüyorduk... Lydia'nın gözleri süzülüyor, kırmızı nemli dudakları melekçe bir tebessüm içinde beyaz bir gardenya yaprağı gibi dişlerinin parıltısıyla gözlerimi kamaştırıyordu... Korkarak, titreyerek, istemeyerek fikrimi tarumar, irademi altüst eden bir kuvvetin, meçhul, karşı konulmaz bir hissin tesiri altında titreyerek, korkarak mırıldandım:

"Seviyorum Lydia, artık tahammül edemeyeceğim, seviyorum..."

Ve çılgın, perişan, heyecandan başı dönmüş, sürekli ümitsiz bir nakarat, bir hicran iniltisi gibi tekrar ettim:

"Yalnız sizi, sizi, sizi... Lydia..."

Kalbimin mecnun çarpıntısı arasında Lydia'nın da kalbinin titrek atışlarını duyuyor, dudaklarının solduğunu, gözlerinin baygın baygın süzüldüğünü, omuzlarının titrediğini, bütün o narin ve latif vücudun kollarımın arasında ürperdiğini hissediyordum. Düşmemek, ayaklarının altında hissettiği boşluğa, bakışlarını çeken karaltıya kapılmamak için –bunu bana sonra itiraf etti– sağ omzuma koymuş olduğu eliyle sıkı sıkı omzumu kavradı. Tatlı bir ıstırap hissettim. Eldivenler arasından ümitsizce elime sarılan elini, parmaklarıma geçen parmaklarını aşkımın bütün şiddetiyle sıktım... Mamafih her şeyimizi valsin akışına bırakmış olduğumuzdan dönmeye, mütemadiyen dönmeye, uçmaya devam ediyorduk. Çılgın, coşmuş bir halde, ateşli bir humma içinde gibi sarhoş ve kendinden geçmiş, yine tekrar ettim:

"Yalnız sizi Lydia... Evet, yalnız sizi, sizi, daima sizi..."

Gözlerini kapadı, kirpiklerinin kenarında saf, masum ve mahcup gözyaşları parıldadı. Bir şikâyet, bir rica gibi:

"Ooo!.." dedi, "Susunuz, rica ederim susunuz!"

Ve bir gayretle kendini toplayarak sanki kalbimi yerinden kopararak emretti:

"Beni bırakınız... Bir fenalık hissediyorum..."

Tamamlamakta olduğumuz bir usul ortasında birdenbire durduk. Birbirimizden ayrıldık, kolumu takdim ettim. Kim bilir birbirlerine ne gibi birer kalp acısını anlatmakta, yahut birer aşk ve kavuşma vaat etmekte olan bu pürheyecan kadınlarla erkeklerin arasından süzülerek büyük salona çıktık. Lydia merdiven başında biraz durdu. Eliyle göğsünü tuttu, melekçe bir tebessümle:

"Az kaldı," dedi, "az kaldı bayılıyordum..." Ve mağlup, şefkatli bir bakışla ilave etti, "İçerisi o kadar sıcaktı ki..."

Gülerek, latife ederek, esrarlı tavırlarla fısıldayarak inip çıkan; mendilleri, yelpazeleriyle çehrelerini, göğüslerini havalandıran mösyö ve madamların arasından geçerek aşağı kattaki büfeye indik. Lydia bir çay istedi. Hararet kesmek için çay kadar faydalı hiçbir şey olmadığını söylüyor; benim de mutlaka, herhalde, hatırı için olsun çay içmemi, yoksa hasta olacağımı tekrar ediyor, ısrar ediyordu. İtilip kakılmamak, çaylarımızı rahatça içebilmek için ufak salonlardan birine gidip dinlenmeyi istirham ettim. Güldü:

"Biliyor musunuz ki nihayet birbirimizi dile düşereceğiz?.. Fakat mademki bir arkadaşlıktan ibarettir."

Union Française'in sokak üstündeki ufak salonuna girdik. Baştan başa güzel eserlerle dolu ve duvarları dört mevsimi gösteren işlemelerle süslü olan bu sevimli salon bu gece fevkalade bir itinayla düzeltilmiş, aydınlatılmış, en kıymetli ve nadide çiçeklerle süslenmişti. Ücra köşesinde duran bir kanepeye, yeşil giyinmiş yaprakların altına sığınmak istedik, fakat orada, gamlı ve mahzun, şair edalı bir genç başını eline dayamış uyuyordu. Onu uyandırmak istemeyerek başka bir köşe seçtik.

Yalnız Lydia bir merhametli bir bakışla bakarak:

"Zavallı adam," dedi, "canlı bir kitabe-i gam zannolunur."

Sonra gülerek ilave etti:

"Madam Daven olsa mutlaka bir muziplik eder, zavallıyı uyandırırdı."

Ciddiyetle cevap verdim:

"Evet, mamafih hata ederdi, zira herkesi kendi köşesinde bırakmalı uyusun, elbet o gaflet anını geçirdikten sonra kendi kendine uyanır!.. Hem nemize lazım? Biz kendimize bakalım ve bununla daha fazla meşgul olmayalım... Olmaz mı azizem?"

Şimdi Lydia'yla yan yana oturmuş, ara sıra –köşesinde hâlâ uyumaya devam eden– gence bakarak yudum yudum çayımızı içiyorduk. İkimize de düşünceli bir hal gelmişti, rüyada gibi gayr-i iradi hareketlerle kadehlerimizi dudaklarımıza götürüp indirdiğimiz ve etrafımıza bakar gibi göründüğümüz halde zihnen başka bin türlü şeyler düşünüyor, kalbimizin başka köşelerini görüyor, dudaklarımızın başka söz, başka itiraflar için kımıldadığını hissediyorduk.

Benim gibi Lydia'nın da kalbi çarpıyor, yanakları kızarıyor; gözlerine garip bir süzgünlük, dudaklarına hafif bir titreme geliyordu ve eminim ki o dakikada, oracıkta kabil olsaydı da ayaklarına kapansam, gönlümün bütün yalvarışlarını önüne döksem, bütün o yaralı aşkımı dile getirsem, önünde ağlasam ve "Beni sevecek misin Lydia, bana acıyacak mısın? Beni unutabilecek misin?" diye feryat etseydim Lydia itiraf edecek, "Ben de seni seviyorum, ben de seni unutamam..." diyecekti. Fakat heyhat... Bu sözler ilelebet o kırmızı, o nemli, o arzu dolu dudaklardan çıkmamaya, benim için ilelebet orada belirsiz, meçhul ve gizli kalmaya mahkûmdular. Ben hiçbir zaman bu sözleri bu mest edici, bu yaraları iyileştirici sözleri o sevgili, o sevimli, o latif ağızdan işitmeyecektim ve bu şüphe, bu tereddüt, bu azap içinde ölecektim...

Evet, bazı sözler, bazı hareketler için bazı dakikalar vardır ki onlar cüretsizlik yahut elde olmayan bir engel sebebiyle kaçırılırlarsa artık hiçbir zaman bir daha geri gelmezler. İşte benim Lydia ile olan aşkımda o itiraf dakikaları, belki orada hazin ve boyun eğmiş bir sessizlik içinde yudum yudum, yavaş yavaş çaylarımızı içerek geçirdiğimiz

o mukaddes, o suskun dakikalardı... Ben öyle zannediyordum, belki aldanıyordum, belki de öyle değildi, belki de "Seni seviyorum!" itirafını layık görecek derecede Lydia beni sevmemişti, beni belki o derece hiç sevmedi.

Ooof, bu müthiş muamma... Bu ebedi muamma... Bu kadınlık... Ooof, bu kuruntulu kalplerin ebedi tereddütleri... Bu sevilmemiş olmak korkuları!.. O tereddütler, o korkular ki en açık itiraf karşısında bile devam eder, ruha azap verir, kalbi parçalar... Bir aşkı, bir kalbi, bir kadın kalbini tamir edilemeyecek surette kırıp bırakır...

İşte ben de o sebepten, o korkulardan dolayı sustum, hatta Lydia'nın yüzüne bakmaya kıyamıyordum. Bilmem bu susuş, bu cesaretsizlik ne kadar sürecekti, bilmem, Madam Daven'le güzel Fernand'ın telaşla bize doğru ilerlediklerini görmeseydik, hatta yerimizden kalkmak, bir hareket etmek hatırımıza gelebilecek miydi?

Daha uzaktan Madam Daven haykırıyordu:

"Çabuk çabuk! Kadril başlıyor. *Vis-à-vis* olduğumuzu unuttunuz galiba."

Çay kadehlerini masanın üzerine bıraktık. Madam Daven'in latifelerine karşılık vermeye çalışarak yukarı kata, dans salonuna çıktık. Latif bir kadrilin ilk nağmeleri başlıyor, herkes *vis-à-vis*'siyle uygun bir yer bulmaya çabalıyordu.

Saat alafranga iki buçuğu bulmuştu. Artık kalabalık o derece artmış, salonlara o derece hücum olunmuştu ki değil oynamak, kaybedilen bir ahbabı bulabilmek bile mümkün değildi.

Daven, Mösyö Max ve ben bir köşeye çekilerek konuşmakla vakit geçiriyorduk. Kotilyona daha vakit olduğundan evvelce *supe* edilerek herkesten evvel çıkıp güzel bir yer seçmek lazım geldiğine dair Mösyö Max tarafından yapılan ihtar hepimizce doğru bulundu. Bu sırada komite azasından biri madamların sofraya inebileceklerini ve şimdiden başlanılmayıp da hep birden hücum olunca herkese layıkıyla ikram kabil olamayacağını söyledi ve Madam Daven'le

Miss Lydia'nın bu hususta yardım ederek önayak olmalarını, *supe* zamanını öne almalarını istirham etti.

Madamlar nezaketle kabul gösterdiler. Ben Lydia'ya, Max Madam Daven'e kolunu takdim ederek gelen mösyöyü takip ettik. Kadınlar yol boyunca tesadüf ettikleri ahbaplarını bir küçük cümleyle, yelpazelerinin hafif bir işaretiyle davet ettiklerinden yürüdüğümüz kadar arkamızda zarif ve hoş görünüşlü bir kafile teşekkül ediyordu, birinci kattaki salonlara vardığımız zaman bütün heyetten bir takdir sesi işitildi.

Sofra için şimdiye kadar İstanbul'da benzeri görülmemiş bir tarz düşünülmüştü. İkişer, üçer, dörder kişilik ufak ufak masalar tertip edilerek bunlar çiçeklerle, buzlar içinde şampanyalarla süslenmişti. Böyle karşı karşıya, baş başa, iki âşık, yahut karıkoca gibi oturup *supe* etmek ancak hususi, pek hususi buluşma yerlerinde o da bin türlü zorlukla olabilirdi. Üç dört saatten beri valslerin heyecan verici nağmeleriyle yekvücut olarak dans ede ede coşmuş, kendinden geçmiş bir demet şuh ve şen gençler için bu beklemedikleri bir nimet, fevkalade bir lütuftu.

İkişer kişilik masaları işgal edebilmek için şimdi herkes koşuşarak ilerliyor, dörder kişilik, üçer kişilik sofralara gençlerin rağbeti görülmüyor; oralarda tek tük, birbirleriyle münasebeti olmayan bazı yaşlı mösyölerle, kızlarını büsbütün yalnız bırakmaya razı olamamış, onları daima gözleri önünden uzak tutmamaya çalışan annelere tesadüf ediliyordu.

Biz alayın önünde bulunduğumuzdan Lydia'yla sokağa bakan pencerenin tül perdeleri arasında adeta ayrı bir bölmede gibi duran minimini sofrayı ele geçirdik; yanıbaşımızda dört kişilik bir sofra bulunduğu, buna da şimdilik kimse rağbet etmediği için büsbütün yalnız, büsbütün kendi kendimize kalmıştık.

Lydia yorgun bir edayla oturdu. Peçesinin içine koyduğu zarif bir menekşe demetini gözlerini süzerek koklamaya başladı. Bense ani bir heyecanın tesiri altında hemen karşısına geçip oturdum. Masa dar ve ufak olduğundan

ayaklarımızın ucu elde olmadan birbirine dokunuyordu. Lydia'nın gayet, gayet yavaş, hissettirmek istemeyerek ayaklarını çektiğini hissettim ve mahzun oldum... Şimdi yüzüne bakmaktan, birdenbire kızaran gül çehresine bakışlarımı yöneltmekten korkarak önüme bakıyordum. Lydia yavaş yavaş eldivenlerini çıkarıyordu. Bir şampanya kadehine dayalı duran listeye gözüyle işaret ederek dedi ki:

"Öyle kendinden geçmiş gibi oturacağınıza şu menüyü okusanız hiç olmazsa bir işe yaramış olursunuz!"

Şaşkın bir tavırla menüye hücumumu görerek güldü. Bağa gözlüğünü gözlerine yaklaştırıp etrafı muayene ettiği sırada bana hiç bakmayarak dedi ki:

"Yine ne oldunuz? Yine etrafınızda siyah kelebekleriniz uçuşuyor..."

Elimdeki mukavvadan menüyü asabi hareketlerle ince şampanya kadehinin kenarına vurarak cevap verdim:

"Saadetin bu derecesi beni korkutuyor, düşündürüyor Miss Lydia, bu saadet gecesinin yarını bana şimdiden eza veriyor."

Kadeh tatlı bir tınlamayla ötüyordu. Lydia minimini eliyle üzerini kapayarak o hafif sesleri kesti. Daima etrafı muayene ederek ve hiç yüzüme bakmayarak:

"Hata ediyorsunuz, azizim," diyordu. "İnsana bugün yeterli olmalı. Gelecek, yarın... insan hiç gelecekten, yarından emin olabilir mi?"

Ve gözlüğünü bırakarak önündeki demeti uzun uzun bir daha kokladıktan sonra ilave etti:

"Kim temin edebilir ki yarın beni ölmüş bulmayacaksınız?"

Şimdi güzel başını hafif hafif sallıyor, âşıkane bir tebessüm içinde yeşil, baygın bakışlarının büyülü çekiciliğiyle beni kendimden geçirterek soruyordu:

"Söyleyiniz bakalım, ben ölürsem hiç umurunuzda bile olmaz değil mi?"

Sustum, tabaktan aldığı kırmızı bir turpu beyaz keskin parlak dişleriyle çabuk çabuk kopararak, parmaklarının

arasından fırlayan yeşil kıvırcık yaprağının ucuna yeşil gözlerinin ucuyla bakarak yapmacık bir neşeyle:

"Size bu suali sormak ne büyük ahmaklık değil mi," dedi. "Böyle suallerin zaten cevabı hazır, malum, belirli değil midir?.. Benimle kim bilir ne kadar eğleniyorsunuz?"

Ben önümdeki ekmeği titreyen parmaklarımla didikleyerek bardakların etrafına diziyor, yaşarmış gözlerimle yüzüne bakıyordum. Gönlümden doğru coşkun bir sel gibi hücum eden yalvarma isteğine kapılacak olsam ne kadar adi olacağımı, bu sözlerin, bu manevi okşamaların aşkımın yüceliğini bozacağını bildiğim için yalnız hazin hazin başımı sallayarak kekeledim:

"Yanılıyorsunuz Miss Lydia, yanılıyorsunuz..."

Ve yanağıma doğru kaymakta olan bir gözyaşını sol elimin orta parmağıyla silip yok etmeye çalışarak tekrar ettim:

"Hem bilseniz ne kadar, ne kadar!.."

Şimdi beyaz boyunbağlı, fraklı bir sofracı yemek takdim ediyordu.

Lydia dedi ki:

"Ben bir şey yemeyeceğim, size servis edeyim, eğlenmiş olurum."

Bu arzuyu bir emir gibi telakki ederek lüzumsuz "Estağfurullah"lar, "Aman nasıl olur!" gibi sözlerle vakit geçirmeyerek bir saygıyla eğildim, tabağımı uzattım... Dondurulmuş sarı pırlanta gibi etsuyu parçalarını çatalın ucundan yuvarlamakla eğlenerek tabağımı dolduruyor, diğer sofralardan da beklenen hizmetkâr sabırsızlıkla elindeki tabağı bir geri çekip bir ileri uzatarak mektep çocukları gibi sallanıyordu.

Lydia tabağımı doldurduktan sonra sordu ki:

"Bu size elverir mi..."

Sonra, hâlâ sallanmakta olan hizmetkâra hitaben bir kahkahayla:

"Başımı döndürüyorsunuz," dedi, "öyle sallanmasanıza!.."

Ve şampanya şişesini göstererek ilave etti:

"Rica ederim, şunu açınız."

Hizmetkâr bu emrin yerine getirilmesini orada duran diğer bir garsona havale ederek ayrıldı. Şimdi sevinçli sesler çıkararak şişe açılıyor ve ince kokusuyla köpüklü şampanya kadehleri doldurarak latif bir coşkuyla etrafa yayılıyordu.

Lydia kadehini kaldırıp ciddi bir tavırla uzattı:

"Dostluğumuza!"

Kadehlerimizi yaklaştırdık, tekrar ettim:

"Dostluğumuza Miss Lydia."

Sonra ilave ettim:

"Gerçek bir aşk ve muhabbet nedir bir türlü anlayamadığınızı söylemiştiniz, hatırlıyorum, fakat müsaade ediniz de hiç olmazsa ben, aşk ve muhabbet aşkına! Bir yudum içmeyi teklif edeyim!"

İki dirseğiyle masaya dayanmış olduğu halde elindeki kadehi fasılalı yudumlarla içerek sordu:

"Genel olarak aşk ve muhabbet mi, yoksa size ait bir aşk mı, Şekip Bey?"

Mahzun mahzun tebessüm ettim:

"Farz ediniz ki bana ait, bana münhasır bir aşk!"

Kadehini elinden bırakmaksızın sofranın üzerine koydu ve sahte bir kahkahayla geri çekilerek:

"Fakat," dedi, "pek naziksiniz! Benim âşığım olduğunuz halde başkasının aşk ve muhabbetine kadeh kaldırmak... Bunun beni şiddetle kıskandıracağını düşünmüyor musunuz?"

Yine o sahte, o derin bir derdi örtmek isteyen gayritabii kahkahasıyla devam etti:

"İşte cezanız: Bu akşam bizim aşkımızdan, muhabbetimizden başka... Ve..."

Ve eğilerek sürdürdü:

"Ve cariyenizden başka hiçbir kadının sıhhatine içemeyeceksiniz... Sizi bu mahrumiyete mahkûm ediyorum."

Kadehini uzatarak:

"Çabuk olunuz... Çabuk olunuz!"

Kendi eliyle bardağımı doldurarak, taşırdı, daima sevimli, gönül alıcı ama emredici tavrıyla dedi ki:

"Söyleyiniz, 'Hırçın Lydia'nın sıhhatine... Yalnız onun sıhhatine!' deyiniz bakayım."

Bir rüyada gibi, bir çocuk gibi iradesiz, mukavemetsiz tekrar ettim:

"Hırçın Lydia'nın sıhhatine... Yalnız onun sıhhatine!"

Ve elimde olmadan kadehimi bırakacaktım, Lydia neşeyle haykırdı:

"Bitmedi, daha bitmedi, devam edeceksiniz: Aşkımıza, muhabbetimize!.."

Büsbütün gülerek heyecanla ilave etti:

"Bir şey, bir şey daha: Bağlılığımıza!.."

Titrek, heyecanlı bir ses, baygın, tapınan bir bakışla tekrar ettim:

"Aşkımıza, muhabbetimize, bağlılığımıza!"

Lydia asabi bir hareketle kadehini bırakarak ince parmaklarıyla sofranın kenarına vurdu. Yanında duran minimini menekşe demetini kokladı, sonra birdenbire:

"Affediniz beni Şekip," dedi, "bu gece adeta çocuk oldum, çılgın oldum... Fakat her zaman böyle değilimdir... Emin olunuz!"

Ve menekşelerle oynayarak, önüne bakarak, ağlar gibi titrek bir sesle itiraf etti:

"Ve hiç böyle olmadım... Hiç, hiç..."

Şimdi tavrı değişmiş, dikkatle yüzüme bakıyordu. Baygın, adeta düşmanca bir bakışla, acı bir tebessümle sordu:

"Hissiz, kalpsiz bir kız tarafından bu hareketler size hayret veriyor, değil mi?"

Gözlerim yaşararak tapınırcasına yalvardım:

"Hissiz! Kalpsiz!.. Ah, unutunuz bu kabahatimi Miss Lydia... Beni perişan etmeyiniz, benim çılgınlığım samimi sevdamdan ileri gelir, siz onu bilmezsiniz. Yoksa şurada herkesin içinde ayaklarınıza kapanarak ağlamamı mı istiyorsunuz?"

Minimini atlas iskarpininin ucu ipek çorabımın üstünden tatlı bir dokunuşla beni susmaya davet etti.

"Elverir, Allah aşkınıza devam etmeyiniz, beni harap ediyorsunuz!" diyordu, ben bir elem şarkısı söylüyor gibi tekrar ettim:

"Beni sevmiyorsunuz, beni sevmiyorsunuz!.."

Mahzun, kırgın bir sesle cevap verdi:

"Oo! Niçin böyle söylüyorsunuz? Size muhabbetim, hem de çok, pek çok muhabbetim olduğunu bilirsiniz..."

Göğsümü masanın kenarına dayayarak ona doğru eğildim, yalvarırca gözlerinin içine baktım:

"Beni anlamak istemiyorsunuz. Off! Niçin niçin bana böyle işkenceler etmekten tat alıyorsunuz? Ben size muhabbetten, dostça muhabbetten bahsediyorum. Ben size 'aşk' diyorum, Miss Lydia, aşk, aşk! Beni aşkla sevmiyorsunuz, diyorum; evet beni sevmiyorsunuz, beni sevmiyorsunuz, Lydia."

Üzüntüyle başını salladı, elini saçlarına götürüp ensesindeki firizeleri okşadıktan sonra:

"Farz ediniz ki," dedi, "sizi sevmiyorum. Sevmemden ne fayda olacak? Söyleyiniz, ne fayda olacak?"

Teessürle haykırmak istedim:

"Ya bu ıstırap, beni helak eden bu tereddüt... Bunların sizce ehemmiyeti yok mudur? İşte beni bunlardan, bu elemlerden, bu ateşli hummadan, bu tereddütten kurtarmış olacaksınız..."

Tebessüm etti; iki eliyle masaya dayanarak doğruldu, bir kenara bıraktığı eldivenlerini, dans defterini, menekşe demetini alıp bırakmakla meşgul görünerek dedi ki:

"Biraz da mustarip olunuz, biraz da tereddüt ve şüphe içinde kalınız... Emniyet ve aşk hiçbir zaman beraber yaşayamaz... Hem sevilmek yahut sevilmemek, bana öyle geliyor ki bunun sevmekte bir payı, bir tesiri olamayacak; doğru değil mi?"

Üzgün bir halde ellerini ovuşturarak önceki sözlerimi tekrar ettim:

"Beni sevmiyorsunuz... Beni sevmiyorsunuz..."

Cevap vermedi; billur yemişlik içinde muzlar, armutlar, portakallarla bize doğru gelen sofracıyı görerek şuh, işveli görünmeye gayret eden bir edayla sordu:

"Ya siz, siz bunların hangisini seviyorsunuz?"

Sualine yine kendi cevap vererek hizmetkâra hitaben:

"Götürünüz bu yemişleri," dedi, "biz artık bir şey istemeyiz." Sonra benim üzgün halime, nemli gözlerime, titreyen dudaklarıma bakıp acıyarak acıyan bir sesle:

"Öyle mahzun durmayınız, bu geceyi berbat etmeyelim, rica ederim... Haydi bana kolunuzu veriniz de yukarı çıkalım..."

Önümdeki havluya hafifçe dudaklarımı silerek ayağa kalktım. Söz söylemeksizin takdim ettiğim koluma yaslandı. O latif başı, saçlarıyla şakaklarımı, yanağımı gıcıklayacak kadar bana doğru eğildi.

"Bakınız," dedi, "size ne kadar muhabbetim var!.."

Sonra sözünü değiştirerek:

"Size mühim bir sır vereceğim... Biliyor musunuz, her gün saat üçten sonra yayan olarak Şişli'ye kadar gidiyorum."

Hemen sordum:

"Annenizle mi?"

Güldü:

"Hayır, bastonumla."

Bir müddet sustuk. Kalabalığı yararak merdivenleri çıkmaya çabalıyorduk, dans salonunun kapısına gelince biraz beklemeye mecbur olduk. O zaman yüzüne bakamayarak sordum ki:

"*Promenade*'larınızda[1] size refakat edebilir miyim?"

Gözleriyle tebessüm etti:

"Şüphesiz, fakat annemden önceden izin alırsınız, değil mi?"

Ve çalınan havayı dikkatle dinledikten sonra:

"Ooh!.. Ne latif, ne latif!" dedi. "Vals edelim aman vals edelim!"

Ve hemen dansın girdabına atılıverdik.

---

1 (İng.) Promenade: Gezinti. (e.n.)

8

Ah o Şişli gezintileri!.. Aşkımızın en renkli, en şairane, en bahtiyar sayfalarını onlar teşkil eder! Her gün alafranga saat iki buçukta Pera Palas'a gider, Lydia'yı büyük salonda beklerdim. Girince sağ köşede bir meşin kanepe vardı ki Lydia'nın geleceği kapının tam karşısında bulunduğundan onu hemen görebilmek için daima orayı seçerek büyük bir heyecan içinde gelişini beklerdim. O da çok geçmez gelirdi. Evvela buzlu camın arkasından belli belirsiz hayalini hisseyler, hemen yerimden fırlayıp karşılamayı arzu ederdim; fakat daima yeşil çuha masanın etrafında eksik olmayan, resimli gazetelerin, dergilerin arasından beni gözetleyen birkaç turistle uzun, kuru, kiremidi tenli, kırmızı yakut lika renginde saçlı İngiliz kızlarının elinden Lydia'yı kurtarmak için soğukkanlılığımı muhafazaya, kayıtsız ve resmi bir tavır içinde olmaya çabalardım. O sırada kapı açılır, kalbimin taptığı kız mutlulukla gülümseyerek gözlüğü elinde, süzük gözleriyle etrafı arar, beni görür, pürneşeyle bana doğru ilerlerdi. Ben bilmem o vakit ne olur, ne hale girerdim; duruşum, tavırlarım neler söylerdi; fakat pürheyecan, bahtiyar, ben de ilerlerdim; bir şey söylemeksizin birbirimizin elini sıkardık. O zaman sorardı:

"Gidiyoruz değil mi?"

Hemen salonun büyük kapısını açardım. Bir hayal gibi Lydia geçtikten sonra ben de çıkardım ve kendi haline bıraktığım kapının kanadı gider kendini eşinin kollarına atardı.

Bu gezintiler için Lydia gayet sade bir tuvalet seçmişti: Limon küfü renginde düz çuhadan bir ceketle eteklik, sincabi kürkten ufak bir manşon, koyu kurşuni podösüet eldivenler, yine manşonun kürkünden yapılmış ufak bir *toque*[1] ve beyaz danteladan bir peçe.

Bu beyaz dantela yüz örtüsünün altında çehresi latif bir hayal gibi gönül alıcı, ruh okşayıcı görünürdü. Süzük yeşil gözleri rengi biraz açık iki zümrüt gibi ara sıra parıldar, sivri pembe burnunun tahrik edici, alaycı ucu vuvaleti hafifçe kemirir, gür kumral saçlarının altında kısmen kaybolmuş minimini pembe kulaklarının kırmızılaşmış memelerinde etrafı ufak pırlantalarla süslü gökyakut küpeler tuvaletinin rengiyle uyumlu iki parlak zarafet noktası teşkil ederdi. Bazen, aynı tuvaleti giymiş iki kadından birinde fevkalade bulduğumuz şeyler diğerinde dikkatimizi çekmez. Bunun sebeplerini teferruatta aramak lazımdır. Lydia şu düz çuha kostümünü büyük bir sadelik içinde endamının güzelliğiyle o kadar uyumlu kılmış, teferruatını o kadar hususi, şahsi bir surette düzenlemişti ki bu sade tuvaletin bu zarafeti Lydia'dan başka bir kadının üzerinde muhafaza edebilmesine ihtimal verilemezdi. O pırlantalı gökyakut küpelerin yerine tek taş pırlanta küpeler takmış, beyaz dantela vuvaletin yerine de siyah benekli bir peçe örtmüş olsa veyahut o ufak sevimli manşonuyla tuvaletinin rengi uyum içinde, minimini *toque*'u kumral saçlarının üzerine çapkınca iliştirmemiş olsa bu tuvalet şüphe yok ki bütün zarafetini kaybederdi. Hele kurşuni podösüet eldivenlerin üzerinde ortası büyük bir gökyakutla süslü altın zincir bileziğin bir yanına gümüşten ince zarif bir zincirle bağlanmış bağa gözlüğü ve hep bunlarla bir arada elinde tuttuğu sincabi kürkten yumruk kadar manşonu bu gibi zarafete karşı en ilgisiz gözlerin bile dikkatini çekerdi.

Böyle bir müddet, konuşmadan, görünüşte birbirimize kayıtsız yürürdük. Lydia'nın öyle latif bir yürüyüşü var-

---

1 (İng.) Toque: Küçük bir kadın şapkası. (e.n.)

dı ki bütün endamına ihtiras dolu bir çekicilik veriyordu. Yürürken manşonuyla gözlüğünü tutmakta olan sol elini yanına salıvererek canlı, zarif adımlarıyla uyum içinde sallar, podösüet eldiven üzerinde hafif bir çıngırtıyla oynayan zincirlerin madeni sesi canfes etekliğin hışırtısıyla birleşerek o nazik vücudun etrafında sanki bir alay güvercin uçuyormuş gibi latif havai dalgalar meydana getirirdi... Ben bazen bu güzelliği seyre dalarak, bastonumu kaldırımlar üzerinde sürükleyerek yanı sıra gider, bazen de gelip geçenlerin kalabalığından arkada kalmaya mecbur olurdum.

O zaman sincabi kürkten minimini *toque*'un altında, beyaz dantela peçenin kıvrımları arasından henüz yıkanmış taranmış, dalgalı, parlak saçlarının gönül alıcı görünüşü, kolalı keten yakalığın arasından beliren nazik cildinin parıltısını seyre dalardım ve bu beni o kadar meşgul ederdi ki bir müddet Lydia'dan ayrı kendi kendime yürürdüm. Sonra o birdenbire döner, tebessüm eder, kırmızı dudakları peçesinin beyaz ağı üzerinde tamamıyla belirir, telaşla sorardı:

"Nerdesiniz, kuzum?"

Yine yan yana gelirdik... Daima Bonmarşe'den geçmeyi alışkanlık edinmiştik. Sonra sağ taraftaki kaldırıma atlardık. İlk günü Lydia'nın arzusu üzerine çiçekçiye uğramış, birer ufak menekşe demeti almıştık. Ben kendisine bu çiçekleri takdim etmek istemiştim; fakat mâni olmuş, "Genç kızların," demişti, "annelerinin haberi olmaksızın en küçük bir şeyi kabul etmeleri yasaktır..."

Sonra gülerek ilave etmişti:

"Fakat, şimdi siz kendi menekşe demetinizi bana ikram edebilirsiniz... Bakınız, bu olabilir."

Ve şuh bir edayla iki demeti de ceketiyle göğsü arasına sıkıştırdıktan sonra yolumuza devam etmiştik.

O günden itibaren ben evvelce hazırladığım bir demet menekşeyi kendisine takdim ederdim. Lydia menekşe için "Sizin çiçekleriniz" derdi ve gözlerini süzerek ilave ederdi:

"Biliyor musunuz, bunu daima hatırlayacağım."

Fransız Hastanesi'nin[1] önüne gelince Lydia sevinirdi, "Şurada yürürken bütün yorgunluğumu atıyorum," derdi... Taksim'i geçtikten sonra aramızda biraz daha yakınlık başlar, hareketlerimizde daha fazla bir serbestlik, bir güven meydana geliverirdi. Lydia çabuk çabuk yürümeyi sever, ince bambu bastonunu sık sık yere vurarak ve bastonu eğiltecek kadar yaslanarak ilerlerdi... Bir müddet sonra yanakları pembeleşir, göğsü kabarmaya başlar, omuz başları oynardı. Çoğunlukla bu *promenade*'larda aşktan, muhabbetten bahsetmezdik; birbirimizin yanında bulunmaktan, herkesten ayrı tek bir gönül olmaktan o kadar tat alırdık ki bunu hiçbir şeyle bozmaya kıyamazdık... Yalnız bir gün –Lydia'nın beyaz peçesi altından beni büyüleyen pembe yanaklarıyla kırmızı dudaklarına uzun uzun hasretle baktıktan sonra– korkarak demiştim ki:

"Bilir misiniz ki böyle sizin yanınızda, sizin güzelliğinizin havası içinde dünyanın öbür ucuna kadar gidebilirim!.."

Bana bakmayarak çapkın bir kahkaha koparmış ve manşonunu daha şiddetle savurarak:

"Dünyanın öbür ucuna mı?" demişti. "Fakat bekleyiniz de Nansen[2] dünyanın öbür ucunu keşfederek geri dönsün... Sonra gidersiniz..."

Gülerek cevap vermiştim:

"Siz kabul ediniz, yola düzülelim; o vakte kadar elbet dünyanın öbür ucu da keşfedilir..."

Sözün bu tehlikeli yola girmesini istemediğinden olmalı:

"Bunlar hep çocukluk," demişti. "Haydi ciddi olunuz ve bana anlatınız bakalım, Osmanlı edebiyatı neden ibarettir?"

Ve gülerek:

"Daha doğrusu bir Osmanlı edebiyatı var mıdır?"

Cevap verdim:

"Şüphesiz azizim, şüphesiz..."

---

1 Bugün Fransa Konsolosloğu. (N.A.)

2 Fridtjof Nansen (1861-1930) Norveçli kâşif, okyanusbilimci, devlet adamı. Kuzey Kutbu'na ve Atlas Okyanusu'nun kuzeyine keşif seferleri düzenlemiştir. (e.n.)

Ve bu gibi hususlarda karşı koyamadığım bir serzeniş hissine kapılarak ilave ettim:

"Sizce meçhul olan her şeyin var olmadığına hükmedecek olursanız!.."

O vakit her şeyi bilmek, her şeyi öğrenmek arzusunda bulunan, onunla iftihar eden, servetini, rahatını o yolda feda etmekten tat alan İngilizliğin şu zarif ve ince vücut içinde dolaşan o bir damla kanı galeyana geldi. Lydia ateşli ateşli tartışmaya atıldı:

Binbir Gece Hikâyeleri'nden başka ortada bir şey olmadığını, bir kurumda, bir ilim ve sanat toplantısında bir Türk görülmediğini, İstanbul'a gelen yabancıların bazı Rum ve Ermeni ailelerinden başka kimseyle münasebet kuramadıklarını; bu yüzden Türklük, Osmanlılık nedir, toplumumuzun medeniyette hizmeti, yeri neden ibarettir, fikirlerimiz, hislerimiz, terbiyemiz, ilerlememiz ne derecededir?.. Bunları öğrenmenin, bu hususlarda ciddi bir fikir edinmenin kabil olamadığını söylüyordu.

"Sizi, Türkleri," diyordu, "evvela Rumlardan, Beyoğlu Frenklerinden sormaya, öğrenmeye mecbur oluyoruz, onların anlattığı gibi öğreniyoruz... Cemiyet içinde genç Türkleri görsek, eğitim derecelerini ve yeteneklerini, bilgilerini takdir etsek, Türklerin –sözüme darılmayın sakın– kültür seviyelerinin çok düşük olduğu hakkında doğmuş olan kanaate, emin olunuz ki, bağlanacak çok yabancı bulamazsınız..."

Sonra birdenbire durdu. Ellerini çaprazlayıp manşonu içinde hapsederek dikkatli dikkatli yüzüme baktı ve devam etti:

"Türk olarak mesela ben yalnız sizi biliyorum. Pekâlâ, pek hoş, ilerisiniz, bilgilisiniz, medenisiniz... Fakat, fakat sonra sizin gibi yüz tane de Rum, Ermeni ve Levanten tanıyorum. Siz, yani Türklük, Osmanlılık cemiyette yüzde bir nispetinde kalıyorsunuz ve sizin medeni ve kavmi varlığınız hakkında gösterebileceğiniz bir delil –çünkü yalnız sizin varlığınız var– yüz taraftan çürütülüyor..."

Birdenbire sözünü değiştirerek:

"Sırası gelmişken," dedi, "sorayım: Genç beyler nerede vakit geçirirler, canım?"

Ooff!.. Bu sualler, bu cevapsız bırakılmak lazım gelen sualler bana ıstırap veriyor, kalbimi için için kanatıyordu.

Fakat elden susmaktan başka ne gelirdi. Heyhat!.. İşte bu suallerini cevapsız bıraktıkça, mahzun oldukça Lydia kalbimin gizli, hassas bir yarasını hırpaladığını hisseder, sözü kısa keser, artık açıklama istemezdi. Bense böyle konuşmalardan sonra bir üzüntü, bir neşesizlik duyardım, bu sözler aşkımın semasında sanki siyah bulutlar gibi dolaşır dururdu. Artık her şeyi unutur, düşüncemi başka vadilere sürükleyerek yalnız kalbimin taptığı tek şeyi, sevgili vatanımızı düşünürdüm. O zamanlar Lydia da anlardı ki benim için kendi aşkının, kendi büyüsünün üstünde bir muhabbet, kutsal bir aşk vardı. İşte onun için benim bu dalgınlıklarımı bu geçici kayıtsızlığımı çekemez, adeta kıskanır, bu yoldaki üzüntüsünü durup dururken:

"Siz, Türkler, kadınları hiçbir zaman cidden sevemezsiniz..." demek yahut "Kadınlar, acaba bu zavallı yaratıklar, sizler için var mıdırlar?" gibi bir cümle fırlatmakla belli ederdi. O vakit yine aramızda uzun felsefi tartışmalar açılırdı ki günlerce konuşmalarımızı onlar teşkil ederdi.

Gezmeden dönüşte otele kadar Lydia'ya refakat ederdim. Her zaman kapıda veda etmek üzere davranır, her zaman da Lydia'nın birlikte çay içmek teklifini kabulle beraber salona girerdim ve her zaman aynı meşin koltuğun içine, aynı gazetenin sütunları arasında gömülmüş olduğu halde Madam Sunshine'ı aynı yerde çay masasının yanında bulurduk.

Ana kız, bir makine gibi hissiz, hep aynı biçimde öpüşürler, Lydia derhal peçesini kaşlarının üzerine kadar kaldırdıktan sonra, fincanlara çayı doldururdu. Ben de, –yerim önceden belirlenmiş olduğundan– Madam Sunshine'ın karşısındaki sandalyeye geçer, Lydia'nın ikram etmeye hazırlandığı çayı beklerdim...

Ufak salonun ücra köşesindeki şu samimi tablo beni öyle hayaller içine atardı ki bir müddet için kendimi Sunshine

ailesiyle birlikte görür, Lydia'yı sanki kocasıymış gibi seyre koyulurdum ve onun o eldivenler içinde mahpus minimini elleriyle çay fincanını ikram ettikten sonra:

"Üç parça şekerden fazla koymadım. Bakınız, huyunuzu ne güzel öğrendim. Limonu da iki parça koydum... Nasıl, beni artık mükemmel buluyorsunuz değil mi?" demesi, benim bu gibi ufak tefek alışkanlıklarımla alakadar olması, meşgul olması ruhumu bahtiyar eylerdi.

Sonra Lydia yanımdaki iskemlenin kenarına ilişerek çayını içmeye başlardı. O zaman benim hayranlık dolu bakışlarım altında daima mahcup olarak bir şey söylemek istediğini hissederdim. Biraz tereddütten sonra derdi ki:

"Bilseniz, size Londra'daki evimizde bir çay takdim etmeyi ne kadar arzu ederim... Orada her şey elimin altındadır. Böyle yabancı yerlerde insan hiçbir şeyi istediği gibi yapamıyor, kabil değil."

O vakit Madam Sunshine da söze karışır ve her zamanki cümlesini söylerdi:

"Ümit ederim ki Şekip Bey, Londra'ya gelirsiniz de sizi hanemizde kabul etmek şerefine nail oluruz."

Ben de reveransımı ifa eder ve daha çok zaman bu şereften mahrum olacaklarını içimden düşünürdüm.

Bir gün hava yağmurlu, rutubetliydi, yine belirli vakitte fakat pek umutsuz olarak Pera Palas'a gitmiştim. Tahmin ettiğim gibi Lydia'yı annesiyle küçük salonda buldum. Lydia küskün, kanepenin bir köşesine çekilmiş bir kitap okuyor, Madam Sunshine da bermutat *Standart* gazetesinin sütunları arasında kayboluyordu... Lydia beni görünce bir yardımcı bulmuş gibi hemen yerinden fırladı, annesinin insafsızlığını söz konusu ederek gezmesinden mahrum edilmemesi için aracılığımı rica ediyordu... Fakat Madam Sunshine inat etmiş, benim ısrar etmemesi için Lydia'ya söylediğim birkaç söze kayıtsız bir tavırla:

"Kâfi Lydia, görmüyor musunuz Şekip Bey bile nezaketen bu sözleri söylüyor... Böyle havada çıkmak için insan deli olmalı!" demekle yetinmiş, sonra hiçbir şey olmamış gibi yine gazetesini okumaya koyulmuştu...

Annesinin inadını yenmekten ümidini kesince Lydia deminki yerine geçip oturdu. Ben de yanına kanepenin diğer köşesine sığındım... Ben salona girince Lydia elindeki kitabı kanepenin kenarına sıkıştırmıştı. Konuşma olsun diye kitabı görmeyi arzu ederek dedim ki:

"Neydi okuduğunuz?"

Asabi bir edayla cevap verdi:

"Bourget'nin *Cosmopolis*'i!.. İkinci defa okuyorum."

Biraz düşündükten sonra romanın yapraklarını hızla çevirerek ilave etti:

"Zavallı Alba! Öyle bir annesi olmak ne zor durum..."

Bilmezlikten geldim:

"Evet, şu Dorsenne isminde bir genç yazar için intihar eden genç kız değil mi?"

Lydia sözümü keserek düzeltti:

"Pardon! Hiçbir vakit Dorsenne için kendisini öldürmedi, annesinin fenalığından, yolsuzluğundan."

Sözünü kestim:

"Pekâlâ, Miss Lydia, fakat Dorsenne için intihar etmiş olsaydı 'Zavallı Alba!' demeyecek miydiniz? Aşk ve muhabbet yolunda can vermeyi takdir etmiyor musunuz?"

Ciddi ve ağırbaşlı cevap verdi:

"Hayır azizim! Evlilikle neticelenmeyen aşkların hepsi boştur. Hele intiharı göze aldırmaya mecbur olacak derecede şiddetli bir aşk yolunda..."

Kelimeleri arayarak, mütereddit, devam etti:

"Öyle bir aşkın serpilip gelişmesine müsamaha göstermiş bir kızı da elbette takdir etmem..."

Cevap vermeye davrandığımı hissetmekle:

"Rica ederim," dedi, "cevap vermeyiniz, zira söyleyeceğiniz sözleri biliyorum, kalbimi yaralayacak!"

Bilmem niçin, o gün saatlerce birlikte oturmak, uzun uzadıya konuşarak aşkımı, kalbimi, emellerimi, hislerimi önüne dökmek, dertleşmek arzu etmiş olduğum halde biraz sonra bir vesile bularak izinlerini istemiş, o ince yağmur altında saatlerce serseri, bihuş ve bitap dolaşarak Lydia'nın

"Evlilikle neticelenmeyen aşkların hepsi boştur!" sözünü birçok düşünmüş, dişlerimin arasında tekrar etmiştim.

Bazı umutsuz kararlar vardır ki uygulanamaz olduğunu yakinen bildiğimiz halde geçici de olsa bir rahatlık duyarız. Bilmem bu hal hayat kanununun o insafsız, o beklenmedik hükümlerine karşı bütün bir gençliğin, bütün insanlığın elem dolu merhamet dileyen çırpıntılarının kırılmış gönüllerin, gözyaşları döken ruhların yakarışlarının daima tesirsiz, daima beyhude kalacağını bildiğimizden dolayı mıdır? Meçhul bir ses hayat mücadelesinde yaralanan, sevdadan gönlü kırık zavallılara hayatın çizdiği yolu ister istemez kaderin namert elinin sert parmaklarıyla itile itile takibe mecbur olacaklarını mütemadiyen haykırıyor mu ki insan yerine getirilemez, ulaşılamaz olduğunu pek iyi bildiği halde yine birtakım kararların arkasından koşuyor, yine birtakım emellere kapılarak, onları geçici de olsa ulaşılır sanarak güya emin bir vicdan rahatlığı kazandım hulyasıyla bir aralık dert ve elem içinde çırpınmaktan vazgeçiyor, yeniden umut buluyor, hulyaya, her zaman hulyaya, daima hulyaya, daima hulyalarına aldanıyor...

Zavallı gönlüm... Lydia'nın belki sırf karşı çıkmış olmak için söylediği bir söz üzerine o derece kırılmış, aşkımın semasını birdenbire kaplayan güvensizlik bulutlarından üzerine boşanan o tereddüt zehriyle dolu yağmur altında o derece uyuşmuş, o derece üşüyüp titremişti ki son bir darbeyle yere seriliverir diye korkarak boş teselliler, neticesiz kararlarla zavallıyı aldatmak, ümidin ateşli perisinin teselli veren kollarında bir müddet ısıtarak uyutmak çarelerini düşünmüştüm.

Ve hasta çocuklara ölümden az önce gelen uyku haline –o güzel, o heyecansız hale ki çoğunlukla ebedi uykunun habercisidir– aldanarak iyileşme ümidiyle kalpleri titreyen... Aldandıklarını, ölümün kara pençesinden ciğerparelerini kurtarmanın kabil olamayacağını bildikleri halde yine aldanmak, daima aldanmak isteyen anneler gibi ben de bütün bir gece devam eden mücadele neticesinde verdi-

ğim karar üzerine, –ah mecnun, ah çocuk gönül! Lydia'dan benimle evlenmesini istemek kararı üzerine– artık sakinleşen, o karar üzerine artık ümit perisinin ateşli, yakıcı kollarına sığınarak büzülüp uyuyan gönlüme bakarak rahatlamış, aldanmış, kendimi aldatmıştım. Evet, mademki evlilikle neticelenmeyen aşklar boştur, mademki benim için, bir Türk için de bu evlilik mümkündür ve mademki Lydia beni seviyor...

Evet gidecektim, hemen ertesi günü gidecektim... Lydia bir söz söylemeden, kalbimi kıracak, cesaretimi mahvedecek bir kelime söylemeden itiraf edecektim... Diyecektim ki, "Evlilikle neticelenmeyen aşklar mademki boşmuş..." Ve artık ne olursa olacaktı, zira buna daha ziyade tahammül edemezdim. Zira Lydia benim Lydia'm... Beni dört ay içinde bu derece büyüleyen, bu derece çıldırtan, yalnız hayaliyle bütün vücudumda ateşli bir humma uyandıran o kız, o İngiliz kızı... Ah, onu böyle bir söz, bir cümle, belki dolaylı bir emirden, teşvikten ibaret olan bir cümle üzerine kaybedemezdim, terk edemezdim, bu hislerime belirsiz bir suskunluk, bir duraklamayla son veremezdim... Evet, gidecektim, hemen ertesi günü gidecektim ve söyleyecektim; artık ne olursa olacaktı... Ah! Bu tereddütten, bu güvensizlikten kurtulmak için Lydia'yı, hayatımı bile kaybetmeye razıydım... İşte bu düşünceler, bu kararlar üzerine sabaha karşı mecalsiz uyuyakaldım.

Uyandırdılar. Beni gaflet uykusundan uyandırdılar. Meğer iki üç saat süren bu zaman esnasında kader alnıma neler yazıyormuş, benim için neler, ne felaketler hazırlıyormuş! Bir dakika sonra bütün bu elemleri gördüm. Beni uyandırdılar; bir cani, bir katil gibi, –ya ben biçare, ben masum kalbimin katili değil miydim! Evet ümit perisinin, teselli perisinin de artık beni korumadığını, bütün umutlarımın idam edileceğini söylemek, anlatmak için bir cani, bir katil gibi uyandırdılar!

Leylaki, ıtırlı bir kefen!.. Kendi elimle açtım, içinden iki tanecik taze menekşe düşerek yorganın üzerine yuvarla-

nıverdi... Ve derhal gördüm, o değişmez ayrılık hükmünü gördüm. Gözlerim kararararak, bakışlarım titreyerek kalbimin kefenini açıp aşkımın mezarını gördüm. Bir karaltı bir boşluk etrafımı sarıverdi; ufukta şimşekler çaktığını, kıyametler koptuğunu, mahşerler açıldığını gördüm. Sanki ateşli bir nefes ruhuma şu sözleri haykırdı:

"Bu akşam ekspresle gidiyoruz. Babamın şahsi işleri bizi hemen Londra'ya gitmeye mecbur ediyor; oteldeyiz, geliniz, bizi görünüz... Samimi dostunuz Lydia Sunshine..."

Bir mecnun gibi yatağımdan fırladım, ne yapacağımı, ne yapmak lazım geldiğini tayinden âciz bir halde odamın içinde dolaşıyordum. İnsanın hayatında bazı dakikalar vardır ki o dakikalarda mutlaka şefkat dolu bir kucağa, bir hakiki dostun samimi tesellisine ihtiyaç hissedilir. Birkaç aydan beri devam ettiğim cemiyette dostça münasebetleri pek çoklarıyla samimiyet derecesine getirmiş olduğum halde yine şu halimi anlatacak, nasıl hareket etmem gerektiği konusunda yardımını isteyecek samimi bir dost tayin edemiyordum, hele zamanın izin vermemesi bu hususta bir karar, bir hareket tarzı tayinini o derece güçleştiriyordu ki ortada ilk hisse uymaktan başka çare bırakmıyordu. Bundan dolayı derhal Madam Daven'e gidip bütün sırrımı dökerek, Lydia'sız artık yaşayamayacağımı katiyen söyleyerek onun eşim olmayı kabul edip etmeyeceğini sorması için yalvaracaktım. Evet bir kere Lydia kabul etsin, beni o umutla bıraksın; teferruatını konuşmak, kararlaştırmak artık kolaylaşacaktı. Maksat bunu öğrenmek, bu hususta kesin bir söz almaktı. Ah, bunu büyük bir üzüntüyle hissediyordum: Bu mecnunca kararımı bütün imkânsızlığı, aşkımın aleyhinde olan ihtimallerle beraber Lydia'nın hakkımda olan muhabbetinin derecesini öğrenmeye bir vesile olacağını bildiğim için verdiğimi pek güzel ve pek acı bir surette hisseylediğim halde yine hareketime, kararıma ciddi bir tavır, samimi bir hava vermek istiyor, kendi kendimi aldatmakta devam ediyordum... Lydia'nın nezaketen olsun, "Ben kabul ederim, fakat ailem!.." diyeceğini umut ediyordum. Bu

kabulün bağlı olduğu şartları hiç düşünmüyordum. Lydia beni seviyor, Lydia benim eşim olmayı kabul ediyor... İşte bir hakikat, işte bir güven ki vicdanımı rahatlatmaya, kırık gönlümü canlandırmaya yeterliydi... Ve buna hakkım olup olmadığını bir genç kızın kalbinin gizliliklerine girmek için böyle hiç samimi olmayan teşebbüslerde bulunmanın uygun olup olmayacağını düşünemeyerek bir uyurgezer gibi hareket ediyordum. Madam Daven'e gitmek için giyinmek üzereyken Nazperver aceleyle girip yine bir mektup uzattı. Fena haberle gelen mektupların bir müddet için kalbimiz üzerinde bıraktığı korkuyla zarfı açtım. Mektup Madam Daven'dendi. Sunshine'ların gidişi münasebetiyle düzenlenen bir sabah yemeğine davet ediliyordum.

Heyecandan mektubu bitiremeden yazıhanemin yanındaki koltuğa çöküverdim ve karşımda hayretle bana bakan Nazperver'e asla ehemmiyet vermeyerek iki elimi başımın arasına alıp çocuk gibi ağladım!..

Bu biçare, bu sefil gözyaşları gönlümün bütün hilekâr eğilimlerini, ümitsiz aşkımın bütün o mecnunane kararlarını silip götürmüştü. Bir yabancıya karşı Türklüğün şanından olan doğruluktan ayrılmamak... Şu mecnunane evlenme teklifine verilebilecek ret cevabıyla karşılaşıp Türklük namına bir küçüklük yapmış olmamak... Talebim kabul edilmiş bile olsa şu aczim, şu fakir halimle eşim olacak bir İngiliz kızını bahtiyar edememek yüzünden yine Türklüğe, o daima yüce, daima mukaddes ve muhterem görmek istediğim kavmiyetimize bir kusur atfına sebep vermemek kararıyla "Hayır!" dedim... Evet! Bir Türk'ün, bir genç Türk'ün terbiye ve anlayışı, medenilik derecesi hakkında bir fikir vermenin asıl zamanı gelmişti. Cemiyetin gözü bizim üzerimizde olduğu, herkesin benim en ufak hareketimden, en cüzi tedbirsizliğimden bin türlü manalar çıkarıp "Bir Frenk olsa başka türlü hareket ederdi, kızı dile getirmezdi!" yahut "Türkler işte böyledir, canım, aramıza kabul etmeye gelmez ki... Mutlaka bir pot kırarlar!" demeye can attığı bir zamanda bir İngiliz kadar soğukkanlılık, bir Avusturyalı

kadar terbiye ve nezaket göstererek bu sevdada, bu ince mücadelede Osmanlılığı, Türklüğü her yerde olduğu gibi bütün şan ve şerefiyle muzaffer ve galip çıkarmak lazım geleceği hissi bütün aşkıma üstün geldi ve o dakikadan itibaren mukaddes bir maksada hizmet etmek... aşk ve sevda gibi geçici, unutulucu, ardı sıra hüsranlar, hicranlar, pişmanlıklar bırakıcı hislere boyun eğerek mecnunca, çocukça hareket edecek yerde bütün o hayalperverliği bir tarafa bırakarak cemiyet içinde Türklüğün bir vahşet örneği değil bir ziynet, Türklerin de medeni bir millet olduğunu bir İngiliz kızına, bir İngiliz ailesine karşı ispat eylemek lazım geleceğini düşünerek derhal hareket tarzımı değiştirdim. Zavallı aşkımı, bütün o yeni umutlarımı kendi elimle gömmeye, Türklüğün şerefi namına kalbimi mahkûm etmeye karar verdim. Artık kendiliğinden Lydia'ya hiçbir şeyi söylemeyecek, aşkla, sevdayla ilgisi, münasebeti olacak ufak bir imada bile bulunmayacaktım...

9

Şimdi hiçbir şey olmamış, Lydia benim hiçbir şeyim değilmiş gibi Madam Daven'e *déjeuner*'ye[1] gidiyordum...

Madam Daven'in salonuna girince koyu lacivert şayaktan bir seyahat kostümüyle Lydia'yı bir köşede ufak bir paket tanzimiyle meşgul buldum. Nefsimi zorlayarak gülümser bir çehreyle, tabii bir tavırla genç kıza yaklaştım. Beni görünce elindeki paketi bıraktı, tebessüm etti. Tebessümünde sonbahar güneşi gibi bir baygınlık, bir durgunluk vardı. Bakışlarında ise o derece bir hüzün, o kadar derin bir üzüntü görülüyordu ki elimde olmadan titredim... Bana doğru uzattığı elini iki avucumun içine alarak büyük bir şefkatle sıktım, ufak masaya kolunu dayayarak mahzunane bana baktı:

"Gidiyoruz azizim!.." dedi. "Gördünüz mü hayat bazen ne kadar zalim, ne kadar cefakârdır..."

Lydia'nın böyle konuşması beni o derece hayrete düşürdü ki bir müddet cevaptan âciz kaldım... Her şeyi düşünmüş, hesaplamış fakat Lydia'nın tavrında böyle derin bir değişiklik, konuşmasında böyle bir şaşkınlık olabileceğini hiç hatırıma getirmemiştim. Lydia bu sözleriyle her ikimizi de aşkımızın en gizli noktalarına götürüyor, gönlümde coşup taşan aşkımı bir kat daha galeyana getiriyordu... Ellerim titriyor, kalbim heyecanla çarpıyordu... Bir şey söylemek, bir dilekte bulunmak için:

---

1 (Fr.) déjeuner: Kahvaltı. (e.n.)

"Gidişinizi ertelemek kabil değil mi?" diye sordum. "Hiç olmazsa siz, birkaç ay daha Miss Lilian'la kalsanız olmaz mı?"

Ellerimi irade dışı bir hareketle bilmem nasıl ellerinin içinde hapsetti. Şimdi bu minimini ellerin dokunuşu bütün vücuduma, bütün ruhuma ateşli bir sevda humması bırakıyor, bir sevda titremesi bütün kimliğimi kaplıyordu... Lydia bana doğru eğilerek adeta rica eder bir sesle hafifçe mırıldandı:

"Siz, siz bizimle geliniz..."

Bana, İstanbul'un duvarları arasında kapalı bir esir, hürriyetten yoksun bir kalebent gibi âciz ve biçare olan bana, Lydia'nın bu teklifi, o kadar garip göründü ki izzetinefsimi hakaret edilir gibi yaraladı, kanattı; ellerimi çektim... Ve bir an için Lydia'nın bütün samimiyetinden, bütün saflığından şüphe ettim; ah!.. Bu aczimden, bu esaretimden kalbim o derece yaralıydı ki artık en tabii sözler bile bana dokunaklı geliyor, her an hor görülen, hakarete uğrayan, tecavüz edilen izzetinefsim, hürriyetim, iradem beni galeyana hazır bir halde bulunduruyordu ve belki Lydia'nın pek tabii olan bu arzusu, Lydia gibi bir genç kız tarafından söylendiği için benim için pek mukaddes ve muhterem olması lazım gelen bu temenni, bu yarı sevdakâr rica, bana o dakika hakaretle karışık bir alay, izzetinefsimi kanatmak için bilhassa yapılmış bir ima gibi dayanılmaz geliyordu...

"Son dakikada bile," dedim, "benimle alay etmekte, bana hakarette bulunmakta ne lezzet buluyorsunuz..."

Lydia bir aralık hayretle donmuş gibi hareketsiz bir halde durdu; sonra yavaş yavaş, aramızda cidden bir yanlış anlama olduğuna, yahut ki benim üzüntü ve kederle geçici olarak çıldırdığıma hükmettiğini gördüm... Gözleri, o yeşil, o süzük gözleri hayret ve garipsemeyle açıldı... Bir nar çiçeği kadar kırmızı ve ateşli dudakları beyaz güller arasında unutulmuş bir al gonca gibi mahcup ve masum tebessüm etti. Ellerimi tekrar elleri arasına alarak gözlerimin içine, ruhumun derinliklerine kadar uzun, içe işleyici, dikkatli bir nazarla baktı. Sonra yavaş, titrek bir sesle –ruhumu

okşayan, kalbimin bütün yaralarını sarıp kapayan ilahi bir sesle– dedi ki:

"Şekip, Şekip, nen var azizim... sende anlayamadığım, tahmin edemediğim başka bir dert, başka bir elem var; benimle alakası olmayan, dostluğumuzla, aramızdaki bağla münasebeti olmayan başka bir düşüncen var... Beni kendine bir dost, vefalı bir yâr sayıyorsan azizim, bana sırlarını açıkla... Gücenme, kırılma... Ben seninle artık nasıl alay edebilirim Şekip, bir kere düşün!.. Bu yanlış anlamanın başka bir sebebi olmalı... Bana söyle... Bana güven."

O zaman coştum... O dakikaya kadar gönlümde sakladığım ne kadar isyanlar, dimağımda birikmiş ne kadar düşünceler, kalbimde gizlenmiş ne kadar elemler, dertler, acılar varsa hep birden taştı... Bir kelimeyle, bir cümleyle bütün bu şeyleri ifade ettim...

"Vatanımın halini düşünüyorum!.." dedim ve gözlerim doldu...

Lydia ayağa kalktı, yaklaştı, elini omzuma koydu. Bana öyle bir şefkat ve teessürle bakıyordu ki koruyucu bir meleğin kanatları altında bulunuyorum sandım...

"Evet," dedim, "evet Lydia, büyük elem, size anlatamayacağım bir derdim var... Vatan, vatan mahvoluyor... Bizi insanlıktan ayırıyorlar... Bizi esaret zinciri altında inletiyorlar. Bütün bu zavallı millete hatıra gelmez zulümler ediyorlar," dedim.

Sonra birdenbire mahcup oldum. Bu alçalmadan, bu manevi düşkünlükten, bu esaretimizden utandım...

"Bunu size söylemek istemezdim..." dedim. "Fakat beni mecbur ettiniz... bana, benimle beraber Londra'ya geliniz dediniz..."

Ve acı acı güldüm:

"Değil sizinle Londra'ya kadar gelebilmek hatta şurada rıhtımda duran bir vapura ayak atmak acaba haddimiz midir..." dedim.

Hayretle yüzüme baktı... Yine elim bir muamma karşısında bulunuyordu. Anlayamıyordu, kavrayamıyordu:

"Niçin, niçin?" diye sordu.

Yine acı acı tebessüm ettim:

"Çünkü, çünkü," dedim, "orası hür bir memleketin hür bir toprağı gibidir. Esir olanlar oraya yakışmaz, oraya salıverilemez..."

Ve anlattım... Çektiğimiz esareti, cefaları, zulümleri, manevi işkenceleri, sürüklendiğimiz çöküntüyü anlattım...

Bu derecesini düşünememişti. Şimdi Lydia alakadar, isyan ediyordu... Aşkımızı, ayrılığımızı, kalp ve hissimize ait bütün şeyleri sanki unutmuştuk... Lydia diyordu ki:

"Fakat niçin tahammül ediyorsunuz, niçin isyan etmiyorsunuz, niçin duruyorsunuz?"

Bu sual, ah bu haklı sual, Lydia'nın sevdamız boyunca bütün cefalarından, bütün sitemlerinden, bütün takdirlerinden daha çok yaraladı beni, kalbimi kanattı... beni öldürdü... Bir mahkûm gibi bezgin başımı önüme eğdim... Evet!.. Niçin duruyorduk? Bir söz, bir özür bulup da söyleyemedim, yalnız çukurdan gelen ölü bir sesle:

"Hakkınız var dedim... Müstahakız," diyebildim.

O, Lydia bir erkekte bu kadar cesaretsizlik, bu kadar zulüm ve yolsuzluğa tahammül, bu derece teşebbüssüzlük tasavvur edemediği için olmalı, fikrimi saklıyorum sandı ve beni büyük büyük isyanların, müthiş müthiş teşebbüslerin gizli kahramanı gibi gördü... Ve o kadın kalbinin, büyük meçhuller, kahramanca teşebbüsler, kanlı sergüzeştler karşısında kendisini zayıf ve güçsüz hisseden o kadın kalbinin beni hemen bir bahadır, hürriyet ve adalet için uğraşan, pençeleşen bir mücahit derecesine çıkardığını hissettim...

Ve şimdi Lydia'nın bu iyi niyeti beni en ağır hakaretlerinden daha çok üzdü... Ve o zaman bütün acılığıyla anladım ve hissettim ki ben bir "hiç"im...

Lydia yine ellerimi eline almış bu defa sesinde ince bir titremeyle söylüyordu:

"Beni affediniz Şekip," diyordu. "Sizin seçkin bir kişi olduğunuzu hissediyordum, fakat böyle yüce bir maksada hizmet ettiğinizi hatıra bile getirmekten o kadar uzak

o kadar uzaktım ki... Siz asıl aşkınızı, o büyük mukaddes aşkınızı meğerse kimselere sezdirmemek için ne kadar ihtimamla ne kadar kıskanarak saklıyormuşsunuz..."

Ve sözde latife ediyormuş gibi ilave etti:

"Acaba bu mukaddes aşkınızın yanında Lydia'nın ufak dostluğu için de bir yer bulunabilecek mi?.."

Heyecanla sözünü kestim, eğilip kutsal bir emaneti kabul eder gibi sakınarak o minimimini eller üzerine –ateşli dudaklarımın hafif teması ancak hissolunabilecek derecede– bir buse kondurdum ve titrek, boyun eğmiş, heyecanlı bir sesle:

"Siz," dedim, "siz azizem, ömrüm oldukça, kalbimin en yüksek, en yüce, en muhterem ve mukaddes bir yerinde ebediyen kalacaksınız... Siz benim gençliğimin en kıymetli bir hatırası, hayatımın en nadide bir baharı, kalbimin en parlak bir mehtabısınız... Siz benim bütün hayatımı bir nur gibi aydınlatacak, vicdanıma hâkim olacaksınız..."

Lydia sözümü kesti:

"Susunuz, rica ederim susunuz," dedi. "Beni müteessir ediyorsunuz..."

Ve hiçbir zaman kolundan ayırmadığı ortası gökyakutlarla süslü ince altın zincir bileziği titrek parmaklarıyla çıkardı...

"Müsaade eder misiniz," dedi, "size ufak bir yadigâr vereyim..."

Yüzüme baktı... Güzel gözleri mütebessim ve sevinçli... İnci gibi beyaz dişleri al ve nemli dudakları arasından ruhumu âciz, zihnimi perişan eden büyülü bir çekicilikle görünüyordu. Yanıma daha fazla sokuldu:

"Biraz bileğinizi uzatır mısınız?!.." dedi.

Ve o güzel, latif başı, bir küme dalgalı saçlarla sanki ruhumu saracak gibi bana doğru eğildi ve hafif dokunuşlarla gözlerimi, kirpiklerimi okşadı... Bir söz söylemeye halim olmayarak bileğimi uzattım... O şimdi büyük bir heyecanın titrettiği parmaklarıyla koluma bileziği geçirmeye çabalıyor... dudakları arasından ateşli, bahar kadar tesirli bir nefes kirpiklerimin, dudaklarımın üzerinde dolaşıyor, oynaşıyor,

bütün mevcudiyetimi sarsıyordu. Lydia da benim kadar heyecanlı, bir hazan yaprağı gibi titriyordu... Bilmem ne kadar bir zaman bu hal içinde kaldık... Bileziğin bileğime geçtiğini... Lydia'nın elleri, vücudu... ellerimden, vücudumun yakınından ayrıldığını bir rüyada gibi iradesiz, muhakemesiz, kabiliyetsiz bir halde hissettim... Ve Lydia o bir kere daha duyduğum ve artık ömrümde bir defa daha duymak nasip olamayacak zannettiğim o teselli dolu sesiyle diyordu ki:

"Bu zinciri bir daha kolunuzdan çıkmamak üzere kenetlettiriniz... Olmaz mı?.. Sizde daima benden, size pek çok cefa etmiş, fakat emin olunuz... (Ve sesine bir hüzün geldi.) Emin olunuz sizi gönülden takdir etmiş... Takdir etmiş ve sevmiş bir Lydia'dan ilelebet bir hatıra kalmasını istiyorum... Bana vaat ediniz Şekip, ricamı yerine getireceğinizi vaat ediniz..."

Bir müddet kendinden geçmiş gibi halsiz, iradesiz kaldım... Sonra bütün aşkımla o güzel yüzüne baktım. Bakışlarımda öyle karşı konulmaz bir yakarış, sevda heyecanıyla titreyen vücudumda öyle bir kucaklama arzusu vardı ki Lydia'nın da elinde olmadan titrediğini, kendinden geçtiğini hissettim ve aşkımızın bütün o mukaddes safiyet ve masumiyetini geçici bir deliliğe feda etmemek, iradesiz bir hareketle birbirimizin kolları arasına atılmamak için ikimiz de gözlerimizi kapadık; ben ruhumun en derin köşelerinden doğru kopup gelen bir iç geçirmeyle inledim... Gözlerime yaşlar hücum etti... O zaman kendime geldim ve eğilip tekrar o minimini elleri üzerine bir kere daha saygıyla bir buse kondurdum ve dedim ki:

"Benim için bundan böyle dünyada bir bahtiyarlık mevcutsa o da sizin emirlerinizi yerine getirmektir."

Lydia'nın şiddetle ellerini çekmesi üzerine başımı kaldırdım... Kendime geldim...

Madam Daven şuh kahkahasıyla odayı çınlatarak diyordu ki:

"İki kumru gibi buraya kapanmış neler yapıyorsunuz bakayım!.."

***

Ayestefanos[1] katarı çekilip de ekspres soluyarak garın rıhtımına yanaştığı sırada meydana gelen hücum arasında, Madam Sunshine'la Lydia ve o kış tanıştığı bütün dostları vagonlara doğru ilerleyinceye kadar, Lydia ile bir kelime bile konuşmaya vaktimiz olmamıştı; ben sanki bütün duygularım yok olmuş gibi sarhoş bir halde dolaşıyordum.

Daven'lerden çıktıktan sonra çiçekçi Le Duc'a uğramış, Madam Sunshine'la Lydia için birer buket yaptırmıştım... Yolda, ince beyaz kâğıtlar içinde sarılı güller, leylaklar, menekşeler, kucağımda bir cenaze gibi hissiz, mecalsiz, hareketsiz, iradesiz, Sirkeci istasyonuna kadar gelebilmiştim... Şimdi hareket eden bir ölü gibi aşkımın mezarının kenarında, kollarımda çiçeklerimle, hazana mahkûm aşkımla, kırılmış emellerimle alık alık dolaşıyor; Lydia'yı görmemek, Lydia'ya yaklaşmamak, Lydia'nın yanında bulunmamak, bütün o seyahat teferruatına karışmamak için kenarlara, uzaklara, bucaklara, kaçıyordum... Şimdi ilerde, lokomotifin yanında, harekete hazır tekerleklere, hafif hafif soluyan, bir atılışla meçhul semtlere doğru hücuma hazırlanan, bir an içinde, hayatımın en mukaddes, en muhterem, en pak ve saf aşkını, kalbimden çekip koparararak, belki bir daha yaşatmamak üzere, uzaklara, benim için ulaşılması imkânsız uzaklara doğru sürükleyecek, belki öldürecek olan bu muazzam kuvvete budala budala, âciz âciz baktığım, kendimden geçtiğim sırada yanımda Lydia'yı, benim Lydia'mı hissederek titredim... Perişan oldum, bittim...

Lydia mütebessim, fakat hüzün dolu, sesi elemle titreyerek dedi ki:

"İnsan bazen hayatın zülüm ve kahrı karşısında kırıp mahvetmek, bütün engelleri altüst etmek için böyle bir kuvvete, böyle yok edici bir güce sahip olmayı istiyor, değil mi?"

Ben dedim ki:

"Lydia, Miss Lydia, ben artık her şeyin bitmesini... her şeyin mahvolmasını istiyorum."

---

1 Yeşilköy. (e.n.)

Lydia ilerleyerek ve beni birlikte yürümeye teşvik ederek cevap verdi:

"Hayır," dedi, "hayır... Bilakis siz her şeyi ihya etmek, memleketinize, vatanınıza yeniden hayat vermek için, batıl fikirleri, beni mahvetmelisiniz... Siz ve sizin gibiler yaşamalısınız. Düşününüz ki yalnız siz ve sizin gibiler vatanınızın ümidisiniz..."

Sonra birdenbire durdu... Karşıdan ortak dostlarımız dikkatli bakışlarla süzüyorlardı... Ellerini çaprazladı.

"Şekip," dedi, "beni de unutmayınız... Uzakta, Londra'nın sisli muhitinde, pak ve saf bir kadın kalbinin sizin için çarptığını, sizin emelleriniz, sizin maksadınız için titrediğini hatırlayınız..."

O vakit, büsbütün yerlere geçmek, büsbütün yok olmak, bu maksatsız, emelsiz, bu sefil, bu esir hayatla hür ve medeni insanlar içinde yaşamamak istedim ve bu genç kızın, beni bir hürriyet savaşçısı, bir kahraman derecesine yükselten bu muhterem kadının huzurunda diz çökerek itiraf etmek, "Ben hiçim! Bir işe yaramaz bir adamım... Adi bir esirim!" diye haykırmak istedim.

Birinci çıngırağın canhıraş sesi Madam Sunshine'la Madam Daven'i, güzel Fernand'ı bize doğru sevk etti... Yalnız, yalvarırca, elemle Lydia'ya bakabildim... Ve bu sakin bakışımdaki ifadeyle şüphe yok ki bütün itiraflardan, sözlerden daha fazla Lydia'ya bağlılığımı anlatabilmiştim...

Şimdi güzel Fernand'la Rostov'lar da katılmış, demet demet güller, leylaklar içinde oturacak, duracak yer kalmamış olan vagona yaklaşıyorduk... Lydia'yla Madam Sunshine vagonun penceresinden eğilerek konuşuyorlar, birçok gelenler, ufak buketler, ince kurdelalarla ince kâğıtlara sarılmış şekerleme kutularını uzatarak kadınların ellerini sıkıyorlar, karşılıklı nezaket cümleleriyle konuşuyorlardı...

Ben... Uzakta Madam Daven'in yanında asabiyetle konuşarak gözlerimi Lydia'dan ayıramıyordum... Ve Lydia'nın bütün bu veda merasimi arasında gözleriyle beni aradığını, süzük bakışlarının gönül alıcı iltifatıyla ruhumu okşadığını hissederek, kalbim parçalanıyor, ruhum titriyordu... Artık

dayanamıyordum... Lydia'ya doğru gitmek, ne olursa olsun bir kelime söylemek istedim ve Madam Daven'i bırakarak ilerleyecektim ki...

İkinci çıngırak daha canhıraş bir surette çaldı... Birçok halk daha hücum etti... Bu aralık o açık renkli uzun seyahat pardösüsü, gözünden hiçbir zaman ayrılmayan tek gözlüğüyle o mahut İngiliz, Lydia'nın sadık valsörü olan o maymun suratlı İngiliz, tek gözlüğünün arasından aşağılayıcı bakışlarıyla etrafı süzerek, büyük bir soğukkanlılıkla, hayatının en ehemmiyetsiz, en tabii, en adi bir şeyini yapıyormuş gibi ilerleyerek Lydia'nın olduğu vagonun penceresine yaklaştı, kadınların elini sıktı, gülüştüler... Ufak tefek sevinç çığlıkları işitildi... Şimdi Madam Daven, Rostov'lar, Mösyö De Max da birleşmişler, konuşup gülüşüyorlardı... Ben olduğum yerde donakalmıştım...

Mr. Wilson, Sunshine'ların gidişini haber almış, o da gidişini öne alarak kadınlara refakat etmek şerefine ulaşmak için birdenbire karar vermiş, şimdi Lydia'yla beraber Londra'ya hareket ediyordu...

Hareket etmek üzere olan trenler etrafında meydana gelen ani kargaşalık içinde, herkesi iterek, kakarak son defa olmak üzere bana uzanan Lydia'nın minimini elini sıkmak için vagonun penceresine yaklaştığım zaman gözlerim bana gülümseyen Lydia'dan beyaz kanatlı minimini bir yaralı kuş gibi titreyerek bana doğru uzanan Lydia'nın elinden, süzük gözlerinden, beyaz kamelyalar arasında unutulmuş al bir gonca gibi nemli dudaklarından, her şeyden evvel gözüme çarpan vagonda Lydia'nın arkasında duran ve tek gözlüğünün parlak camı altından benimle alay eder gibi bakışlarıyla beni süzen İngiliz, o maymun suratlı fakat hürriyete sahip İngiliz oldu ve Lydia adeta elimi çekerek beni ikaz edinceye kadar İngiliz'den, benden gasp edilen ve benim mahrum edildiğim her şeye malik olan o hür adamdan gözümü ayıramadım... Tren, harekete hazır, asabileşiyor, İngiliz, aşağılayıcı bakışlarıyla köhne Bizans'ın, bu köhne esirini süzüyor, Lydia, minimini elinde ellerimi sıkarak:

"Umut, umut; sebat ve metanet," diyor ve korkunç bir istibdadın zinciri beni olduğum yere mıhlıyor... terakkiye, nura, ışığa, medeniyete doğru bir adım atmaklığıma mâni oluyordu...

Şimdi her şey, her şey, aşkım, ruhum, gençlik emellerim, bütün varlığım, bütün umutlarım benden kaçıyor, beni ebedi bir hüsrana, ebedi bir sefalet ve perişanlığa mahkûm ediyordu... Ve uzaktan Lydia'yla Wilson mendillerini sallıyorlar... Aşk ve hürriyet bana kucağını açıyordu... Fakat heyhat!..

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ DİZİSİ

1. KUYRUKLUYILDIZ ALTINDA BİR İZDİVAÇ
   Hüseyin Rahmi Gürpınar

2. MÜREBBİYE
   Hüseyin Rahmi Gürpınar

3. EFSUNCU BABA
   Hüseyin Rahmi Gürpınar

4. İNTİBAH
   Namık Kemal

5. ŞAİR EVLENMESİ
   Şinasi

6. VATAN YAHUT SİLİSTRE
   Namık Kemal

7. KÜÇÜK ŞEYLER
   Samipaşazade Sezai

8. FELÂTUN BEY İLE RÂKIM EFENDİ
   Ahmet Mithat Efendi

9. TAAŞŞUK-I TALAT VE FİTNAT -TALAT VE FİTNAT'IN AŞKI-
   Şemsettin Sami

10. MAİ VE SİYAH
    Halit Ziya Uşaklıgil

11. REFET
    Fatma Aliye

12. TURFANDA MI YOKSA TURFA MI?
    Mizancı Murat

13. ÖMER'İN ÇOCUKLUĞU
    Muallim Naci

14. DOLAPTAN TEMAŞA
    Ahmet Mithat Efendi

15. GULYABANİ
Hüseyin Rahmi Gürpınar

16. SALON KÖŞELERİNDE
Safveti Ziya

17. FALAKA
Ahmet Rasim

18. A'MÂK-I HAYAL -HAYALİN DERİNLİKLERİ-
Filibeli Ahmet Hilmi

19. ŞEYTANKAYA TILSIMI
Ahmet Mithat Efendi

20. ÇİNGENE
Ahmet Mithat Efendi

21. SERGÜZEŞT
Samipaşazade Sezai

22. ZEHRA
Nabizade Nâzım

23. GENÇ KIZ KALBİ
Mehmet Rauf

24. BİZE GÖRE -VE BİR SEYAHATİN NOTLARI-
Ahmet Haşim

25. SEYAHAT JURNALİ
Âli Bey

26. GÖNÜL BİR YEL DEĞİRMENİDİR SEVDA ÖĞÜTÜR
Hüseyin Rahmi Gürpınar

27. HAZAN BÜLBÜLÜ
Hüseyin Rahmi Gürpınar

28. AŞK-I MEMNU
Halit Ziya Uşaklıgil

29. KÜRK MANTOLU MADONNA
Sabahattin Ali

30. LEVAYİH-İ HAYAT -HAYATTAN SAHNELER-
Fatma Aliye

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ -16

Safveti Ziya'nın ilk romanı olan *Salon Köşelerinde* 1898'de *Servet-i Fünun* dergisinde tefrika edilmiş, sansürün hışmına uğramıştır. Yazar, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra sansürün çıkardığı bölümleri ekleyerek, romanını asıl biçimiyle 1912'de kitap olarak yayımlamıştır. Otobiyografik özellikler de taşıyan *Salon Köşelerinde* yüzyıl başında gündelik yaşamdaki Batılılaşmayı yansıtması açısından önemli bir eserdir. Tahir Alangu'nun nitelemesiyle "Türkiye'de yabancı aileler çevresindeki bir Türk'ün yaşayışını tasvir etmesi bakımından bütün o dönem romancılarının eksik bıraktıkları bir tarafı başarıyla tamamlamaktadır."

Safveti Ziya (1875-1929)

Servet-i Fünun edebi topluluğuna bağlı roman, öykü ve oyun yazarlarındandır. Tanzimat dönemi maliye ve evkaf nazırlarından Musa Safveti Paşa'nın torunu, Maadin (madenler) Müdürü Ahmet Ziya Bey'in oğludur. Dedesi ve dedesinin babası Kırımlı Ebubekir Rıfat Efendi şairdi.
Safveti Ziya İstanbul'da doğdu. 1892'de Mekteb-i Sultani'yi bitirdi. Hariciye Nezareti'nde kâtip olarak başladığı resmi görevinde Cumhuriyet döneminde teşrifat umum müdürlüğüne kadar yükseldi. Bir ara Şûra-yı Devlet üyeliğinde de bulundu. 1929'da Büyükada'da Yat Kulübü'nde verilen bir baloda kalp sektesinden öldü.
Edebiyat yaşamına *Servet-i Fünun* dergisinde öyküler yazarak başlayan Safveti Ziya'nın ilk romanı *Salon Köşelerinde* 1898'de gene bu dergide tefrika edildi. Aynı yıllarda *Yıldız Böcekleri* adlı romanı *Resimli Kitap* dergisinde tefrika edilmeye başlandıysa da yarım kaldı.
Servet-i Fünun döneminde kaleme aldığı öykülerini *Bir Tesadüf, Bir Safha-i Kalp, Hanım Mektupları* ve *Kadın Ruhu* adlarıyla kitaplaştırdı. Bundan sonra yazdığı öykülerini ise *Silinmiş Çehreler Beliren Simalar* adlı kitapta topladı. 1890'larda Beyoğlu'ndaki eğlence dünyasını konu aldığı *Haralambos Cankiyadis* adındaki oyunu döneminde beğenildi ve tiyatro tekniği bakımından da başarılı bulundu. 1911'de *Ziya* adıyla bir de günlük gazete çıkaran Safveti Ziya'nın son kitapları olan *Âdâb-ı Muaşeret Hasbihalleri* ile *Nasıl Giyinmeli* ise Hariciye Nezareti'ndeki görevinin bir uzantısı olduğu kadar edebi eserlerine de yansıyan yaşam biçiminin bir ifadesi sayılabilir. Yazarın seçme eserlerine Türk Edebiyatı Klasikleri dizimizde yer vermeyi sürdüreceğiz.

12 TL